

Pētījums:

**Tūrisma ietekmes uz vidi un to analīze
Gaujas nacionālā parka
tūristu apmetnēs**

Metodika:

**Metodika tūrisma ietekmju uz vidi
noteikšanai, novērtēšanai un monitoringam
Gaujas nacionālā parka
tūristu apmetnēs**

Autors:

**Tūrisma eksperts,
M. biol. Juris Smaļinskis**

**Gaujas nacionālais parks
Sigulda**

2005. gads

Saturs

	lpp.
1. Anotācija	4
2. Ievads	5
3. Terminu skaidrojums	7
4. Darba uzdevums un laika grafiks	9
5. Pētījuma un Metodikas izstrādes veids (metodika)	10
6. Īss situācijas apraksts un analīze	11
6.1. Ūdenstūrisms Gaujas NP (Gaujas upe)	11
6.1.1. Ūdenstūrisma resursi, infrastruktūra un produkts	11
6.1.2. Ūdenstūrisma statistika	13
6.2. Gaujas NP tūristu apmetnes	14
6.2.1. Tūristu apmetņu tipi	14
6.2.2. Tūristu apmetņu izvietojums	15
6.2.3. Tūristu apmetņu apsaimniekošanas modelis	17
6.3. Dabas vērtības tūristu apmetnēs un to apkārtņē	20
6.4. Gaujas NP institucionālā un tiesiskā bāze	21
6.5. Secinājumi	28
7. Tūrisma ietekmju uz vidi analīze Gaujas NP tūristu apmetnēs un to apkārtņē	30
7.1. Tūrisma ietekmju uz vidi veidi	30
7.2. Pastāvošās un potenciālās tūrisma ietekmes	32
7.3. Tūrisma ietekmju raksturojums	33
7.4. Tūrisma ietekmju intensitāte	46
7.5. Ūdenstūristu aptaujas rezultāti	48
7.6. Secinājumi	60
8. Metodika tūrisma radīto ietekmju uz vidi noteikšanai, novērtēšanai un monitoringam Gaujas NP tūristu apmetnēs	62
8.1. Metodikas īstenošanas algoritms	62
8.2. Secinājumi	72
9. Priekšlikumi tūrisma radīto ietekmju uz vidi samazināšanai vai novēršanai	74
9.1. Vispārējie priekšlikumi	74
9.2. Priekšlikumi konkrētu ietekmju samazināšanai vai novēršanai	78
9.3. Infrastruktūras atjaunošana tūristu apmetnēs	82
9.4. Secinājumi	82
10. Kopsavilkums	83
11. Pielikumi	84
Pielikums Nr. 1. Saīsinājumi	85
Pielikums Nr. 2. Izmantotie avoti	86
Pielikums Nr. 3. Iesaistītie eksperti	87
Pielikums Nr. 4. Gaujas NP tūristu apmetņu karte	88
Pielikums Nr. 5. Ekspedīcijā konstatēto sugu saraksti	89
Pielikums Nr. 6. Gaujas NP ūdenstūristu (grupu) aptaujas anketa	102
Pielikums Nr. 7. Prasības pastāvīgu tūristu apmetņu un ugunskuru vietu, kā	104

arī izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošanai un apsaimniekošanai dabas lieguma zonā	
Pielikums Nr. 8 Tūristu apmetņu infrastruktūras stāvoklis	108
Pielikums Nr. 9 Fotopielikums	109

1. Anotācija

Pētījuma „Tūrisma ietekmes uz vidi un to analīze Gaujas nacionālā parka tūristu apmetnēs” mērķis bija noskaidrot g.k. viena aktīvā tūrisma veida – ūdenstūrisma radītās ietekmes Gaujas nacionālā parka (Gaujas NP) tūristu apmetnēs (ūdenstūristu, universālajās un zaļajās tūristu apmetnēs), kas atrodas Gaujas abos krastos upes posmā no Valmieras līdz Murjāņiem.

Pētījuma gaitā secināts, ka Gaujas NP tūristu apmetnēs un to apkārtnē pastāv vismaz 46 dažādas ūdenstūrisma (t.sk. arī citu tūrisma veidu) radītās ietekmes, ar kuru summāro efektu nākotnē būtu jārēķinās Gaujas NP dabas vērtību saglabāšanas kontekstā un tūristu plūsmas pieauguma un ilgtspējīga tūrisma attīstības plānošanā.

Pētījuma ietvaros izstrādāta praktiski pielietojama ilgtermiņa metodika „Metodika tūrisma ietekmju uz vidi noteikšanai, novērtēšanai un monitoringam Gaujas nacionālā parka tūristu apmetnēs”, veikta ūdenstūristu aptauja, kā arī sniegti konkrēti priekšlikumi tūrisma radīto ietekmju novēršanai vai samazināšanai.

Šāds pētījums un metodika Gaujas NP teritorijā konkrētam tūrisma veidam izstrādāti pirmoreiz.

Dokumenta apjoms ir 112 lpp. Tajā iekļauti autora sagatavotie 26 grafiki, 10 tabulas, 3 attēli un 15 fotogrāfijas.

2. Ievads

Gaujas NP ir ne tikai viena no nozīmīgākajām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (ĪADT), bet arī teritorija ar ļoti senām tūrisma tradīcijām, kuru pirmsākumi meklējami jau 19. gs.

Kaut arī Gaujas NP ir uzskatāms par vienu no Latvijas stratēģiskajiem tūrisma resursiem un populārākajiem tūrisma galamērķiem, līdz šim Gaujas NP teritorijā nav veikta tūrisma ietekmes uz vidi un dažādiem dabas vai tūrisma infrastruktūras objektiem izvērtēšana. Minētajā teritorijā nav arī izstrādātas praktiski pielietojamas ilgtermiņa metodikas tūrisma ietekmes uz vidi noteikšanai un novērtēšanai.

Latvijā kopumā tūrisma ietekmes uz vidi pētniecības kontekstā pēdējo gadu laikā izstrādāti divi darbi – „Tūrisms ilgtspējīgas attīstības kontekstā” (9), kas izstrādāts 1998. gadā un „Tūrisma ietekmes uz vidi novērtējums vides ietilpības kontekstā Latvijā” (8) – 2001. gadā.

LR Ekonomikas ministrijas izstrādātajā politikas plānošanas dokumentā „**Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes**”¹ prognozēts, ka mērķtiecīga valsts tūrisma mārketinga rezultātā ārvalstu tūristu plūsma tuvākajā nākotnē varētu pieaugt vidēji par 5 – 7 % gadā. Tā rezultātā palielināsies ārvalstu tūristu – auto, moto, velo, ūdenstūristu u.c. skaits. Lai arī šobrīd trūkst statistikas par vietējo – iekšzemes tūrisma konkrētu tūrisma veidu un teritoriju griezumā, kopējās tendences un novērojumi liecina, ka nākotnē pieaugs arī vietējā tūrisma aktivitātes.

Lai tūristus nodrošinātu ar kvalitatīvu tūrisma produktu, nepieciešama kvalitatīva infrastruktūra, īpaši vietās, kas saistītas ar dabas pamatnes izmantošanu. Taču šajā apstākļi iezīmējas otra un pati būtiskākā problēma – palielinoties tūristu skaitam, palielinās arī to summārā ietekme uz vidi. Vietās, kur tūristu plūsma netiek organizēta un virzīta, kā arī tur, kur nav izveidota kvalitatīva un no dabas aizsardzības viedokļa pārdomāta infrastruktūra, var ciest dažādas dabas vērtības un bioloģiskā daudzveidība kopumā, kas ir ĪADT izveides un tūrisma pamats minētajās teritorijās.

Saskaņā ar **Bioloģiskās daudzveidības nacionālās programmas** (2) 17. nodaļu „Tūrisms, rekreācija, sports”, par vides aizsardzību atbildīgām institūcijām ir jānodrošina vērtīgo biotopu, kā arī dabisko struktūru un sugu sastāva saglabāšana populāros tūrisma un rekreācijas objektos, t.sk. jāveic pētījumi, kas saistīti ar vides ietilpību (kapacitāti) un pieļaujamo rekreācijas slodzi tajos.

Latvijas Vides aizsardzības fonda (LVAF) atbalstītā projekta „Dažādu tūrisma veidu ietekme uz vidi un ainavu” 1. daļas ietvaros tapušā pētījuma „Tūrisma ietekmes uz vidi un to analīze Gaujas nacionālā parka tūristu apmetnēs” un metodikas „Metodika tūrisma ietekmju uz vidi noteikšanai, novērtēšanai un monitoringam Gaujas nacionālā parka

¹ Ekonomikas ministrijas mājas lapa, <http://www.em.gov.lv/em/2nd/?cat=373>

tūristu apmetnēs” viens no pamatuzdevumiem bija praktiskas, dabā pielietojamas ilgtermiņa metodikas izstrāde, ar kuras palīdzību varētu konstatēt, izvērtēt un novērst dažādas tūristu un tūrisma nozares kopumā radītās negatīvās ietekmes uz vidi, tādējādi realizējot LR noteiktās dabas aizsardzības likumdošanas prasības, bet vienlaikus nodrošinot minētajā teritorijā ar dabas tūrisma saistītas aktivitātes un līdz ar to – teritorijas ekonomisko attīstību.

Ņemot vērā projektam piešķirto līdzekļu apjomu, atvēlēto laiku, kā arī tēmas problemātiku un laika ietilpību, ar Gaujas NP speciālistiem tika panākta vienošanās, ka pētījuma ietvaros tiek analizēts g.k. viens tūrisma veids – ūdenstūrisms un tā izraisītās ietekmes Gaujas ūdenstūristu apmetnēs un to tuvākajā apkārtnē. Pētījuma izstrādes laikā radās nepieciešamība tajā iekļaut arī universālās un zaļās tūristu apmetnes, kuras kā pieturvietas un nakšņošanas vietas izmanto šī tūrisma veida piekritēji, tādējādi darba apjomi tika paplašināti uz iepriekš minēto apmetņu bāzes.

Minētais pētījums un metodika ir balstīta g.k. uz to autora ilggadējo pieredzi un vērojumiem par dažādu tūrisma veidu ietekmi atšķirīgās Latvijas teritorijās. Gaujas NP teritorijā šādi praktiski lauka pētījumi līdz šim nav tikuši veikti, tādēļ šī pētījuma ietvaros radītā metodika laika gaitā būtu gan uzlabojama, gan arī papildināma. Jāatzīmē, ka tūrisma ietekmju uz vidi noteikšana nav vienas tūrisma sezonas, ne arī dažu gadu ilga laika posma jautājums. Lai pilnībā varētu spriest par tūrisma ietekmju veidiem un to izraisītām sekām, nepieciešami daudzu gadu ilgstoši pētījumi un monitorings gan konkrētajā teritorijā, gan valstī kopumā.

Jāatzīmē, ka projekta realizēšanai izvirzītie mērķi un uzdevumi, kā arī tā realizācijas laikā iegūtie rezultāti saskan gan ar Gaujas NP normatīvajos aktos, gan Gaujas NP dabas aizsardzības plānā noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem.

3. Terminu skaidrojums

Trešajā nodaļā izskaidroti termini, kas lietoti šajā dokumentā.

Termins	Skaidrojums
Indikatori	Specifiski un mērāmi mainīgie, kas raksturo dotā dabas objekta stāvokli
Indikatorsuga	Suga, kas saistīta ar konkrētiem un specifiskiem vides apstākļiem, kurus var konstatēt pēc šīs sugas klātbūtnes
Lauka pētījumi	Pētījumi, kas tiek veikti dabā, g.k. sezonas (šajā gadījumā – tūrisma sezonas) laikā
Monitorings	Nepārtraukta sekošana (novērošana, mērīšana u.c.) kādam procesam, objektam vai parādībai un iegūto datu fiksācija. Monitorings var būt arī ekosistēmas vides stāvokļa novērtēšanas, kontroles, analīzes un prognozēšanas informatīva sistēma
Parauglaukums	Dabā izvēlēta konkrēta (biežāk – nosacīti neliela) teritorija, kurā ilgstošā laika periodā tiek fiksētas, novērotas un pētītas kādas konkrētas vides elementu (piemēram, sugu) izmaiņas un stāvoklis
Tūrisma (tūrista) ietekme uz vidi	Jebkāda veida darbības un no tām izrietošās sekas, kuras izraisījuši tūrista vai tūrisma kā tautsaimniecības nozares darbība vidē
Tūrisma sezona	Latvijas apstākļos nosacīts laika posms no maija līdz oktobrim
Vides ietilpība (ekoloģiskā kapacitāte)	<u>Ekoloģijā</u> – maksimālais kādas populācijas īpatņu skaits vai biomasa, kuru spēj uzturēt noteikta vide un tās specifiskie apstākļi <u>Tūrismā</u> – tūristu vai apmeklētāju skaits, ko dotā ekosistēma (teritorija) var uzņemt, □reniņi□ņ un □reniņi□ņa nesamazinot vai neietekmējot savu resursu bāzi un vērtības

Tikai šī Dokumenta kontekstā ar zemāk minētiem terminiem tiek saprasts:

Termins	Skaidrojums
Dokuments	LVAF atbalstītā projekta „Dažādu tūrisma veidu ietekme uz vidi un ainavu” ietvaros tūrisma eksperta M. Biol. J. Smaļinska izstrādātais pētījums „Tūrisma ietekmes uz vidi un to analīze Gaujas nacionālā parka tūristu apmetnēs” un metodika „Metodika tūrisma ietekmju uz vidi noteikšanai, novērtēšanai un monitoringam Gaujas nacionālā

Ekspedīcija	<p>parka tūristu apmetnēs”. Turpmāk tekstā „Dokuments”.</p> <p>Trīs dienu ilga, Gaujas NP administrācijas (Gaujas NP adm.) organizētā ekspedīcija ar laivām pa Gauju posmā no Valmieras līdz Murjāņiem no 15.06.2005. – 17.06.2005. Turpmāk tekstā „Ekspedīcija”.</p>
Metodika	<p>Dokumenta autora J. Smaļinska izstrādātā metodika „Metodika tūrisma ietekmju uz vidi noteikšanai, novērtēšanai un monitoringam Gaujas nacionālā parka tūristu apmetnēs”. Turpmāk tekstā „Metodika”.</p>
Pētījums	<p>Dokumenta autora J. Smaļinska izstrādātais pētījums „Tūrisma ietekmes uz vidi un to analīze Gaujas nacionālā parka tūristu apmetnēs”. Turpmāk tekstā „Pētījums”.</p>
Projekts	<p>LVAF atbalstītais projekts „Dažādu tūrisma veidu ietekme uz vidi un ainavu”. Turpmāk tekstā „Projekts”.</p>
Tūristu apmetnes	<p>Gaujas NP ūdenstūristu, universālās un zaļās tūristu apmetnes. Dokumentā vienkāršības dēļ tiek lietots viens termins – „tūristu apmetnes”.</p>

4. Darba uzdevums un laika grafiks

1. tabulā attēlots Gaujas NP Projekta ietvaros Dokumenta autoram definētais darba uzdevums (pienākumi) un tā izpildes termiņi.

1. tabula. Projekta ietvaros veicamais darba uzdevums un laika grafiks

Nr.	Darba uzdevums	Termiņš
1.	Projekta (Pētījuma un Metodikas izstrādes) darba uzdevuma un laika grafika izstrāde un saskaņošana ar Projekta vadītāju	Marts
2.	Pastāvošo un potenciālo tūrisma ietekmju uz vidi un to izraisīto/potenciālo seku identificēšana un raksturošana Gaujas upes ūdenstūristu* apmetnēs un to apkārtnē	Aprīlis
3.	Gaujas NP adm. ūdenstūristu aptaujas anketas izstrāde	Maijs
4.	Tūrisma ietekmju uz vidi analīzes veikšana uz Gaujas NP un Projekta laikā iegūtās informācijas bāzes Gaujas upes ūdenstūristu apmetnēs un to apkārtnē	Jūnijs
5.	Dalība Ekspedīcijā pa Gauju, ūdenstūristu apmetņu stāvokļa inventarizācija un tūrisma radīto ietekmju identifikācija dabā	Jūnijs
6.	Metodikas tūrisma ietekmju uz vidi noteikšanai izstrāde Gaujas upes ūdenstūristu apmetnēs un to apkārtnē (konkrēts rīcību kopums un secība, kā noteikt tūrisma radītās ietekmes uz vidi)	Jūlijs – Augusts
7.	Dalība Gaujas NP adm. organizētajā prāta vētrā par Ekspedīcijas un Pētījuma rezultātiem	Jūnijs, Septembris
8.	Priekšlikumu izstrāde tūrisma ietekmju uz vidi samazināšanai vai novēršanai Gaujas upes ūdenstūristu apmetnēs un to apkārtnē	Septembris – Oktobris
9.	Dalība Gaujas NP adm. organizētajā seminārā un Pētījuma rezultātu vizuāla prezentēšana	Novembris
10.	Atskaites un Projekta noslēguma Dokumenta (ne mazāk kā 50 lpp.) sagatavošana un iesniegšana Gaujas NP adm. drukātā un elektroniskā veidā <i>Word</i> formātā	Oktobris

Gaujas NP izvirzītie darba uzdevumi ir integrēti Dokumentā vienotā, loģiskā un pēctecīgā struktūrā, papildinot Dokumenta saturu ar situācijas aprakstu un nepieciešamajām palīgnodaļām.

* Pētījuma un Metodikas izstrādes laikā radās nepieciešamība paplašināt tēmu un tajos iekļaut arī universālās un zaļās tūristu apmetnes, kuras kā apstāšanās vai nakšņošanas vietas izmanto ūdenstūristi.

5. Pētījuma un Metodikas izstrādes veids (metodika)

Praktiski izmantojami pētījumi par ūdenstūrisma radītām ietekmēm un dabā pielietojamas, pēc iespējas vienkāršākas, bet tajā pašā laikā arī datus reprezentējošas metodikas tūristu radīto ietekmju uz vidi noteikšanai un novērtēšanai Gaujas NP teritorijā līdz šim nebija izstrādāti. Līdz ar to Pētījuma un Metodikas izstrādes gaitā bija jāizmanto gan „radošais” moments, gan inovatīvas pieejas, balstoties g.k. uz autora pieredzi tūrisma un vides jomā un Dokumenta izstrādes laikā iegūto praktisko u.c. veida informāciju.

Pētījuma un Metodikas izstrādes gaitā notika „lauka pētījumi” – **Ekspedīcija** ar kanoe laivām pa Gauju no Valmieras līdz Murjāņiem (ap 92 km), kuras laikā tika apsekotas un apzinātas visas (kopā 19) tūristu apmetnes Gaujas krastos un veikta to vides un infrastruktūras stāvokļa inventarizācija. Ekspedīcijas gaitā tika analizētas arī tās dalībnieku kā ūdenstūristu izraisītās u.c. tūristu radītās ietekmes uz vidi gan tūristu apmetnēs, gan arī Gaujas krastos starp minētajām apmetnēm.

Lai noskaidrotu atsevišķu ūdenstūristu radīto ietekmju nozīmību, ūdenstūristu viedokli par Gaujas NP tūristu apmetnēm, to infrastruktūras stāvokli, ūdenstūristu vēlmes un šīs mērķauditorijas identificētās problēmas, 2005.g. vasarā tika veikta **ūdentūristu anketēšana**, kuras rezultātā iegūtā informācija analizēta 7.5. nodaļā.

Lai apkopotu un apzinātu pēc iespējas vairāk viedokļus par Pētījuma tematiku un Metodiku, Gaujas NP adm. noorganizēja **prāta vētra**, kurā piedalījās Gaujas NP adm. speciālisti un Dokumenta autors. Prāta vētras laikā iegūtās atziņas iestrādātas Dokumentā.

Darba izstrādes laikā notika **konsultācijas** ar dažādiem tūrisma ekspertiem un nozares speciālistiem (Pielikums Nr. 3), kā arī **intervija** ar uzņēmēju, kas organizē nobraucienus ar laivām pa Gauju.

Pētījuma un Metodikas izstrādes un to prezentācijas (2005.g. 24. novembris u.c.) laikā saņemtie **ieteikumi un priekšlikumi** atbilstoši to saturam un kontekstam iestrādāti Dokumentā.

6. Īss situācijas apraksts un analīze

Pētījumā analizētas tūristu apmetnes Gaujas krastos, kuras kā apstāšanās vai nakšņošanas vietas izmanto ūdenstūristi. Ņemot vērā apstākli, ka par Gauju kā populāru ūdenstūrisma galamērķi un ar to saistītām iespējām ir atrodams pietiekami plašs informācijas klāsts (internets, tūrisma ceļveži, kartogrāfiskais materiāls u.c. materiāli), 6. nodaļā sniegta tikai būtiskākā informācija, kas tiešā veidā attiecas uz Pētījumu un Metodiku.

6.1. Ūdenstūrisms Gaujas NP (Gaujas upe)

Gaujas posms no Valmieras līdz Murjāņiem jau no pagājušā gadsimta sākuma ir pazīstams kā viens no populārākajiem ūdenstūristu maršrutiem, kas ūdenstūristus vasarās piesaista ar plašo Gaujas senieleju, mierīgo upes plūdumu, iespaidīgajiem Devona perioda smilšakmens atsegumiem un bagātīgo kultūrvēsturisko mantojumu upes apkārtnē, kā arī nosacīti mazskarto apkaimes ainavu.

Neskatoties uz citu ūdenstūrisma piemērotu upju esamību Latvijā (Irbe, Venta, Abava, Salaca, Ogre, Aiviekste, Daugavas atsevišķi posmi u.c.), Gauja šobrīd ir viena no retajām upēm, kur pilnībā tiek nodrošināta ikgadēja un regulāra ūdenstūrisma apmetņu apsaimniekošana un uzturēšana, ko īsteno Gaujas NP adm. un atsevišķos gadījumos – privāto zemju īpašnieki.

No tūrisma radīto ietekmju uz vidi viedokļa, ar ūdenstūrisma saistītās aktivitātes koncentrējās g.k. tūristu apmetnēs un šaurā joslā starp Gaujas upes ielejas pamatkrastiem, jo ūdenstūristi reti dodas tālākos pārgājienos ar kājām, pametot laivas vai tiem iekārtotās apmetnes. Tādēļ, ņemot vērā lielo Gaujas NP apmeklētāju, t.sk. ūdenstūristu skaitu (precīza statistika šobrīd nav pieejama) tūrisma sezonas laikā un par tūrisma nozari atbildīgu valsts institūciju prognozes par straujo tūristu pieaugumu Latvijā tuvākajā nākotnē, savlaicīgi nepieciešams domāt par plānotu, uzskaitītu un organizētu tūristu plūsmu minētajā teritorijā.

6.1.1. Ūdenstūrisma resursi, infrastruktūra un produkts

Nozīmīgākie un biežāk izmantotie ūdenstūrisma resursi Gaujas krastos (tiešā upes tuvumā) saskaņā ar Dokumenta autora praktisko un ilggadējo pieredzi ir:

Dabas objekti:

- Devona perioda smilšakmens atsegumi (Liepas iezis, Sietiņiezis, Kazu iezis, Ērgļu (Ērģeļu) klintis, Ķūķu klintis, Sprinģu iezis, Gūdu klintis, Launaga iezis, Velnalas klintis), kopā – ap 10 iespaidīgi smilšakmens atsegumi;
- Alas (bagātākais alu izplatības areāls un koncentrācija Latvijā) – gan Gaujas, gan arī tās pieteku krastos;

-
- Dabas takas (taku komplekss pie Sietiņieža, Cīrulīšu Ledus laikmeta takas, Līgatnes dabas takas, takas Siguldas apkārtnē, Kubeseles taka u.c.);
 - Avoti, kas nodrošina arī tīra dzeramā ūdens pieejamību (piemēram, Amerikas avoti u.c.);
 - Dižakmeņi (Lielais akmens u.c.);
 - Dižkoki (piemēram, Kvēpenes dižozols).

Ar kultūru un vēsturi saistīti objekti:

- Turaidas muzejrezervāts;
- Pilskalni (Kvēpenes, Viešu u.c.);
- Pilis un pilsdrupas (Valmieras, Cēsu, Turaidas, Siguldas, Krimuldas);
- Tilti (Valmieras šaursliežu dzelzceļa tilts, Jāņarāmis, Siguldas tilts, Velnalas kājnieku tilts);
- Līgatnes pārceltuve.

Pilsētas, to vecpilsētu daļas un apdzīvotas vietas:

- Valmiera;
- Cēsis;
- Līgatne;
- Sigulda;
- Murjāņi.

Citi:

- Mazskartā un mozaīkveida Gaujas senielejas un apkaimes ainava;
- Meži;
- Tīrais ūdens, relatīvi nepiesārņotās ūdensteces un ūdenstilpnes;
- Dažādas dzīvnieku un augu sugas (putnu u.c. dzīvnieku vērošana);
- Biotopi (meži, palieņu un sausieņu pļavas, vecupes u.c.).

Ar ūdenstūrismu saistītā **infrastruktūra** Gaujas apkārtnē kopumā vērtējama kā laba:

- Gaujas apkārtnē atrodas pietiekami blīvs autoceļu tīkls;
- Gauja tūristiem pieejama ar sabiedrisko transportu – vilcienu un autobusiem;
- Gaujas krastos atrodas četras pilsētas, no tām divi rajonu centri – Valmiera, Cēsis, kā arī Sigulda un Līgatne;
- Gaujas NP pieejami ēdināšanas un naktsmītņu pakalpojumi, kas koncentrēti g.k. lielākajās apdzīvotajās vietās un atsevišķās vietās starp tām;
- Gaujas krastos tiešā upes tuvumā no Valmieras līdz Murjāņiem izveidotas:
 - 19 tūristu apmetnes;

-
- Divi kempingi (“Cīrulīši” pie Cēsīm, “Siguldas pludmale” Siguldā).
 - Tūrisma informācijas centri atrodas Valmierā, Cēsīs, Siguldā, Gaujas NP apmeklētāju centri – pie Zvārtes ieža, Līgatnes dabas takās, Siguldā;
 - Cita veida pakalpojumi – pirmā medicīniskā palīdzība, aptiekas, veikali, bankomāti, tūrisma informācija u.c. pieejami lielākajās apdzīvotās vietās;
 - Mobilā telefona pārklājums pieejams praktiski visā Gaujas garumā minētajā posmā.

Tūristu apmetņu infrastruktūra sīkāk analizēta citās Dokumenta nodaļās.

Šobrīd braucienus ar laivām kā **tūrisma produktu** pa Gauju posmā no Valmieras līdz Murjāņiem piedāvā un organizē vairākas tūrisma uzņēmējdarbības. Pieprasītākais produkts parasti ir vienas – vairāku dienu ilgi nobraucieni salīdzinoši nelielām tūristu grupām ar kanoe laivām vai plošiem un attiecīgā inventāra nomu. Pasākuma laikā tiek piedāvāts arī inventāra transports.

Nobraucienus pa Gauju šobrīd piedāvā:

- Atsevišķas naktsmītnes, TIC u.c.;
- Vasaras atpūtas bāze „Cīrulīši”, www.zagarkalns.lv;
- Atpūtas bāze „Baiļi”, www.baili.lv;
- Aktīvais atpūtas centrs „Eži”, www.ezi.lv;
- Firma „Campo”, www.campo.lv;
- Kempings „Siguldas pludmale”, www.makars.lv;
- SIA „Rāmkalni”, www.ramkalni.lv.

Uzrādītājās interneta adresēs ir atrodams konkrētais piedāvājums, tāpēc Dokumentā tas nav sīkāk aprakstīts.

6.1.2. Ūdenstūrisma statistika

Vietējā tūrisma statistika ir Latvijas tūrisma statistikas vājā vieta, jo šobrīd nav atrodami dati par dažādu, t.sk. aktīvā tūrisma veidu norisēm valstī.

ĪADT, tostarp Gaujas NP, tūrisma statistika ir pieejama g.k. dabas un kultūras objektos, kuros ir organizēta biļešu tirdzniecība (Līgatnes dabas takas, Līgatnes pārceltuve, Gaujas NP apmeklētāju centri, muzeji, Turaidas muzejrezervāts u.c.). Taču pēc šiem datiem nevar spriest par to, cik daudz tūristu izvēlas braucienus ar laivām pa Gauju.

Lai varētu veiksmīgi prognozēt, plānot un organizēt tūristu plūsmu un vērtēt to ietekmi uz vidi □reniņi□ņa, būtu nepieciešams nodrošināt ikgadēju Gaujas ūdenstūristu skaita monitoringu.

6.2. Gaujas NP tūristu apmetnes

2005. gada vasarā saskaņā ar Gaujas NP adm. sniegto informāciju, Gaujas NP teritorijā kopumā bija izveidotas **7 ūdenstūristu apmetnes**, **12 universālās tūristu apmetnes** un **3 zaļās tūristu apmetnes** (apmetņu skaits mainās!).

Pētījuma un Metodikas izstrādes ietvaros tika iekļautas tās 19 tūristu apmetnes (ūdenstūristu, universālās un zaļās), kas atrodas Gaujas krastos (2.tabula) un kuras kā atpūtas vai nakšņošanas vietas izmanto ūdenstūristi.

6.2.1. Tūristu apmetņu tipi²

Ūdenstūristu apmetnes ir veidotas kā atpūtas un apmešanās vietas, pie kurām tūristiem nav paredzēta piekļūšana ar autotransportu.

Gaujas ūdenstūristu apmetnes (kopā 6) virzienā no Valmieras līdz Murjāņiem ir „Sapa”, „Rauna”, „Kvēpene”, „Paslavas”, „Brasla” un „Lielais akmens”.

Universālās tūristu apmetnes ir viegli sasniedzamas ar autotransportu un paredzētas arī kājnieku, velo un autotūristiem. No šīm apmetnēm ir ērti uzsākt vai beigt nobraucienus pa Gauju, jo pie tām var nokļūt ar autotransportu.

Gaujas universālās tūristu apmetnes (kopā 9) virzienā no Valmieras līdz Murjāņiem ir „Grīviņi”, „Jāņarāmis”, „Lenči”, „Lenčupe”, „Cēsis”, „Skaļupes”, „Katrīna”, „Sigulda” un „Katlapu iezis”.

Ūdenstūristu apmetnēs un universālajās tūristu apmetnēs saskaņā ar Gaujas NP dabas aizsardzības plānā noteikto kārtību ir telšu celšanas un nometņu ierīkošanas vietas, īpaši ierīkotas ugunsкура vietas ar metālisku statīvu, izvietoti galdi un soli, atkritumu urnas, tualetes, informācija un dažādas norādes zīmes. Apmetnes tiek nodrošinātas ar malku, tajās tiek vākti atkritumi un uzkopta apmetnes teritorija.

Zaļās tūristu apmetnes ir dabai draudzīgākās apmetnes. Tajās apmeklētāji ir aicināti ierasties tikai ar laivām, kājām vai velosipēdiem. Ēdienu pagatavošanai vēlams izmantot tikai līdzī paņemtos pīmusus, bet atkritumus – aizvest līdz norādītajām atkritumu atstāšanas vietām ārpus apmetnēm. Tā kā zaļās apmetnes Latvijā ir jaunums, pēc Ekspedīcijas laikā gūtajiem novērojumiem Gaujas NP zaļo tūristu apmetņu koncepcija vēl tiks pārskatīta.

Gaujas zaļās tūristu apmetnes (kopā 4) virzienā no Valmieras līdz Murjāņiem ir „Priedulājs”, „Briedīši”, „Bērzi” un „Vējupīte”. Jāuzsver, ka zaļās tūristu apmetnes daudzviet pasaulē ir pazīstamas un apmeklētāju iecienītas atpūtas un apmešanās vietas.

² Minētās nodaļas saturs sagatavots saskaņā ar Gaujas NP sniegto informāciju 2005. gada vasarā

Lai veiksmīgi organizētu ar ūdenstūrismu saistītās aktivitātes, pie Gaujas ir izveidotas arī **ūdenstūristu iekāpšanas un izkāpšanas vietas**, kur iespējams uzsākt vai beigt nobraucienu ar laivām pa upi. Tūristu ērtībām šeit ir izvietoti atkritumu konteineri, nostiprināti upju krasti, ierīkots stāvlaukums, kā arī pieejama tūristu informācija.

Ūdenstūristu iekāpšanas un izkāpšanas vietas atrodas apmetnē „Cēsis”, pie Līgatnes pārceltuves, apmetnē „Sigulda” un pie Rāmnieku tilta pāri Gaujai (Murjāņi).

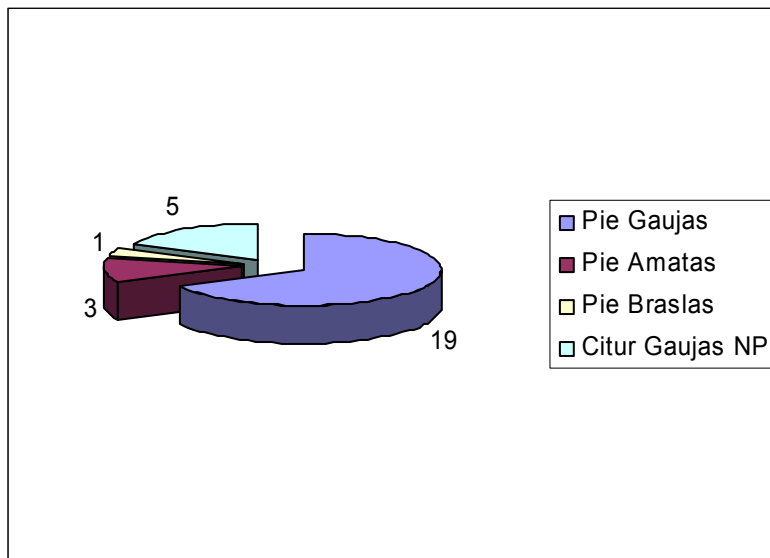
Kā liecina Gaujas NP administrācijas veiktās aptaujas, **visvairāk apmeklētās un populārākās apmetnes** pie Gaujas virzienā no Valmieras līdz Murjāņiem (kopā 8) ir „Grīviņi”, „Jāņarāmis”, „Lenči”, „Lenčupe”, „Cēsis”, „Kvēpene”, „Katrīna” un „Sigulda”.

6.2.2. Tūristu apmetņu izvietojums

Saskaņā ar Gaujas NP adm. sniegto informāciju, kopumā Gaujas NP teritorijā Projekta realizācijas laikā pastāvēja 28 tūristu apmetnes (sk. 1. grafiks, 2. tabula), no kurām 19 atrodas pie Gaujas.

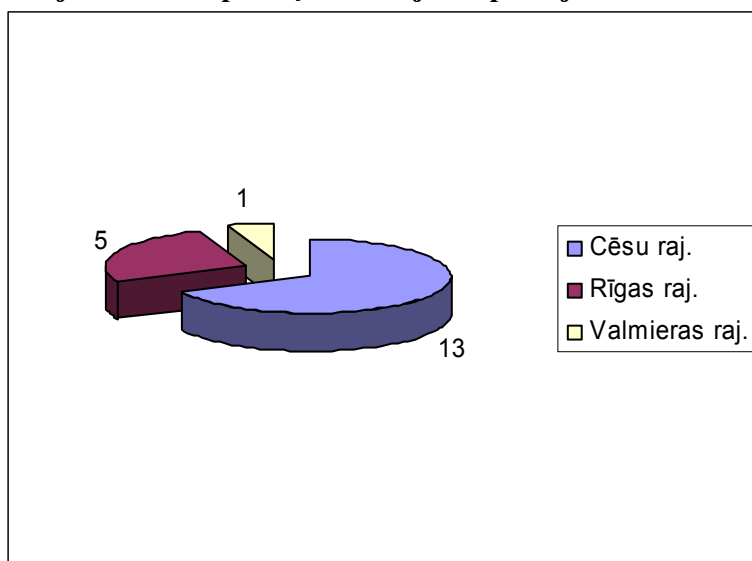
Dokumentā analizētas tikai Gaujas krastos iekārtotās ūdenstūristu, universālās un zaļās tūristu apmetnes, kas vienmērīgi izvietotas visā upes garumā starp Valmieru un Murjāņiem (vidējais blīvums – viena apmetne uz 5 km). Apmetņu ģeogrāfiskais izvietojums attēlots Pielikumā Nr. 4.

1. grafiks. Gaujas NP tūristu apmetņu izvietojums un skaits (2005. g.)

No tūristu apmetnēm Gaujas krastos visvairāk apmetņu ir Cēsu rajonā, vismazāk – Valmieras rajonā.

2. grafiks. Gaujas tūristu apmetņu sadalījums pa rajoniem un skaits (2005. g.)

2.tabula. Tūristu apmetnes pie Gaujas, to tipi virzienā Valmieras līdz Murjāņiem

Apmetnes nosaukums	Rajons	Apmetnes tips		
		Ū	Un	Z
Sapa	Valmieras	+		
Grīviņi	Cēsu		+	
Rauna	Cēsu	+		
Jāņarāmis	Cēsu		+	
Priedulājs	Cēsu			+
Lenči	Cēsu		+	
Lenčupe	Cēsu		+	
Cēsis	Cēsu		+	
Kvēpene	Cēsu	+		
Briedīši	Cēsu			+
Skaļupes	Cēsu		+	
Katrīna	Cēsu		+	
Paslavas	Cēsu	+		
Brasla	Cēsu	+		
Bērzi	Rīgas			+
Vējupīte	Rīgas			+
Sigulda	Rīgas		+	
Lielais akmens	Rīgas	+		
Katlapu iezis	Rīgas		+	
KOPĀ: 19		6	9	4

2. tabulas saīsinājumi: Ū – ūdenstūristu, Un – universālā, Z – zaļā tūristu apmetne

6.2.3. Tūristu apmetņu apsaimniekošanas modelis

Lai nodrošinātu vienotus tūristu apmetņu apsaimniekošanas principus, saskaņā ar Gaujas NP dabas aizsardzības plānu Gaujas NP adm. ir izstrādājusi „Prasības pastāvīgu tūristu apmetņu un ugunsкура vietu, kā arī izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošanai un apsaimniekošanai dabas lieguma zonā” (pilnu tekstu sk. Pielikumā Nr. 7.), kas jāievēro tūristu apmetņu apsaimniekotājiem un tūristiem.

Saskaņā ar augstāk minētajām prasībām tūristu apmetnēs ir jābūt šādai minimālai infrastruktūrai:

Ūdenstūristu apmetnēs:

- Speciāli iekārtota ugunsкура vieta;
- Galds un soli;
- Atkritumu novietošanas vieta;
- Tualete;
- Telšu celšanas un nometņu ierīkošanas vieta;
- Informācijas stends ar izvietotu informāciju;
- Iekāpšanas un izkāpšanas vieta;
- Apmetnes sākuma un beigu norādes zīmes;
- Piktogrammas: „informācija”, „telšu celšanas vieta”, “ugunsкура vieta”, „tualete”, “iekāpšanas un izkāpšanas vieta”, „atkritumu izmešanas vieta”.

Universālajās tūristu apmetnēs (tūristu apmetnes ar piekraukšanas iespējām):

- Speciāli iekārtota ugunsкура vieta;
- Galds un soli;
- Atkritumu novietošanas vieta;
- Tualete;
- Telšu celšanas un nometņu ierīkošanas vieta;
- Informācijas stends ar izvietotu informāciju;
- Piebraucamais ceļš un transporta novietošanas vieta – stāvlaukums ar iekārtotu velosipēdu novietošanas vietu;
- Norādes zīmes uz apmetni;
- Piktogrammas: „stāvlaukums”, „informācija”, „telšu celšanas vieta”, “ugunsкура vieta”, „tualete”, „atkritumu izmešanas vieta”.

Zaļajās tūristu apmetnēs:

- Galds un soli;
- Tualete;
- Telšu celšanas un nometņu ierīkošanas vieta;

-
- Informācijas stends ar izvietotu informāciju;
 - Velosipēdu novietošanas vieta;
 - Norādes zīmes uz apmetni;
 - Norāde par tuvāko atkritumu izmešanas vietu;
 - Piktogrammas: „informācija”, „telšu celšanas vieta”, “ugunskurus kurināt aizliegts”, „tualetes”, „atkritumus izmest aizliegts”.

Apmetnes apsaimniekotājam minētajās tūristu apmetnēs ir jānodrošina:

- Atkritumu savākšana un izvešana (zaļajās tūristu apmetnēs – ja tādi ir radušies);
- Malkas piegāde;
- Shēmā norādītās apmetnes teritorijas satīrīšana un uzturēšana kārtībā;
- Labiekārtojumu, tuaļu, informācijas dēļa un norādes zīmju uzturēšana (bojājumu novēršana, labošana, atjaunošana, papildināšana);
- Apmeklētāju informēšana par Gaujas NP likuma, MK noteikumu un citu saistošo normatīvo aktu prasībām.

Ja apsaimniekotāja pārziņā ir tūristu apmetne, tad ar Gaujas NP administrāciju ir papildus jāsakā:

- Izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu (ugunskuru vietu, norādes zīmju un piktogrammu izvietojuma vietas, nojumes, trepes u.c.) atrašanās vieta, to vizuālais izskats un izmantojamie materiāli skicētajā stadijā;
- Tūrisma, atpūtas un izklaides komercdarbība;
- Tirdzniecības veikšana;
- Reklāmas un citas informācijas izvietojuma dabā.

Līdz šim Gaujas NP administrācija piedāvājusi šādu shēmu tiem uzņēmējiem, kas vēlējušies apsaimniekot tūristu apmetnes:

- Pretendents iesniedz pieteikuma anketu, norādot apmetni;
- Gaujas NP administrācija apkopo un izskata pieteikumus;
- Ja uz tūristu apmetnes apsaimniekošanu piesakās viens pretendents, tiek noslēgts līgums par apmetnes apsaimniekošanu;
- Ja uz konkrēto apmetni ir pieteikušies divi vai vairāki pretendenti, tiek rīkots konkurss, noteikts konkursa uzvarētājs un tiek noslēgts līgums par apmetnes apsaimniekošanu;
- Pirmais līgums tiek noslēgts uz vienu sezonu (dod tiesības pretendēt nākamajā gadā uz attiecīgās apmetnes apsaimniekošanu ārpus konkursa);
- Otrais līgums tiek noslēgts uz pieciem gadiem.

Lai izveidotu jaunu tūristu apmetni, nepieciešams:

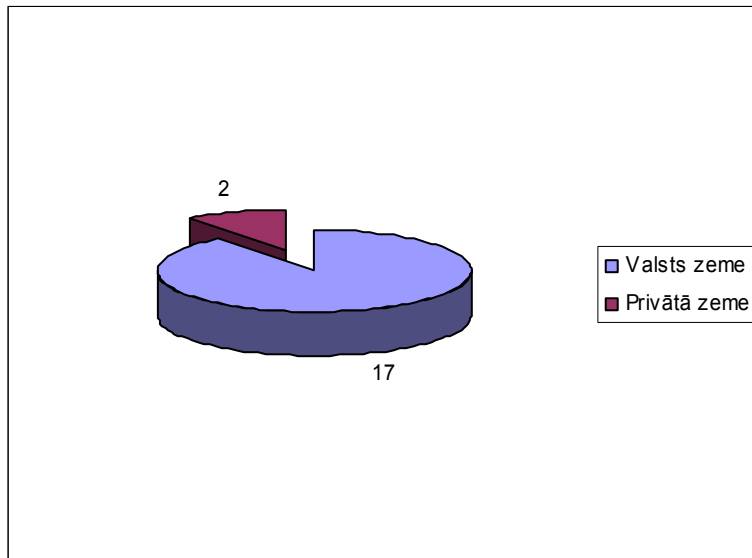
- Pretendenta iesniegums un dokuments par apmetnes teritorijas īpašumtiesībām vai nomas tiesībām;
- Detalizēta apmetnes shēma, kurā iezīmētas ugunsgrāku vietas, galdi, tualetes, informācijas izvietojums u.c.

Apmetņu īpašniekam un apsaimniekotājam ir jāievēro Gaujas NP dabas aizsardzības plānā noteiktās „Prasības pastāvīgu tūristu apmetņu un ugunsgrāku vietu, kā arī izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošanai un apsaimniekošanai dabas lieguma zonā”.

Tūrisma uzņēmēji ir savulaik ierosinājuši Gaujas NP adm. ieviest maksu par tūrisma apmetņu izmantošanu. Tas no apmeklētāju uzskaites un reģistrācijas viedokļa, kā arī tūrisma uzņēmējdarbības vecināšanas viedokļa šajā teritorijā būtu jāuzskata par nākotnē atbalstāmu priekšlikumu.

Saskaņā ar 3. grafikā redzamo informāciju, Gaujas tūristu apmetņu apsaimniekotājs g.k. ir Gaujas NP adm.

3. grafiks. Gaujas tūristu apmetņu zemes īpašuma forma (skaits) – 2005. g.

6.3. Dabas vērtības tūristu apmetnēs un to apkārtņē

Līdz šim Gaujas NP tūristu apmetnēs nav veikta sistemātiska dabas vērtību inventarizācija un monitorings.

Pētījuma un Metodikas izstrādes gaitā pēc Dokumenta autora iniciatīvas Gaujas NP adm. organizēja trīs dienu ilgu Ekspedīciju no Valmieras līdz Murjāņiem, kurā piedalījās Gaujas NP speciālisti un Dokumenta autors. Kaut arī Ekspedīcijas laiks bija ierobežots, tās laikā tika veikta Gaujas tūristu apmetņu provizoriska inventarizācija, kuras ietvaros minēto apmetņu teritorijā netika konstatētas retas un aizsargājamās dzīvnieku vai augu sugas vai reti un īpaši aizsargājami biotopi.

Saskaņā ar Gaujas NP vecākās ekspertes Ilzes Čakares sniegto informāciju, pēc R. Lindēnas 1991. gadā veiktās reto un aizsargājamo augu inventarizācijas datiem Raunas tūristu apmetnes teritorijā bijusi satopama kailā dobspārne *Cenolophium denudatum* un bruņcepuru dzegužpuķe *Orchis militaris*. Raunas tūristu apmetnes apsekojuma laikā pēdējo no minētajām sugām nekonstatējām. Savukārt, kailā dobspārne, iespējams, augusi klajākajā apmetnes daļā, kas pašreiz ir ļoti izmīdīta. Ekspedīcijas laikā dobspārne tika konstatēta mazākā skaitā, jo tā „atkāpusies” no tūristu apmetnes intensīvi izmantotās (nomīdītās) teritorijas.

Taču Ekspedīcijas laikā Gaujas krastu apkārtņē tika konstatētas putnu sugas, kas saskaņā ar 2000. gada 14. novembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” iekļautas minētajā sarakstā, piemēram, melnais stārķis, baltais stārķis, lielais ķīris, grieze, zivju dzenītis un melnā dzilna.

Tiešā tūristu apmetņu tuvumā, kā arī starp apmetnēm, Gaujas un tās pieteku krastos atrodas neskaitāmi Devona perioda smilšakmens iežu atsegumi, kas ir substrāts retām un aizsargājamām sūnu, ķērpju un paparžu sugām. Daudzos smilšakmens iežos sufozijas procesā izveidojušās dabiskas alas, kas ir ne tikai aizsargājami ģeoloģiskie dabas pieminekļi, bet tāpat kā smilšakmens atsegumi – Eiropas Savienības aizsargājami biotopi saskaņā ar 1992. g. 21. maija direktīvu „Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību” (1. pielikums).

Saskaņā ar autora pētījumiem (6;7), viens no Latvijas visvairāk apmeklētāju ietekmētajiem biotopiem ir alas – gan dabiskās, gan arī cilvēka radītās, kuru masveida apmeklēšanas „bums”, īpaši Gaujas NP teritorijā (nozīmīgākais Latvijas alu izplatības areāls) aizsākās pagājušā gadsimta nogalē. Alas apdzīvojošās dzīvības formas ir „pieradušas” pie konstantās pazemes pasaules un ne vienmēr ir spējīgas pielāgoties to regulāriem apmeklējumiem un traucējuma faktoram. Rezultāts ir ne tikai zaudētā pazemes pasaules „neredzamā” daļa – zemākie augi un dzīvnieki (sūnas, ķērpji, posmkāji, gliemji u.c.), bet arī sīkspārņi.

Pēc zoologa Viestura Vintuļa pētījumiem (11), Latvijas alās pēdējo desmit un vairāk gadu laikā sikspārņu skaits ir ievērojami samazinājies. Viens no galvenajiem iemesliem šādai parādībai ir daudzie alu apmeklējumi sikspārņu ziemošanas laikā, kad tie ir visjūtīgākie pret jebkāda veida traucējumu.

Jaunākie V. Vintuļa pētījumi (11) liecina, ka alas sikspārņiem ir arī nozīmīga dzīves (iespējams, pārošanās) vieta citos gada mēnešos. No tā izriet, ka daļā nozīmīgāko alu tūristu klātbūtne būtu jānovērš visa gada garumā.

Turpmākajos gados, veicot tūrisma apmetņu monitoringu, būtu nepieciešama atkārtota un daudz plašāka tūristu apmetņu un to apkārtnes dabas objektu, biotopu un sugu inventarizācija.

6.4. Gaujas NP institucionālā un tiesiskā bāze

Institucionālā bāze

Gaujas NP administrācija ir Vides ministrijas pārraudzībā esoša valsts civiļestāde, kas savas kompetences ietvaros īsteno valsts vides aizsardzības politiku un parka pārvaldību³.

Gaujas NP administrācijas galvenās funkcijas ir:

- Pārraudzīt un kontrolēt Gaujas NP teritoriju saskaņā ar Gaujas nacionālā parka likumu, Gaujas nacionālā parka aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, dabas aizsardzības plānu un citiem normatīvajiem aktiem;
- Sniegt Gaujas NP iedzīvotājiem un apmeklētājiem nepieciešamo atbalstu tiesību aktos noteikto normu ievērošanā;
- Veikt sabiedrību izglītojošu un izpētes darbu;
- Nodrošināt dabas aizsardzības plānošanai nepieciešamo inventarizāciju veikšanu un nodrošināt dabas aizsardzības plānojumu izstrādi;
- Nodrošināt racionālu un normatīvajiem aktiem atbilstošu Gaujas NP valsts īpašumu apsaimniekošanu, nodrošinot budžeta ieņēmumu daļas izpildi;
- Veikt dabas aizsardzības plānā paredzētos pasākumus;
- Organizēt dabu nenoplicinoša tūrisma attīstību un apmeklētāju atpūtu.

Gaujas NP adm. struktūru sk. nākamajā lpp.

³ Vides ministrijas mājas lapa, http://www.vidm.gov.lv/varam/P_inst/Lgnp.htm, Gaujas NP mājas lapa <http://www.gnp.gov.lv>

1. attēls. Gaujas NP administrācijas struktūra⁴.

Tā kā viens no Gaujas NP izveides mērķiem un funkcijām ir veicināt un organizēt ilgtspējīgu un videi draudzīgu tūrismu, minētās institūcijas administrācijā izveidotas divas struktūrvienības – Ekotūrisma plānošanas un vides izglītības daļa un Ekotūrisma infrastruktūras daļa.

Ekotūrisma plānošanas un vides izglītības daļas funkcijas saskaņā ar tās reglamentu ir:

- Nodrošināt ekotūrisma plānošanu saskaņā ar Gaujas NP dabas aizsardzības plānu;
- Veicināt vides izglītības attīstību;
- Veicināt sabiedrības pozitīvas attieksmes veidošanu pret Gaujas NP un dabas aizsardzību.

Minētās daļas uzdevumi ir:

- Izstrādāt un papildināt ekotūrisma attīstības stratēģiju;

⁴ Gaujas NP mājas lapa, <http://www.gnp.gov.lv/lat/administracija.htm>

- Nodrošināt situācijas izpēti un analīzi tūrisma nozarē, kā arī sniegt priekšlikumus ekotūrisma attīstībai;
- Izstrādāt un papildināt informācijas zīmju izvietojuma plānu saskaņā ar Gaujas NP dabas aizsardzības plānu;
- Nodrošināt administrācijas sadarbību ar Tūrisma attīstības valsts aģentūru, pašvaldībām un ĪADT administrācijām jautājumos, kas saistīti ar ekotūrisma un vides izglītības attīstību;
- Veicināt vides izglītību, organizēt izglītojošas programmas un pasākumus;
- Organizēt informācijas tulkošanu svešvalodās par dabas aizsardzību, vides izglītību, ekotūrisma un Gaujas NP;
- Sagatavot informāciju plašsaziņas līdzekļiem par dabas aizsardzību, vides izglītību, ekotūrisma un administrācijas darbu;
- Veikt ikdienas preses analīzi saistībā ar administrācijas darbību un dabas aizsardzības jautājumiem;
- Sagatavot preses apskatus administrācijas darbiniekiem, Latvijas dabas aizsardzības organizācijām, valsts un pašvaldību institūcijām;
- Nodrošināt administrācijas un Gaujas NP vizuālās informācijas, kā arī apmeklētāju centru interjeru un ekspozīciju māksliniecisko noformēšanu un uzturēšanu;
- Veidot pozitīvu sabiedrības attieksmi pret Gaujas NP un dabas aizsardzību;
- Organizēt darba grupas, iesaistot tajās administrācijas struktūrvienību darbiniekus, privātpersonas, citu valsts un pašvaldību iestāžu pārstāvjus;
- Nodrošināt atbalsta sniegšanu vides izglītības un ekotūrisma jautājumos citām administrācijas struktūrvienību darbiniekiem viņu funkciju un uzdevumu izpildei;
- Veikt citus direktora, direktora vietnieka uzdevumus.

Ekotūrisma infrastruktūras daļas funkcijas saskaņā ar tās reglamentu ir:

- Nodrošināt ilgtspējīga tūrisma attīstību saskaņā ar Gaujas NP dabas aizsardzības plānu;
- Nodrošināt administrācijas tūrisma infrastruktūras pārraudzīšanu un apsaimniekošanu;
- Nodrošināt savvaļas dzīvnieku kolekcijas papildināšanu un uzturēšanu Līgatnes dabas takās.

Minētās daļas uzdevumi ir:

- Nodrošināt administrācijas valdījumā tūrisma labiekārtojuma objektu, iezogojumu, būvju un ēku, kā arī citu tūrisma objektu savlaicīgu tehniskā stāvokļa novērtējumu, remontu, būvniecību un ekspluatāciju;
- Veidot un pilnveidot tūrisma infrastruktūras objektus, pielāgot tūrisma takas cilvēkiem ar īpašām vajadzībām;

- Nodrošināt administrācijas informatīvo zīmju novērtējumu, uzturēšanu un atjaunošanu;
- Nodrošināt Līgatnes dabas takās dzīvojošo dzīvnieku kolekcijas uzturēšanu un veterināro aprūpi;
- Nodrošināt apmeklētāju drošību administrācijas valdījumā esošajos tūrisma infrastruktūras objektos;
- Nodrošināt atkritumu apsaimniekošanu administrācijas valdījumā esošajos tūrisma infrastruktūras objektos;
- Piedalīties administrācijas pasākumu organizēšanā;
- Piedalīties administrācijas ilgtspējīga tūrisma attīstības plānošanā;
- Veikt citus direktora, direktora vietnieka uzdevumus.

Gaujas NP administrācijas centrālā biroja ēka atrodas Siguldā, Baznīcas ielā 3.

Tiesiskā bāze

Zemāk uzskaitīti tiesību akti, kas ir saistoši tūristiem un tūrisma organizatoriem Gaujas NP teritorijā, kā arī ikvienai juridiskai un fiziskai personai, kas uzturas minētajā teritorijā.

Gaujas nacionālā parka likums (16.12.1999.)

Likums nosaka, ka Gaujas NP galvenais darbības mērķis ir aizsargāt mazpārveidotas dabas teritorijas, kam raksturīga liela bioloģiskā daudzveidība, iežu atsegumus, reljefa formas, laukakmeņus, avotus, kā arī tipiskās ainavas, dabas un kultūras pieminekļus un veicināt dabas tūrisma un teritorijas ilgtspējīgu attīstību.

Likumā definēti minētajā teritorijā spēkā esošie ierobežojumi, noteiktas parka funkcionālās zonas un to izmantošanas kārtība, parka pārvaldes funkcijas un pārvaldes kārtība.

2001. gada 7. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr. 352 „Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”

Noteikumi nosaka Gaujas NP individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību, parka funkcionālo zonu platības un robežu aprakstus.

Minētajos noteikumos noteikti aizliegumi (t.sk. tūristiem), piemēram – ierīkot nometnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām, kurināt ugunscurus ārpus īpaši norādītām un speciāli ierīkotām vietām u.c. gan parkā kopumā, gan atsevišķās tā funkcionālās zonās.

2004. gada 21. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 1047 „Gaujas nacionālā parka administrācijas nolikums”

Saskaņā ar minētajiem noteikumiem, Gaujas NP adm. ir vides ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. Noteikumi nosaka Gaujas NP adm. funkcijas, uzdevumus (t.sk. ar tūrismu saistītās jomās), tiesības, administrācijas struktūru, amatpersonu kompetences, pārskatu sniegšanas kārtību u.c.

2000. gada 18. jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 239 „Gaujas nacionālā parka konsultatīvās padomes nolikums”

Noteikumi nosaka konsultatīvās padomes funkcijas, tiesības un darbības kārtību.

Gaujas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns (apstiprināts ar 2004. gada 11. oktobra Vides ministrijas rīkojumu Nr. 308.)

Saskaņā ar Gaujas NP dabas aizsardzības plānu tiek organizētas ar tūrismu saistītās aktivitātes minētajā teritorijā. Zemāk analizētas tikai tās dabas aizsardzības plāna nodaļas, kas tiešā veidā attiecas uz tūrismu minētajā teritorijā un Dokumenta saturu.

I daļas 1.9. nodaļā „Rekreācija un tūrisms” analizēti Gaujas NP tūrisma resursi, infrastruktūra, galvenie tūrisma objekti un aktivitātes un ROS (rekreācijas iespēju spektrs) klases.

Nodaļā uzsvērts, ka pēdējo gadu laikā palielinās parka apmeklētāju skaits, paplašinās tūrisma piedāvājums un attīstās ar tūrismu saistītā pakalpojumu sfēra. Par nozīmīgākajiem tūrisma resursiem atzīta Gaujas senieleja, ģeoloģiskie objekti, ainavas, dabas takas, bagātīgais dabas un kultūrvēsturiskais mantojums. Aprēķināts, ka Gaujas NP administrācijas apsaimniekotajos maksas objektos apmeklētāju skaits pēdējos gados pārsniedzis 100 000 cilvēku gadā, taču visā parkā tas varētu būt vairākas reizes lielāks (vidēji gadā tūristu skaits palielinās par 25 %!). Līdztekus tam tūrisms kļuvis par nozīmīgu teritorijas ekonomikas sastāvdaļu un minētajā reģionā ģenerē ap 1,4 mlj. Ls gadā.

Saskaņā ar Gaujas NP izmantoto rekreācijas plānošanas sistēmu – ROS (angliski – *recreation opportunity spectrum*), parkā izdalītas 5 zonas, saskaņā ar kurām ūdenstūrisma aktivitātes norisinās 3A2 zonā „Ūdenstūrisma zona”, kurā ietilpst Gauja, Amata, Brasla un apgabali līdz 100 m attālumā no minēto upju krasta.

Gaujas NP administrācijas veidotajiem un uzturētajiem infrastruktūras objektiem (takas, kāpnes, tilti, laipas, skatu vietas, tualetes, nojumes, informācijas stendi, norādes, piktogrammas u.c.) ir liela loma tūrisma plūsmas organizēšanā un tādejādi – vides aizsardzībā. 2004. g. Gaujas NP adm. infrastruktūras attīstībā ieguldījusi 277 000 Ls.

II daļā „Gaujas NP mērķi. Problēmas, to risinājumi” kā viens no trijiem galvenajiem mērķiem ir izvirzīts mērķis „nodrošināt izziņas tūrisma un atpūtas iespējas, nenoplicinot dabas, kultūrvēsturiskās, ainaviskās, garīgās un estētiskās vērtības”.

II daļas 2.2.1. nodaļā „Dabas vērtību saglabāšana” minētas galvenās Gaujas NP dabas vērtības, rekreācijas iespējas, identificētas galvenās problēmas, to cēloņi un iespējamie risinājumi, t.sk. tūrisma kontekstā. Starp tiem jāmin risinājumi ierobežot dabisko alu apmeklēšanu, izglītot parka apmeklētājus dabas aizsardzības jomā u.c.

III daļā „Reglamentējamās darbības Gaujas NP mērķu sasniegšanai” uzskaitītas uz Gaujas NP attiecināmās regulācijas un rīcības, kas dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas nolūkos ir aizliegtas (piemēram, visa veida ģeoloģisko objektu bojāšana) vai saskaņojamas (piemēram, tūrisma infrastruktūras objektu, t.sk. tūristu apmetņu izveide) ar Gaujas NP adm.

III daļas 3.1.3. nodaļā „Rekreāciju iespēju saglabāšana un izmantošana” parka apmeklētājiem, tāpat – arī tūristiem, definēti šādi papildus aizliegumi:

- Ierīkot apmetnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām;
- Kurināt ugunsiskus ārpus īpaši norādītām un speciāli ierīkotām vietām;
- Izmantot parka dabas aizsardzības plānā norādītās takas un ceļus neatbilstoši norādītajam mērķim un informācijas zīmēm;
- Pārvietoties vietās, kur to neļauj aizlieguma zīmes un nožogojumi;
- Bojāt vai iznīcināt labiekārtojuma objektus, informācijas un norādes zīmes;
- Trokšņojot traucēt dabas ekosistēmas, parka teritorijas iedzīvotājus un apmeklētājus u.c.

Pētījumā un Metodikā apskatītās tūristu apmetnes atrodas Gaujas krastos – dabas lieguma zonā. Minētās zonas ierobežojumi apskatīti III daļas 3.2.2. daļā „Dabas lieguma zona”.

Dabas lieguma zona ir izveidota, lai saglabātu Gaujas senielejai un Gaujas pieteku ielejām raksturīgo dabisko ainavu ar mazpārveidotas dabas biotopu un cilvēku darbības ietekmētu biotopu mozaīku, kā arī, lai saglabātu šajā teritorijā koncentrētos valsts un vietējās nozīmes ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos dabas pieminekļus un citus dabas pieminekļus, pieļaujot ierobežotu dabas resursu izmantošanu un dabu nenoplicinošu rekreāciju.

Dabas lieguma zonā aizliegts (tikai tūrisma un atpūtas kontekstā):

- Veikt jebkādas darbības, kuras var izraisīt negatīvu ietekmi uz dabiskajiem biotopiem, savvaļas dzīvnieku, augu un sēņu sugām, to dzīvotnēm vai savvaļas dzīvnieku populāciju vairošanos, atpūtu un barošanos, kā arī pulcēšanos migrāciju laikā;
- Pārvietoties ar ūdensmotocikliem, motorjahtām, izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumus;
- Nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transporta līdzekļiem, mopēdiem, motorrolleriem, pajūgiem un zirgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību;
- Rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;
- No 1. aprīļa līdz 20. jūnijam organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuri nav iekļauti Gaujas NP adm. un pašvaldības saskaņotā pasākuma plānā.

Papildus bez saskaņošanas ar Gaujas NP adm. aizliegts:

- Veikt tūrisma, atpūtas un izklaides komercdarbību;
- Ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;
- Ierīkot pastāvīgas tūristu apmetnes un ugunsgrūdu vietas.

Ar Gaujas NP adm. rakstveida atļauju atļauts organizēt masu izklaides pasākumus brīvā dabā (atpūtas, sporta un citus pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku), izņemot gadījumus, kad pasākumi notiek speciāli šim nolūkam paredzētajās vietās.

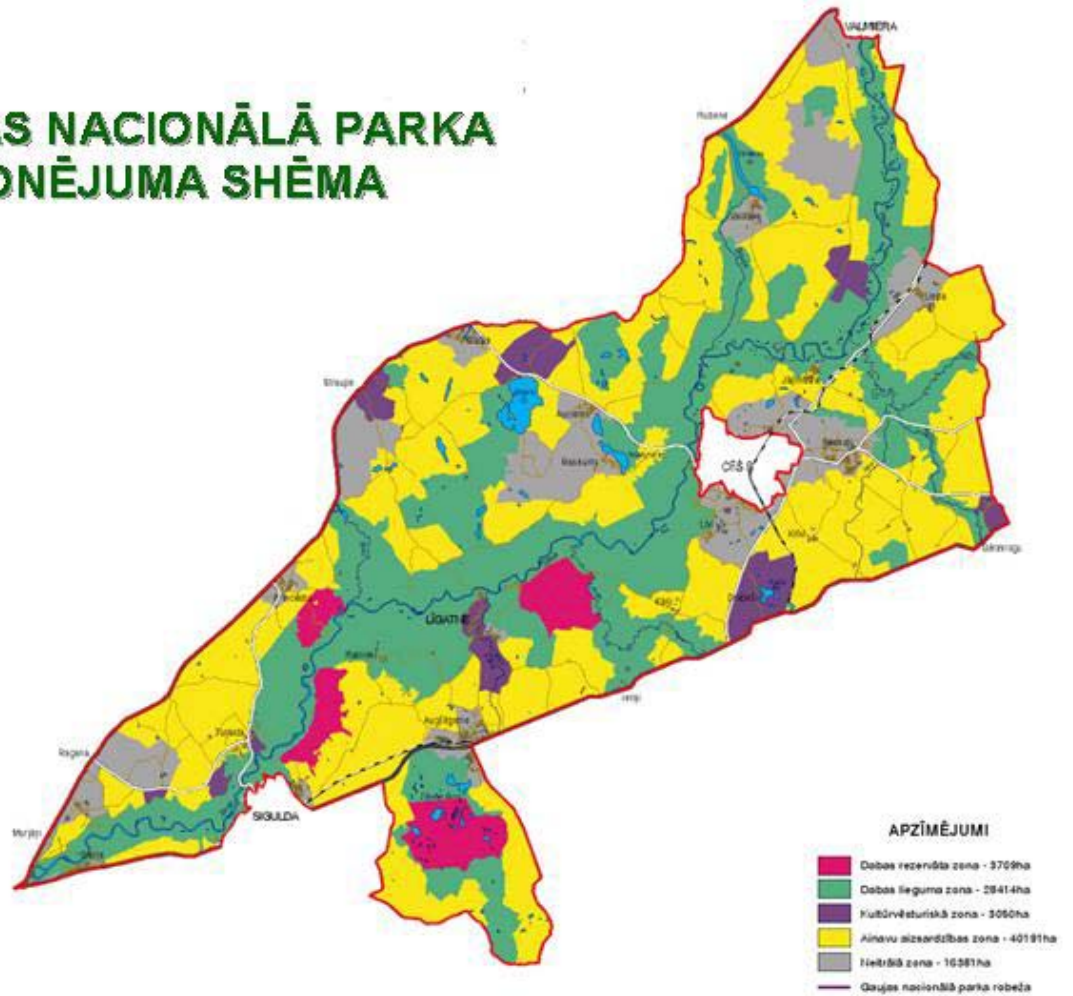
3.6. nodaļā „Prasības masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumu organizēšanai brīvā dabā, kā arī izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošana dabas liegumu zonā” reglamentētas prasības dabiskas vides saglabāšanai dabas lieguma zonā.

3.7. nodaļā „Prasības pastāvīgu tūristu apmetņu un ugunsgrūdu vietas, kā arī izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošanai un apsaimniekošanai dabas liegumu zonā” reglamentētās prasības attiecas uz Dokumentā minēto tūristu apmetņu izveidi un apsaimniekošanu (sk. Pielikumu Nr. 8).

VI daļas „Gaujas NP administrācijas uzdevumi” 6.6. nodaļā „Rekreācijas iespēju saglabāšana un pilnveidošana” kā viens no uzdevumiem minēts tūristu apmetņu un to labiekārtojuma uzturēšana un atjaunošana.

2. attēls. Gaujas NP zonējums⁵

GAUJAS NACIONĀLĀ PARKA ZONĒJUMA SHĒMA

Saskaņā ar Gaujas NP funkcionālo zonējumu, Pētījumā un Metodikā iekļautās tūristu apmetnes atrodas Gaujas senielejas dabas lieguma teritorijā.

Uz Gaujas NP attiecas arī citi ar dabas aizsardzību saistītie normatīvie akti – „**Likums par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**”, „**Sugu un biotopu aizsardzības likums**” u.c. tiesību akti, kuri šeit sīkāk netiek apskatīti.

6.5. Secinājumi

1. Gauja posmā no Valmieras līdz Murjāņiem ir viens no populārākajiem Latvijas ūdenstūrisma galamērķiem, kas tūristus piesaista ar salīdzinoši mazskarto upes ieleju un tajā esošo dabas un kultūras resursu daudzveidību;

⁵ Avots: Gaujas NP adm.

-
2. Kā nozīmīgākie Gaujas senielejas tūrisma resursi ir dabas resursi (ainavas, iežu atsegumi, alas, bioloģiskā daudzveidība), kā arī kultūras resursi (piemēram, Turaidas muzejrezervāts), apdzīvotās vietas – Cēsis, Līgatne, Sigulda u.c.;
 3. Ar tūrismu saistītā infrastruktūra dažādos sektoros (transports, naktsmītnes, tūristu apmetnes, ēdināšanas iestādes, laivu noma u.c.) Gaujas tuvākajā apkārtnē vērtējama kā laba;
 4. Tuvākajā nākotnē būtu vēlams izvērtēt Latvijā piedāvātā ūdenstūrisma produkta atbilstību „videi draudzīga tūrisma” pamatprincipiem;
 5. Gaujas krastos šobrīd ir izveidots Latvijā modernākais (lielā mērā arī vienīgais, izņemot aktivitātes Salacas un Abavas krastos) tūristu apmetņu „tīkls”, kuru apsaimnieko un uztur Gaujas NP administrācija vai atsevišķos gadījumos – uzņēmēji;
 6. Gaujas tūristu apmetņu blīvums, izvietojums un kapacitāte kopumā vērtējama kā pašreizējai tūristu plūsmai atbilstoša (izņēmums – atsevišķas vasaras dienas vai brīvdienas, kad vērojams maksimāls ūdenstūristu pieplūdums) taču, rēķinoties ar tūristu skaitu pieaugumu nākotnē, būtu nepieciešams palielināt tūristu apmetņu kapacitāti un apsvērt jaunu tūristu apmetņu izveidi;
 7. Gaujas tūristu apmetņu infrastruktūras stāvoklis šobrīd vērtējams kā labs, taču nepieciešama atsevišķu infrastruktūras elementu atjaunošana un uzlabošana;
 8. Ekspedīcijas rezultātā Gaujas tūristu apmetnēs netika konstatēta retu sugu vai jūtīgu biotopu klātbūtne, taču nākotnē būtu nepieciešama regulāra tūristu apmetņu apsekošana Gaujas upes posmā no Valmieras līdz Murjāņiem un monitorings;
 9. Šobrīd tūristu plūsmas plānošanas un monitoringa „vājais punkts” ir ar ūdenstūrismu un tūrismu kopumā saistītās statistikas trūkums;
 10. Gaujas NP adm. izveidotās struktūrvienības – Ekotūrisma plānošanas un vides izglītības daļa un Ekotūrisma infrastruktūras daļa ir jāvērtē kā nozīmīgs solis tūrisma, ekonomisko un dabas aizsardzības interešu sabalansēšanā.

7. Tūrisma ietekmju uz vidi analīze Gaujas NP tūristu apmetnēs un to apkārtnē

7.1. Tūrisma ietekmju uz vidi veidi

Pētījuma un Metodikas izstrādes gaitā iezīmējās viena būtiska problēma – Latvijā līdz šim nav ilgstošas praktiskas un pēctecīgas pieredzes tūrisma radīto ietekmju uz vidi pētniecībā un gūtās pieredzes praktiskā ieviešanā un izmantošanā, tādēļ Pētījums lielā mērā veidots, balstoties uz autora ilggadējo pieredzi un inovatīvām pieejām ar tūrisma un vidi saistītos jautājumos.

Tajā pašā laikā jāatzīst, ka plašais tūrisma radīto ietekmju spektrs ir pastāvošs vai arī potenciāls drauds daudzām Gaujas NP dabas vērtībām (arī ĪADT Latvijā kopumā), jo apdraudēti var (atsevišķos gadījumos – ir) būt gan dažādi biotopi, retu augu un dzīvnieku atradnes, dažādu sugu īpatņi, atsevišķi dabas objekti vai pieminekļi (piemēram, retas sugas, alas, iežu atsegumi).

Dažkārt ir ļoti grūti nodalīt kāda konkrēta tūrisma veida ietekmes no citām – ūdenstūrisma ir novērojamas daudzas ietekmes, kas raksturīgas arī citiem aktīvā tūrisma veidiem. Piemēram, ūdenstūristi apmeklē ģeoloģiskus un ģeomorfoloģiskus dabas objektus – alas, iežu atsegumus, pārvietojas pa upes krastiem ar kājām, maksšķerē, rada traucējuma efektu dažādām dzīvnieku sugām, kurina ugunsiskus, ierīko apmetnes, ceļ teltis, izmanto autotransportu inventāra pārvietošanai u.c.

No tūrisma ietekmju identificēšanas viedokļa par nozīmīgu jāuzskata Gaujas NP adm. atbalstītā un organizētā ekspedīcija pa Gauju, kuras laikā tās dalībnieki paši iejutās ūdenstūristu lomā. Tas ļāva pēc iespējas objektīvāk novērot un modelēt plašo ūdenstūristu radīto ietekmju spektru, kā arī pašiem novērtēt pašreizējo ūdenstūrisma apmetņu infrastruktūras kvalitāti un stāvokli. Ekspedīcijas laikā iegūtie dati izmantoti Dokumenta izstrādē.

Ekspedīcijas laikā tika novērots, ka ūdenstūristu apmetnes izmanto arī kājnieku tūristi, autotūristi, vienkārši atpūtnieki, kā arī organizētas bērnu nometnes, kas tūristu apmetnēs uzturas vairākas dienas vai pat ilgāk un „aizņem” ūdenstūristiem domāto vietu. Pētījuma gaitā gan bija problemātiski nodalīt viena tūrisma veida – ūdenstūrisma radītās ietekmes no citu aktivitāšu rezultātā radītājām ietekmēm un to kopējo summāro efektu.

Dokumenta autors atsevišķas tūristu apmetnes apmeklēja arī septembrī, lai novērotu atsevišķu ietekmju (nomīdījums, erozija u.c.) sekas vienas tūrisma sezonas laikā.

Ekspedīcijas un citu tūristu apmetņu apmeklējumu laikā iegūtie dati integrēti Dokumenta 3., 4. u.c. tabulās. Jāatzīst arī daži Pētījuma trūkumi, kas bija saistīti ar tā izstrādes un Ekspedīcijas ierobežoto laiku:

1. Relatīvi īsais laika brīdis, kas tika pavadīts katrā konkrētajā tūristu apmetnē;
2. Apmetņu apmeklējumu ierobežotais skaits;
3. Pētījuma kopējais laiks, kas aptvēra tikai vienu tūrisma sezonu.

Pētījuma īstenošanas gaitā radās arī zināmas terminoloģiskas un ietekmju klasifikācijas problēmas, jo ietekmes var klasificēt gan pēc tā, kas ir šo ietekmju subjekts/objekts vai teritorija (ko tieši tās ietekmē), gan klasificēt var arī pašas ietekmes. 3. tabulā Dokumenta autors veicis tūristu ietekmju klasifikāciju pēc augstāk minētām divām klasifikācijas grupām:

3. tabula. Tūristu radīto ietekmju uz vidi veidi

1. Pēc ietekmes objekta/subjekta/teritorijas (ko ietekmē)	
Ietekmes skartais objekts/subjekts/teritorija	Ietekmju piemēri
Upes pamatkrasts, krasts	Upes pamatkrasta, tā nogāžu un upes krastu erodēšana
Augsne	Augsnes sablīvēšana
Flora (augi)	Zemsedzes veģetācijas nomīdīšana, sauszemes veģetācijas bojāšana vai iznīcināšana, atsevišķu augu sugu iznīcināšana
Fauna (dzīvnieki)	Dzīvnieku traucēšana, iznīcināšana, dzīvnieku uzvedības maiņa
Retas sugu atradnes, biotopi, mikrobiotopi	Biotopu (mikrobiotopu) un sugu atradņu bojāšana vai iznīcināšana
Iežu atsegumi	Atsegumu apzīmēšana, pārvietošanās pa iežu atsegumu virsmu, ‘alpīnisma’ aktivitātes
Alas	Gaismas avotu lietošana, temperatūras un mitruma režīma izmaiņa, trokšņu un vibrāciju radīšana alās
Dabas resursi	Makšķerēšana, augu vākšana, ogošana, sēņošana, kolekcionēšana
Ūdens	Ūdenstilpju piesārņošana ar sadzīves u.c. atkritumiem
Gaiss	Gaisa piesārņojums ar automobiļu izplūdes gāzēm, atkritumu dedzināšana
Vietējie iedzīvotāji, sociālā infrastruktūra	Vietējo iedzīvotāju traucēšana, tūrisma infrastruktūras bojāšana, vandālisms
2. Pēc ietekmes veida (kas ir ietekmi izraisošais objekts vai parādība)	
Ietekmes veids	Ietekmju piemēri
Uguns	Jaunu ugunsкура vietu izveidošana, atklātas uguns (ugunskuru) dedzināšana
Trokšņi	Dažāda veida cilvēka radīti trokšņi
Piesārņojums	
Atkritumi	Piesārņojums ar biodegradablām vielām, piesārņojums ar bīstamiem atkritumiem
Notekūdeņi	Notekūdeņi, fekālais piesārņojums
Citas ietekmes	Mājdzīvnieku klātbūtne, sugu pārņemšana u.c.

Jāatzīmē, ka 3. tabulā un 4. tabulā (kā arī Dokumentā kopumā) nav analizēta tūrisma kā tautsaimniecības nozares daudzējādā ietekme uz attiecīgās teritorijas kultūras pieminekļiem, sociālo, kultūras un ekonomisko vidi, kā arī ar tūrismu saistītās infrastruktūras – naktsmītņu, ēdināšanas uzņēmumu u.c. ietekme uz dabas vidi, iedzīvotāju darbības pārorientēšanās uz tūrisma pakalpojumu sniegšanu un ar to saistītās vides problēmas u.c., kas ir atsevišķa zinātniskā pētījuma vērta tēma!

7.2. Pastāvošās un potenciālās tūrisma ietekmes

Pētījuma un Metodikas izstrādes gaitā tika identificētas gan pastāvošas, gan arī izdalītas potenciālas tūristu radītās ietekmes uz vidi Gaujas tūrisma apmetnēs un to apkārtnē.

Kopumā tūristu apmetnēs un to apkārtnē identificētas 46 dažādas ūdenstūristu (t.sk. arī citu tūrisma veidu) radītās ietekmes (sk. 4. tabulu), kas rada iemeslu izvērtēt dažādu aktīvā tūrisma veidu, kas norisinās dabiskās teritorijās, videi draudzīgumu.

Ar terminu „potenciālās ietekmes” tiek saprastas ietekmes, kas ekspedīcijas laikā netika konstatētas, taču par to esamību liecināja kādi indikatori vai arī tas izriet no autora iepriekšējās pieredzes un to esamība minētajā teritorijā pastāv arī bez konkrētiem pierādījumiem.

Daži piemēri:

Ietekmes „upes krasta erodēšana”, „veģētācijas nomīdīšana”, „piesārņojums ar sadzīves atkritumiem”, „atsegumu apzīmēšana” u.c. izpaužas kā konkrētas redzamas un fiksējamas ietekmju sekas upes krasta erozijas, nomīdītas veģētācijas, atstātu atkritumu un klinšu „zīmējumu” veidā. Tātad šajā gadījumā varam runāt par pastāvošām un konkrētā brīdī pierādāmām ietekmēm.

Ietekmes „alu apmeklējumi”, „mājdzīvnieku klātbūtne” u.c. ir ietekmes, kuras konkrētās Ekspedīcijas laikā netika konstatētas (tātad potenciālas), par to klātbūtni var (vai nevar) liecināt atsevišķi indikatori un parādības, taču tās ir vispārzināmas ietekmes vai arī autora ilggadēju novērojumu laikā gūtās pieredzes rezultāts!

Ietekmes, kas saistītas ar dažāda veida dzīvnieku traucējumiem (kā arī citas) vispār ir ļoti grūti pierādāmas, īpaši jau vienas Ekspedīcijas laikā, taču nav šaubu, ka Gaujas tūristu apmetnēs un Gaujas apkārtnē tās neapšaubāmi pastāv. Šajā gadījumā Dokumenta kontekstā tiek runāts par potenciālām ietekmēm.

7.3. Tūrisma ietekmju raksturojums

Kā liecina Pētījuma rezultāti, šobrīd Gaujas tūristu apmetnēs un to apkārtnē ir identificētas vairāk nekā četrdesmit dažādas tūrisma radītās ietekmes uz vidi (4. tabula).

Dominē vispārpieņemts uzskats, ka dažādi aktīvā tūrisma veidi – kājnieku, velotūrisms un ūdenstūrisms ir „videi draudzīgi” tūrisma veidi, taču pēc minētā Pētījuma veikšanas un ietekmju spektra analīzes šo jautājumu un vispār pieņemto viedokli par „videi draudzīgumu” būtu nepieciešams aktualizēt.

Vērtējot šī tūrisma veida plašo ietekmju spektru, intensitāti un summāro efektu, jāņem vērā arī citi aspekti:

- Tūristu apmetņu skaits;
- Tūristu apmetņu kapacitāte;
- Tūristu apmetņu infrastruktūras stāvoklis;
- Tūristu apmetņu uzturēšanas kvalitāte;
- Tūristu apmetņu uzturēšanai piešķirtais finansējums;
- Tūristu skaits noteiktā diennakts un sezonas laika vienībā;
- Ūdenstūrisma organizatoru piedāvātā produkta kvalitāte;
- Ūdenstūrisma organizatoru un ūdenstūristu izglītības un apziņas līmenis ar vides un dabas aizsardzību saistītos jautājumos u.c.

Lai atspoguļotu tūrisma daudzējādo ietekmi uz dabas vidi, 4. tabulā ir iekļauts maksimālais ietekmju (pastāvošo un potenciālo) spektrs. Grūtības rada apstākļi, ka daļa no minētajām ietekmēm ir ļoti specifiskas, grūti identificējamas, aprēķināmas un pierādāmas tikai ilgstošu pētījumu un monitoringa gaitā.

Daudzas ietekmes ir nozīmīgas, citu izraisītās sekas ir maznozīmīgas, taču visu ietekmju summārais efekts ir vērā ņemams lielums, ar kuru nākotnē ir jārēķinās. Īpaši tādēļ, ka tūristu (t.sk. aktīvo un dabas tūristu) plūsma nākotnē pēc pašreizējām Ekonomikas ministrijas pašreizējām prognozēm turpinās pieaugt.

Tūrisma radītās ietekmes uz vidi veidi Gaujas NP Gaujas tūristu apmetnēs apkopoti un analizēti 4. tabulā, kuras mērķis ir uzskatāmā veidā atspoguļot:

- tūristu radīto ietekmju veidus;
- tūristu radīto ietekmju skartās teritorijas vai apjoma noteikšanas veidu (daļa no Metodikas);
- tūristu radīto ietekmju ieteicamos indikatorus un/vai mērvienības;
- tūristu radīto ietekmju raksturojumu (indikācijas, apdraudētie objekti un izraisītās sekas).

Papildus paskaidrojumus par 4. tabulu sk. 7.4. nodaļā un 5. tabulā.

4. tabula. Pastāvošās un potenciālās tūrisma ietekmes Gaujas NP tūristu apmetnēs un to apkārtnē, ietekmju raksturojums⁶

Identificēto ietekmju veidi (ietekmes) <i>1</i>	Ietekmes skartās teritorijas/ apjoma noteikšanas veids <i>2</i>	Fiksējamās ietekmes indikators un mērvienība <i>3</i>	Ietekmes raksturojums <i>4</i>
I Pēc ietekmes objekta/subjekta/teritorijas (ko ietekmē)			
1. Upes krasti, augsne			
1.1. Upes krasta nogāžu erodēšana	Uzmērījumi	Erodētās augsnes, cilmieža vai iežu tilpums, m ³ gadā	Indikācijas: Upes krastu erozija, kas radusies, tūristiem pārvietojoties pa stāviem krastiem un nogāzēm vai izvelkot laivas upes krastā šim nolūkam nepiemērotās vietās Apdraudējumi: Mikrobiotopi, augu/dzīvnieku sugas Sekas: Erozija, potenciāla bāze sānu erozijai, kas var notikt arī dabisku procesu rezultātā
1.2. Upes pamatkrasta (senielejas krasta) nogāžu erodēšana	Vizuāli novērojumi vai uzmērījumi	Erodētās augsnes, cilmieža vai iežu tilpums, m ³ gadā	Indikācijas: Upes pamatkrastu (upes senielejas krastu) erozija, kas radusies, tūristiem pārvietojoties pa stāviem krastiem un nogāzēm nepiemērotās un nelabiekārtotās vietās Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Senielejas pamatkrastu erozija, jaunu mikrogravu un gravu veidošanās, krastu noslīdeņi. Minētie var būt arī dabiski procesi
1.3. Augsnes sablīvēšana	Uzmērījumi	Sablīvētās augsnes laukuma platība, m ² veģetācijas sezonā	Indikācijas: Augsnes sablīvējums, kas rodas samērā nelielās teritorijās, pārvietojoties lielākam cilvēku daudzumam, ceļot teltis, apstājoties ar automašīnām tūristu izsēdināšanas vai laivu transportēšanas nolūkā Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, retas vai aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas Sekas: Nepietiekama augsnes aerācija, kā rezultātā traucēta normāla veģetācijas attīstība.

⁶ Tabula un tās saturs ir izstrādāta uz šī Pētījuma un Metodikas autora – J. Smaļinska novērojumu un npublicēto pētījumu bāzes pamata

1	2	3	4
2. Flora, fauna			
2.1. Flora			
2.1.1. Zemesdzemes veģetācijas nomīdīšana	Uzmērījumi	Nomīdītās augsnes laukuma platība, m ² gadā	Indikācijas: Zemesdzemes veģetācijas daļēja vai pilnīga iznīcināšana, kas rodas nelielās teritorijās, pārvietojoties vai uzturoties lielākam cilvēku daudzumam, ceļot teltis, organizējot dažādus pasākumus, pie atsevišķiem infrastruktūras objektiem, kā arī citu aktivitāšu rezultātā Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Augu valsts daudzveidības samazināšanās, t.sk. iespējams, retu un aizsargājamo sugu daļēja vai pilnīga iznīcināšana
2.1.2. Veģetācijas nobraukšana	Uzmērījumi	Nobrauktās augsnes laukuma platība, m ² gadā	Indikācijas: Veģetācijas daļēja vai pilnīga iznīcināšana, kas rodas, piebraucot ar automašīnām pa pievadceļiem pie tūristu apmetnēm to izsēdināšanas vai laivu transportēšanas nolūkā Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Augu valsts daudzveidības samazināšanās, t.sk. iespējams, retu un aizsargājamo sugu daļēja vai pilnīga iznīcināšana
2.1.3. Sauszemes veģetācijas bojāšana/iznīcināšana	Vizuāla novērtēšana	Bojātā veģetācijas novērtējums % gadā	Indikācijas: Sauszemes veģetācijas bojāšana vai iznīcināšana – zaru, koku un krūmu laušana, ciršana vai zāģēšana vietās, kur nav pieejama malka, telšu uzsliešanai, ēdiena gatavošanai u.c. ar tūrismu saistītām aktivitātēm Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi, mežs, pamežs Sekas: Bojāti vai iznīcināti augi ainvisks kaitējums, samazināta bioloģiskā daudzveidība
2.1.4. Ūdens veģetācijas bojāšana/iznīcināšana	Empīriski aprēķini	Bojātās vai iznīcinātās ūdens veģetācijas kopējā biomasas t veģetācijas periodā	Indikācijas: Ūdensaugu bojāšana vai iznīcināšana, pārvietojoties pa upi ar dažāda veida ūdenstūrisma pārvietošanās līdzekļiem vai izkāpšanas vietās Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, zemūdens un virsūdens augājs Sekas: Bojāti vai iznīcināti augi, samazināta bioloģiskā daudzveidība

1	2	3	4
2.2. Fauna			
2.2.1. Dzīvnieku (t.sk. retu un aizsargājamu) iznīcināšana	Uzskaitē, veicot inventarizāciju, empīriski aprēķini	Zaudēto īpatņu skaits gadā	Indikācijas: Dzīvnieku apzināta/neapzināta iznīcināšana dažādu ar tūrismu saistītu aktivitāšu rezultātā (pārvietošanās, veģetācijas bojāšana, ugunsgrāmu kurināšana, augu vākšana, klinšu kāpšana u.c.) Apdraudējumi: Dažādas dzīvnieku, t.sk. retas un aizsargājamas sugas Sekas: Samazināta bioloģiskā daudzveidība, zaudēti atsevišķu sugu īpatņi
2.2.2. Cita veida dzīvnieku traucējumi	Pētījumi, ikgadējs monitorings	Šobrīd nav nosakāmi	Indikācijas: Ligzdojošo putnu, putnu mazuļu u.c. veida dzīvnieku traucēšana, uzturoties tūristu apmetnēs, to apkārtnē un pārvietojoties pa upi vai gar tās krastiem (arī fotomedības, putnu vērošana u.c.) Apdraudējumi: Dažādas dzīvnieku sugas, tai skaitā retas un aizsargājamas sugas Sekas: Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, atsevišķu sugu izzušana vai skaita samazināšanās minētajā teritorijā
2.2.3. Savvaļas dzīvnieku uzvedības maiņa	Pētījumi	Šobrīd nav nosakāmi	Indikācijas: Tūristu apmetnes kā jaunas barības ieguves vietas dažādām dzīvnieku sugām, kā rezultātā mainās atsevišķu sugu barošanās etoloģija Apdraudējumi: Dažādas savvaļas dzīvnieku sugas Sekas: Dzīvnieki pielāgojas un „rēķinās” ar viegli pieejamiem barības avotiem
3. Retu sugu atradnes, biotopi, mikrobiotopi			
3.1. Biotopu (mikrobiotopu) un sugu atradņu bojāšana/iznīcināšana	Uzskaitē, veicot biotopu un atradņu ikgadēju inventarizāciju	Bojāto/zaudēto biotopu (mikrobiotopu) un sugu atradņu skaits gadā	Indikācijas: Upes krastos vai pašā upē esošo mikrobiotopu, augu un dzīvnieku atradņu apzināta vai neapzināta iznīcināšana, piemēram, velkot laivas pāri krācēm, atgrūžoties ar ariem, ceļot telti vai kurinot ugunsgrāmu nepiemērotā vietā, veicot dažādas ar tūrismu saistītas aktivitātes, sporta elementus u.c. Tūrisma radīto tiešo vai netiešo ietekmi gan ne vienmēr var pierādīt! Jāņem vērā, ka sugu izzušana no minētās teritorijas var būt arī dabiska vai kādu citu, piemēram, globālu ietekmju izraisīts process Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: zaudēti biotopi (mikrobiotopi), sugu atradnes, iznīcināti dažādu sugu īpatņi, samazināta bioloģiskā daudzveidība

1	2	3	4
3.2. Gaujas pieteku lejteču krastu ‘tīrīšana’	Ūdenstūristu aptaujas, vizuāli novērojumi	„Iztīrīto” upju garums m vai km/gadā	Indikācijas: Gaujas pieteku – mazo upju lejteču nelegāla un nesaskaņota ‘tīrīšana’ pavasara ūdenstūrisma vajadzībām, ko parasti veic ekstrēmā pavasara ūdenstūrisma piekritēji Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: samazināta bioloģiskā daudzveidība, iznīcināti biotopi un sugas, transformēta ainava
3.3. Zinātniskais tūrisms	Gaujas NP teritoriju apmeklējušo zinātnieku un tūristu aptaujas	Veikto pētījumu skaits Gaujas NP teritorijā	Indikācijas: ĪADT dabas rezervātu zonu apmeklējumi, dažādu augu un dzīvnieku sugu ievākšana zinātniskiem mērķiem un vajadzībām. Apdraudējumi: Šobrīd Latvijā nav veikti pētījumi un nav informācijas par to, kā dažādi bioloģiskās izpētes u.c. ar lauku darbiem saistīti pētījumi ietekmē dabas pamatni un bioloģisko daudzveidību. Iespējams, ka šīs ietekmes ir tik minimālas, ka nebūtu vērtas ņemamas. Sekas: Šobrīd nav prognozējamas
3.1. Iežu atsegumi			
3.1.1. Iežu atsegumu bojāšana	Uzmērījumi, vizuāli novērojumi	Atseguma bojātās virsmas platība m ² vai noārdīto iežu tilpums m ³ gadā	Indikācijas: Devona perioda smilšakmens vai dolomīta iežu atsegumu bojāšana, pārvietojoties, rokot, brucinot, izmantojot alpīnisma treniņiem u.c. aktivitāšu rezultātā Apdraudējumi: Devona perioda smilšakmens vai dolomīta atsegumi, reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, uz iežu atsegumiem dzīvojošas retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Ainaviski bojājumi, samazināta bioloģiskā daudzveidība, erozija. Ietekmes 3.1.2. – 3.1.5. pēc būtības ir ietekmes 3.1.1. dažādas formas.
3.1.2. Atsegumu virsmu bojāšana, veicot uzrakstus	Uzmērījumi, vizuāli novērojumi	Atseguma bojātās virsmas platība m ² gadā	Indikācijas: Smilšakmens iežu atsegumu bojāšana, ierakstot, iegravējot vai citādi izveidojot tajos vārdus, zīmes, simbolus u.c. Apdraudējumi: Smilšakmens vai dolomīta atsegumi kā reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, uz iežu atsegumiem dzīvojošas retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Ainaviski bojājumi, samazināta bioloģiskā daudzveidība

1	2	3	4
3.1.3. Pārvietošanās pa iežu atsegumu virsmu	Uzmērījumi, vizuāli novērojumi	Atseguma bojātās virsmas platība m ² vai noārdīto iežu tilpums m ³ gadā	Indikācijas: Pārvietošanās pa horizontālām vai vertikālām smilšakmens vai dolomīta atsegumu virsmām Apdraudējumi: Smilšakmens vai dolomīta atsegumi, reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, uz iežu atsegumiem dzīvojošas retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Ainaviski bojājumi, samazināta bioloģiskā daudzveidība, erozija
3.1.4. "Alpīnisma elementu treniņi"	Uzmērījumi	Atseguma bojātās virsmas platība m ² un noārdīto iežu tilpums m ³ gadā	Indikācijas: Smilšakmens vai dolomīta iežu atsegumu bojāšana, veicot uz to virsmām alpīnisma treniņus (ziemā – kāpšana pa leduskritumiem u.c.) Apdraudējumi: Smilšakmens un dolomīta atsegumi, reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, uz iežu atsegumiem dzīvojošas retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Ainaviski bojājumi, samazināta bioloģiskā daudzveidība, erozija, Latvijas nelielajiem un salīdzinoši „mīksti” iežiem slikts alpīnisma piemēra precedents
3.1.5. Fosiliju vākšana	Ūdenstūristu aptaujas, empīriski aprēķini	Fosiliju apjoms, kg. Gadā	Indikācijas: Devona perioda smilšakmens iežu atsegumu bojāšana, vācot tajos esošo fosilo dzīvnieku un augu atliekas Apdraudējumi: Smilšakmens atsegumi, reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, uz iežu atsegumiem dzīvojošas retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Ainaviski bojājumi, samazināta bioloģiskā daudzveidība, erozija, retu un unikālu fosiliju zaudējums
3.2. Alas			
3.2.1. Alu apmeklēšana	Tūristu anketēšana, iedzīvotāju aptaujas, alu monitoringa dati	Apmeklētāju skaits/laika vienībā (septembris – aprīlis, maijs – septembris)	Indikācijas Alu un pazemes tukšumu (dabisku un cilvēku radītu) apmeklējumi. Šī ietekme ietver veselu ietekmju kompleksu no 3.2.2. – 3.1.5., kas pēc būtības ir ietekmes 3.2.7. dažādas formas Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, ziemojošie sikspārņi, dabas pieminekļi Sekas: traucēta/pilnībā vai daļēji iznīcināta unikālā alu fauna un flora (sūnas, ķērpji, papardes, sēnes, bezmugurkaulnieki, mugurkaulnieki) un ģeoloģiskās vērtības (iežu nogulu slāņi, fosilijas u.c.)

1	2	3	4
3.2.2. Gaismas avotu lietošana alās	Tūristu anketēšana, iedzīvotāju aptaujas	Apmeklētāju skaits/laika vienībā (septembris – aprīlis, maijs – septembris)	Indikācijas: Dažādu gaismas avotu (g.k. bateriju, kabatas lukturu) lietošana alās, kā rezultātā tiek traucēta alu fauna un pamodināti ziemojošie sikspārņi Apdraudējumi: Dažādas, t.sk. retas un aizsargājamas dzīvnieku sugas, t.sk. ziemojošie sikspārņi Sekas: Samazināta bioloģiskā daudzveidība, iznīcinātas retas un aizsargājamas dzīvnieku sugas, īpaši ziemojošie sikspārņi
3.2.3. Atklātas uguns dedzināšana alās	Tūristu anketēšana, vietējo iedzīvotāju aptaujas	Apmeklētāju skaits/laika vienībā (septembris – aprīlis, maijs – septembris)	Indikācijas: Atklātas uguns (šķiltavu, sveču, lāpu) lietošana un ugunsgrāku kurināšana alās kā rezultātā tiek traucēta vai iznīcināta alu fauna un flora un pamodināti vai traucēti ziemojošie sikspārņi Apdraudējumi: Dažādas, t.sk. retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, t.sk. ziemojošie sikspārņi, dabas pieminekļi Sekas: Samazināta bioloģiskā daudzveidība, iznīcinātas retas un aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas, īpaši tās, kurām alas ir vienīgā dzīvotne
3.2.4. Temperatūras un mitruma režīma izmaiņa alās	Tūristu anketēšana, vietējo iedzīvotāju aptaujas	Apmeklētāju skaits/laika vienībā (septembris – aprīlis, maijs – septembris)	Indikācijas: Konstantā alu mikroklimata temperatūras un mitruma režīma izmaiņas, kas rodas, nelielajās pazemes telpās uzturoties un elpojot cilvēkiem, dedzinot atklātu uguni vai ugunsgrākus Apdraudējumi: Dažādas, t.sk. retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, t.sk. ziemojošie sikspārņi Sekas: Samazināta bioloģiskā daudzveidība, traucētas retas un aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas, īpaši tās, kurām alas ir vienīgā dzīvotne
3.2.5. Trokšņu un cita veida vibrāciju radīšana alās	Tūristu anketēšana, vietējo iedzīvotāju aptaujas	Apmeklētāju skaits/laika vienībā (septembris – aprīlis, maijs – septembris)	Indikācijas: Trokšņi un vibrācijas, kuri rodas, tūristiem uzturoties alās Apdraudējumi: Dažādas, t.sk. retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, t.sk. ziemojošie sikspārņi, dabas pieminekļi, paši tūristi Sekas: Samazināta bioloģiskā daudzveidība, traucētas retas un aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas. Nav izslēgta alu griestu vai to daļu (īpaši, dolomīta alās) nobrukumi, kas var rasties spēcīgu vibrāciju laikā, vai tūristiem aizskarto alu griestus

1	2	3	4
3.2.6. Alu ūdensteču un ūdenstilpju izbradāšana	Tūristu anketēšana, vietējo iedzīvotāju aptaujas	Apmeklētāju skaits/laika vienībā (septembris – aprīlis, maijs – septembris)	Indikācijas: Pārvietošanās pa alu strautiem, upītēm, mikroezeriņiem u.c., kas ir daudzu dzīvnieku vai augu sugu nozīmīga dzīvesvieta alās Apdraudējumi: aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: traucētas vai iznīcinātas augu un dzīvnieku sugas, erozija un tās rezultātā – nobrukumu draudi, īpaši alās, kurās jau tā notiek aktīva ūdens darbība
3.2.7. Alu ‘tīrīšana’ un atrakšana	Tūristu anketēšana, vietējo iedzīvotāju aptaujas	‘‘Tīrīto’’ un atrakto alu skaits gadā	Indikācijas: Dabisku alu atrakšana un ‘tīrīšana’ ar mērķi iekļūt tajās, veikt mērījumus vai vienkārši – apmierināt ziņkāri. Šāda negatīva tendence aizsākās pagājušā gadsimta deviņdesmitajos gados, kad bez saskaņojuma ar Gaujas NP adm. un bez profesionālu biologu, arheologu, ģeologu u.c. zinātnieku klātbūtnes tika atraktas (faktiski – iznīcinātas) daudzas Latvijas alas, izrokot no tām gadsimtiem ilgi uzkrājušās nogulas, kas bija radušās sarežģītu bioloģisku un ģeoloģisku procesu rezultātā. Līdztekus, atrokot alas, tika ‘izrakta’ tajās ilgstošā evolūcijas gaitā radušās dzīvnieku (g.k. bezmugurkaulnieku – gliemju, posmkāju u.c.) un zemāko augu sabiedrības un sugas, kurām alas ir vienīgā dzīves telpa (biotops) Apdraudējumi: traucētas un iznīcinātas dažādas t.sk. aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Samazināta bioloģiskā daudzveidība, iznīcināti dažādu sugu īpatņi, paātrināti alu erozijas procesi
<u>4. Dabas resursi</u>			
4.1. Augu vākšana	Tūristu aptaujas, vizuāli novērojumi, inspekcijas dati	Zaudēto īpatņu skaits vai masa kg gadā	Indikācijas: Retu un aizsargājamo augu sugu apzināta/neapzināta vākšana uz sauszemes un ūdens (piemēram, ūdensrozes, savvaļas orhidejas u.c.), ārstniecības augu vai pārtikā izmantojamu augu (piemēram, lakšu) un dekoratīvu augu vākšana Apdraudējumi: Retas un aizsargājamas augu sugas Sekas: bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, iznīcināti retu sugu īpatņi

1	2	3	4
4.2. Makšķerēšana	Ūdenstūristu/ makšķernieku aptaujas, inspekcijas dati un empīriski aprēķini	Noķerto zivju masa, kg gadā	Indikācijas: Ūdenstūristu legāli/nelegāli makšķerēto/nozvejoto zivju daudzums, aizsargājamu vai attiecīgā sezonā aizliegtu zivju iegūšana Apdraudējumi: atsevišķas zivju sugas Sekas: Samazināti zivju resursi, noķertas retas zivju sugas, samazināta bioloģiskā daudzveidība
4.3. Augu produkcijas (piem. ogošana) un sēņu vākšana	Tūristu aptaujas, vizuāli novērojumi un empīriski aprēķini	Masa, t gadā	Indikācijas: Savvaļas ogu, sēņu un riekstu vākšana Apdraudējumi: Atsevišķas augu un sēņu sugas Sekas: Samazināta bioloģiskā daudzveidība un atsevišķu sugu īpatņu skaita samazināšanas, gadījumā, ja ogas, sēnes tiek vāktas videi nedraudzīgā veidā (sēnes – iznīcinot micēliju, ogas ar ogu vācamām ierīcēm)
4.4. Zemūdens medības	Zemūdens makšķernieku aptaujas un empīriski aprēķini	Noķerto zivju masa, kg gadā	Indikācijas: Zemūdens faunas – g.k. zivju medības ar šim mērķim piemērotiem medību rīkiem Apdraudējumi: atsevišķas zivju sugas, piemēram, lašveidīgie Sekas: atsevišķu zivju sugu skaita samazināšanās
4.5. Kolekcionešana	Tūristu aptaujas, vizuāli novērojumi	Zaudēto vienību vai īpatņu skaits gadā	Indikācijas: Herbārija, molusku, putnu olu, dzīvnieku (posmkāju u.c.) vākšana, fosiliju vākšana no devona iežu atsegumiem u.c. veida dzīvās un nedzīvās dabas objektu vākšana kolekciju veidošanas nolūkos Apdraudējumi: Retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, zaudēti dažādu sugu, t.sk. retu un aizsargājamu īpatņi
5. Ūdens			
5.1. Ūdensteču un ūdenstilpju piesārņošana ar sadzīves u.c. atkritumiem	Atkritumu tilpuma novērtēšana, veicot aprēķinus vai talkas	Atkritumu daudzums m ³ gadā	Indikācijas: Visa veida ūdeņu (upju, ezeru, strautu, avotu, vecupju u.c.) piesārņojums ar visāda veida sadzīves u.c. atkritumiem, kas rodas ūdenstūrisma brauciena laikā Apdraudējumi: Ainavas kvalitāte, valsts dabas aizsardzības un tūrisma tēls Sekas: Ainavisks zaudējums, vides piesārņojums, atsevišķu sugu traucējums, negatīvs Gaujas NP un Latvijas tūrisma tēls u.c.

1	2	3	4
6. Gaiss			
6.1. Gaisa piesārņošana ar automobiļu izplūdes gāzēm	Nosakāms tikai empīriski vai ļoti aptuveni, ja zināms kaut aptuvenais auto skaits	Izmešu un izplūdes gāzu daudzums m ³ gadā	Indikācijas: Gaisa piesārņojums ar automobiļu izplūdes gāzēm, kas rodas no autotūristu, ūdenstūristu u.c. tūrisma aktivitāšu rezultātā, kas norisinās tūristu apmetnēs un to apkārtnē Apdraudējumi: Lokāla gaisa kvalitāte Sekas: Atmosfēras piesārņojums ar izrietošām sekām
6.2. Atkritumu dedzināšana	Nosakāms tikai empīriski	Izmešu daudzums m ³ gadā	Indikācijas: Gaisa piesārņojums atkritumu (t.sk. PET pudeļu, plastmasu u.c. sadzīves atkritumu) sadedzināšanas rezultātā tūristu apmetņu ugunsuros Apdraudējumi: Lokāla gaisa kvalitāte Sekas: Atmosfēras piesārņojums ar izrietošām sekām
7. Vietējie iedzīvotāji, sociālā infrastruktūra			
7.1. Tūrisma infrastruktūras bojāšana, vandālisms	Infrastruktūras objektu apsekojumi un bojāto vienību uzskaitē	Bojāto vai iznīcināto vienību skaits/gadā	Indikācijas: Norāžu, informācijas stendu, karšu un shēmu, taku, kāpņu, galdu, krēslu, ugunsкура vietu, tualesu u.c. tūrisma infrastruktūras elementu bojāšana vai iznīcināšana Apdraudējumi: Tūristu un vietējo iedzīvotāju drošība, Gaujas NP un valsts tūrisma tēls, dažādas dabas vērtības Sekas: Tūristu neapmierinātība ar pašreizējo Gaujas NP un tūrisma uzņēmējdarbību piedāvāto tūrisma produktu, negatīvs Gaujas NP un valsts tūrisma tēls, tūristu skaita samazināšanās (kā negatīvs apstāklis no reģiona ekonomiskā attīstības aspekta)
7.2. Vietējo iedzīvotāju u.c. tūristu traucēšana	Vietējo iedzīvotāju/tūristu anketēšana	Neapmierināto iedzīvotāju/tūristu skaits gadā	Indikācijas: Privāto zemju īpašnieku, apsaimniekotāju, vietējo iedzīvotāju un ūdenstūristu savstarpējie konflikti, objektīvi/subjektīvi tūristu traucējumi tūristu apmetņu tuvumā vai upes krastos Apdraudējumi: Vietējo iedzīvotāju dzīves veids, citi tūristi Sekas: Tūristu un vietējo iedzīvotāju neapmierinātība ar tūrisma uzņēmējdarbību Gaujas upes krastos, norobežošanās no tūrisma pakalpojumu sniegšanas (ekonomiskais aspekts!)

1	2	3	4
7.3. Ceļu izbraukšana	Ceļu apsekojumi Gaujas NP inspekcijas laikā	Sabojāto dažādas klases ceļu garums, km gadā	Indikācijas: Bezceļu braukšana u.c. ar autotūrismu vai autobraukšanu saistītās aktivitātes vai autobraukšana nepiemērotos meteoroloģiskos apstākļos, kuru rezultātā tiek bojāts ceļa segums vai arī tas tiek padarīts grūti lietojams vai neizbraucams citiem autobraucējiem Apdraudējumi: ceļu kvalitāte, braucot pa „bezceļiem” – reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi Sekas: Ceļu satiksmes drošība, pārvietošanās ierobežojumi un ar tiem saistītās sekas. Ja braukšana notiek pa bezceļiem – transformēta zemsedze un augsne, samazināta bioloģiskā daudzveidība
II Pēc ietekmes veida (kas ir ietekmi izraisošais objekts vai parādība)			
8. Uguns			
8.1. Jaunu ugunsroku vietu izveidošana	Uzmērījumi, uzskaitē	Jaunu vietu skaits/ ugunsroka skartās vietas laukums, m ²	Indikācijas: Ugunsroku vietu izveide šim nolūkam neparedzētās un nelabiekārtotās vietās Apdraudējumi: Reti mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas liegumi, ekosistēma kopumā Sekas: augsnes struktūras, veģetācijas un atsevišķu sugu iznīcināšana
8.2. Lokālu/lielāka mēroga ugunsgrēku izraisīšana	Uzmērījumi, videi nodarīto zaudējumu aprēķins	Izdegušo platību laukums, m ² vai ha	Indikācijas: Tūristu, to nenodzēsto ugunsroku vai uguns, izsmēķu vai sasisto stikla lausku izraisīti ugunsgrēki Apdraudējumi: Reti biotopi, mikrobiotopi, mikroliegumi, retas un aizsargājamas augu/dzīvnieku sugas, dabas pieminekļi, urbānas celtnes, vietējie iedzīvotāji Sekas: izdegušas platības, ainavisks bojājums, samazināta bioloģiskā daudzveidība. Saskaņā ar Gaujas NP darbinieku informāciju, līdz šim nav zināmi ugunsgrēki, ko izraisījis uguns no iekārtotiem tūristu ugunsrokuriem!
8.3. Atklātas uguns (ugunsroku) dedzināšana	Empīriski aprēķini	Bojā gājušo posmkāju skaits laika vienībā	Indikācijas: Ugunsroku dedzināšana krēslas laikā vai tumsā, kur atklāta uguns ir „pievilinātājs” un bojāejas cēlonis dažādām posmkāju sugām Apdraudējumi: Retas un aizsargājamas posmkāju sugas Sekas: samazināta bioloģiskā daudzveidība, zaudēti retu un aizsargājamo posmkāju sugu īpatņi

1	2	3	4
9. Trokšņi			
9.1. Trokšņošana	Šobrīd praktiski nenosakāmi	Var piemērot paredzētās normas	Indikācijas: Visāda veida cilvēka radīti trokšņi, kas negatīvi ietekmē apkārt esošos savvaļas dzīvniekus Apdraudējumi: Dažādas dzīvnieku sugas, vietējie iedzīvotāji Sekas: Konkrētu sugu skaita samazināšanās noteiktā teritorijā
10. Piesārņojums			
10.1. Atkritumi			
10.1.1. Augsnes/ūdens piesārņojums ar biodegradablām vielām	Nenosakāms lielums, iespējami empīriski aprēķini, balstīti uz tūristu aptaujām u.c.	Atkritumu tilpums m ³ /laika vienībā	Indikācijas: Augsnes un ūdeņu (upes, strautu, vecupju) piesārņojums ar mazgāšanas līdzekļiem un cita veida organiskām vielām, kas veicina ūdeņu eitrofikāciju vai izmaina augsnes ķīmisko sastāvu Apdraudējumi: Mikrobiotopi, mikroliegumi, augu/dzīvnieku sugas Sekas: augsnes piesārņojums, ūdeņu eitrofikācija
10.1.2. Augsnes/ūdens piesārņojums ar bionedegradablām vielām	Atkritumu tilpuma novērtēšana	Atkritumu tilpums m ³ /laika vienībā	Indikācijas: Augsnes un ūdeņu piesārņojums ar vielām un priekšmetiem, kas dabiskā veidā nesadalās. Starp tiem minamas arī PET pudeles, kas nereti kļūst par dažādu posmkāju (g.k. kukaiņu) slazdiem Apdraudējumi: Ainavas kvalitāte, valsts dabas aizsardzības un tūrisma tēls, dažādas kukaiņu sugas Sekas: Ainavisks zaudējums, vides piesārņojums, atsevišķu sugu traucējums, iznīcināti sugu īpatņi, negatīvs Gaujas NP un Latvijas tūrisma tēls u.c.
10.1.3. Piesārņojums ar bīstamiem atkritumiem	Bīstamo atkritumu masas noteikšana	Atkritumu masa, kg/laika vienībā (gadā)	Indikācijas: Ūdenstūristu atstātie bīstamie atkritumi (akumulatori, baterijas) Apdraudējumi: augsnes, ūdens kvalitāte Sekas: Augsnes un ūdens piesārņojums ar smagiem metāliem u.c.
10.2. Notekūdeņi			
10.2.1. Notekūdeņi, fekālais piesārņojums	Šobrīd nenosakāms lielums	Tilpums m ³ /gadā	Indikācijas: Ūdeņu un augsnes piesārņošana ar fekāliem u.c. veida organiskiem atkritumiem Apdraudējumi: augsnes un ūdens kvalitāte, ainavas nepievilcība Problēma: Kaut arī tūristu apmetnēs ir tualetes, to sliktā stāvokļa dēļ (nereti vandālisma rezultātā cietušas) tās netiek izmantotas

			Sekas: Augšnes un ūdens fekāls piesārņojums, cietusi ainavas kvalitāte
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
11. Citas ietekmes			
11.1. Mājdzīvnieku (suņi) klātbūtne	Tūristu aptaujas, vizuāli novērojumi	Līdzī paņemto mājdzīvnieku skaits/gadā	Indikācijas: Mājdzīvnieku (g.k. suņu) līdzī ņemšana ūdenstūrisma u.c. veida ar tūrisma saistītos pasākumos Apdraudējumi: Traucējums un dzīvības draudi dažādām savvaļas dzīvnieku sugām Sekas: Samazināts dažādu dzīvnieku sugu īpatņu skaits, tiem pametot konkrēto teritoriju vai pat to bojāeja. Mājdzīvnieku inficēšanās risks ar trakumsērgu
11.2. Sugu pārņemšana	Pētījumi	Izplatīto sugu areāli m ² vai ha/gadā	Nereti cilvēks ir dažādu savvaļas un arī dekoratīvo augu sugu „dabisks” izplatītājs. Šobrīd gan Latvijā nav datu par to, vai tūristi var būt šādi augu izplatītāji, taču iespējams, ka tūristi atsevišķos gadījumos šo procesu var veicināt. Īpaši svarīgs šis aspekts ir latvāņu izplatīšanās gadījumā, kuru nelielās audzes Ekspedīcijas dalībnieki novēroja dažviet Gaujas krastos. Šo potenciālo ietekmi nākotnē būtu lietderīgi iekļaut kopējā latvāņu izpētes programmā.

7.4. Tūrisma ietekmju intensitāte

Pētījuma un Metodikas izstrādes gaitā radās nepieciešamība tūrisma radītās ietekmes sadalīt trīs grupās jeb kategorijās atkarībā no to nozīmīguma – pēc to intensitātes un apjoma, ko tās rada uz vidi kopumā un uz atsevišķiem dabas objektiem. Ņemot vērā plašo ietekmju spektru un to sarežģīto iedarbības mehānismu, ietekmju intensitātei nav izdalīta atsevišķa mērvienība. Pētījuma ietvaros tā tika klasificēta pēc trīs nosacītām un autora izvēlētām kategorijām, kas attēlotas 5. tabulā.

5. tabulā attēlota vienkāršota ietekmju klasifikācija atkarībā no to intensitātes, kur katram ietekmes veidam atbilst sava krāsa minētās tabulas 1. kolonnā. Šīs krāsas atbilstoši šim skaidrojumam izmantotas arī Dokumenta 4. tabulā.

5. tabula. Tūrisma ietekmes pēc to intensitātes

Krāsa	Ietekmes intensitāte	Skaidrojums
Oranžs	Būtiska, nozīmīga	Tūrisma aktivitāšu un dabas aizsardzības plānošanas kontekstā šīs ir ietekmes, ar kurām nākotnē jāreķinās un nepieciešamības gadījumā jāveic attiecīgs pasākumu komplekss (sk. 9. nodaļu). <u>Īstenojot monitoringu, šo ietekmju monitoringam jābūt prioritāram.</u>
Zaļš	Nebūtiska, maznozīmīga	Nebūtiskas un maznozīmīgas pastāvošas vai potenciālas tūrisma radītās ietekmes ar pastāvīgu fona iedarbību, kas pie pašreizējās intensitātes nerada nopietnus draudus, taču ilgākā laika posmā vai noteiktu apstākļu sakrītības gadījumā var izraisīt arī negatīvas sekas, apdraudot Gaujas NP dabas vērtības. <u>Šīs ietekmes būtu nākotnē fiksējamas un monitorējamas.</u>
Balts	Vērā neņemama, nenozīmīga	Ietekmes, kuras sava nenozīmīgā iedarbības apjoma vai intensitātes dēļ šobrīd un visdrīzāk arī nākotnē attiecībā uz sugām un biotopiem nevar izraisīt sekas, taču tās būtu nepieciešams paturēt turpmāko pētījumu redzes lokā.

Jāņem vērā arī fakts, ka atsevišķu ietekmju intensitāte laika gaitā dažādu faktoru ietekmē varētu mainīties.

Piemēri:

1. Retu un aizsargājamo augu sugu vākšana (puķu pušķos, vainagos, dekoratīviem rotājumiem u.tml.) – būtiska un nozīmīga, tajā pašā laikā ne tik bieži sastopama ietekme (g.k. ārpus ūdenstūristu apmetnēm, Gaujas palieņu pļavās). Kā piemērs jāmin dažādas orhideju sugas – dzegužpirkstītes, naktsvijoles u.tml.

2. Zemsedzes veģetācijas nomīdīšana – tūrisma sezonas sākumā (ūdenstūristu apmetnēs) nebūtiska un maznozīmīga ietekme, kas izpaužas kā pret nomīdīšanu izturīgāku augu sugu nomaīņa (pozitīvs moments no bioloģiskās daudzveidības viedokļa!). Tomēr, palielinoties tūristu plūsmai tūrisma sezonas beigās tā kļūst par būtisku un nozīmīgu ietekmi – notiek pārlietu liela nomīdīšana, kā rezultātā iznīkst veģetācija, parādās smilšaini laukumi bez veģetācijas un tml.

3. Sēņošana, ogošana – nenozīmīga, taču pastāvoša ietekme, kas novērojama ūdenstūristu apmetņu tuvumā. Tā kā tūristi sēnes vai ogas vāc g.k. „vēdera tiesai”, šādas rīcības nerada reālu apdraudējumu minētajām sēņu un augu sugu populācijām.

7.5. Ūdenstūristu aptaujas rezultāti

7.5. nodaļa ir neatņemama Pētījuma sastāvdaļa, kas papildina Pētījuma un Metodikas izstrādes laikā gūtās atziņas, bet nākotnē var noderēt kā informatīvs avots tūrisma aktivitāšu plānotājiem Gaujas NP teritorijā.

Aptaujas mērķis

Lai noskaidrotu ūdenstūristu viedokli un ieteikumus par Gaujas NP tūristu apmetnēm un to infrastruktūru, vērtētu to radītās ietekmes uz Gaujas NP vērtībām un noskaidrotu citu ar ūdenstūrisma pasākumiem saistīto specifiku, tika izstrādāta Gaujas NP ūdenstūristu aptaujas anketa (Pielikums Nr. 6).

Mērķauditorija

Aptaujas mērķauditorija bija g.k. vietējie un ārvalstu ūdenstūristi, kas veica nobraucienus pa Gauju. Lai paplašinātu respondentu loku, tajā tika iekļauti arī dabas aizsardzības institūciju darbinieki un vietējie uzņēmēji, kas organizē ar ūdenstūrisma saistītus pasākumus. Respondentu loks aptvēra visdažādākās vecumu grupas, nodarbošanās, intereses, dzimumu, tautības u.c., kuras sīkāk netika analizētas.

Aptaujas metodika

Ūdenstūristu aptauju veica:

- Gaujas NP speciālisti (ūdenstūristu aptaujas anketa tika ievietota Gaujas NP mājas lapā (<http://www.gnp.gov.lv/lat/informacija.htm>);
- Gaujas NP adm. nolīgts darbinieks, kas kopā ar Gaujas NP adm. vides valsts inspektoriem apsekoja tūristu apmetnes tūrisma sezonas laikā;
- Anketa tika izplatīta arī ūdenstūrisma pakalpojumu sniedzējiem – tūrisma uzņēmējsabiedrībām, kas popularizē un organizē ūdenstūrisma nobraucienus pa Gauju.

Respondenti

Ūdenstūristu aptaujas interviju rezultātā tika noskaidrots vairāk kā 450 respondentu viedoklis, no kuriem ~ 5 % bija ārvalstu tūristi.

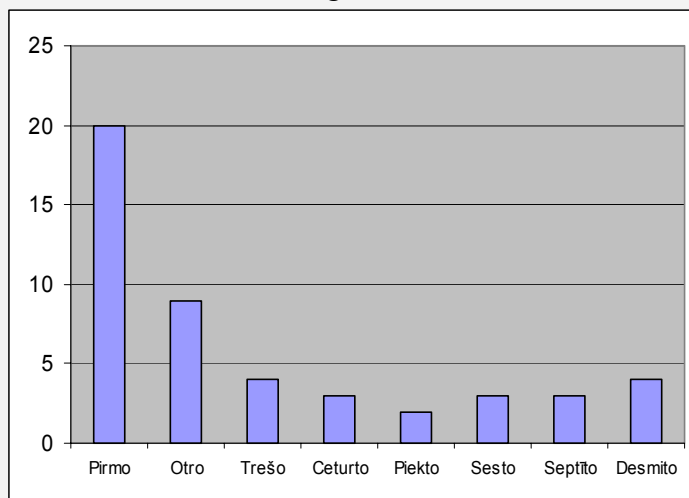
Lai atvieglotu anketu aizpildīšanu un rezultātu apkopošanu, nereti tika noskaidrots kopējais ūdenstūristu grupas viedoklis, tādēļ šīs nodaļas grafikos uz „X” ass ir atlikts nevis respondentu skaits absolūtos skaitļos, bet procentos. Neskatoties uz to, iegūtie rezultāti tomēr uzskatāmi ataino kopējās tendences.

Ūdenstūristu aptaujas rezultāti un to interpretācija

1. Vispārīgā informācija

1.1. Kuru reizi pēdējo 10 gadu laikā Jūs braucat pa Gauju ar laivām?

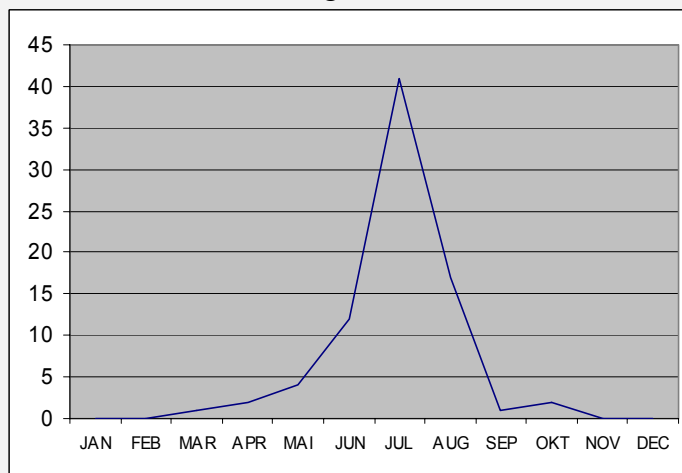
4. grafiks

No ūdenstūristu aptaujas rezultātiem izriet, ka respondenti Gauju kā galamērķi visbiežāk izvēlas pirmās divas reizes, taču ir respondentu loks, kuriem braukšana pa minēto upi ir ilggadēja un sena tradīcija.

1.2. Kādu gada mēnesi Jūs parasti izvēlaties (vai izvēlētos) braucienam pa Gauju?

5. grafiks

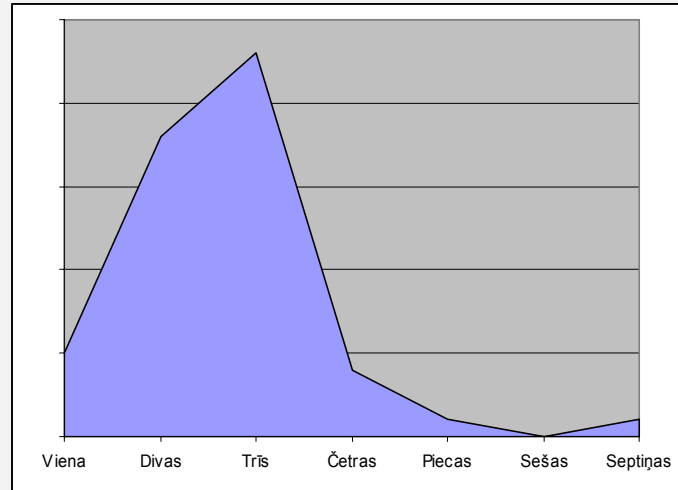

5. grafiks uzskatāmi parāda ūdenstūristma sezonas „pīķi”, kad arī novērojams maksimālais un intensīvākais tūrisma radīto ietekmju summārais efekts un spektrs uz vidi, kas norisinās salīdzinoši īsā laika posmā, tādēļ vērtējams kā īpaši negatīvs apstāklis. Gada pirmajos mēnešos g.k. vienu dienu ilgus nobraucienus pa Gauju palu laikā izvēlas

„ekstrēmā” ūdenstūrisma piekritēji, kas tūristu apmetnes neizmanto kā nakšņošanas vietas.

1.3. Cik dienas kopumā ilgst Jūsu laivu brauciens?

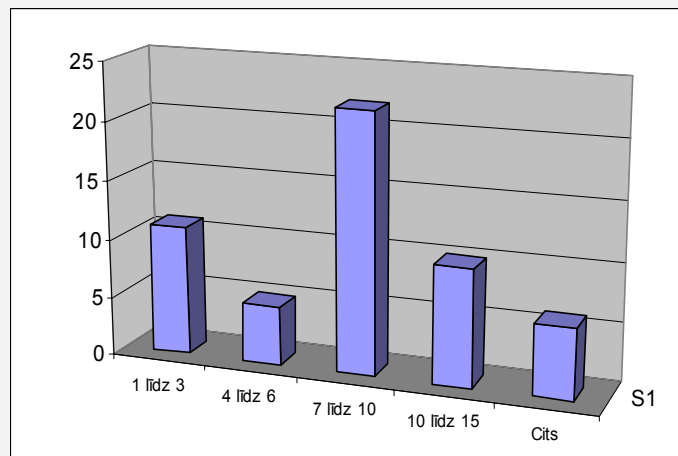
6. grafiks

Kā norāda 6. grafiks, ūdenstūristi pa Gauju visbiežāk brauc divas vai trīs dienas un tūristu apmetnēs nakšņo vienu vai divas naktis. Tajā pašā laikā ir pietiekami daudz tādu respondentu, kuriem brauciens ilgst tikai vienu un kuri par nakšņošanas vietām neizvēlas Gaujas tūristu apmetnes, bet citas naktsmītnes.

1.4. Cik lielā cilvēku grupā Jūs parasti braucat (esat braucis) pa Gauju?

7. grafiks

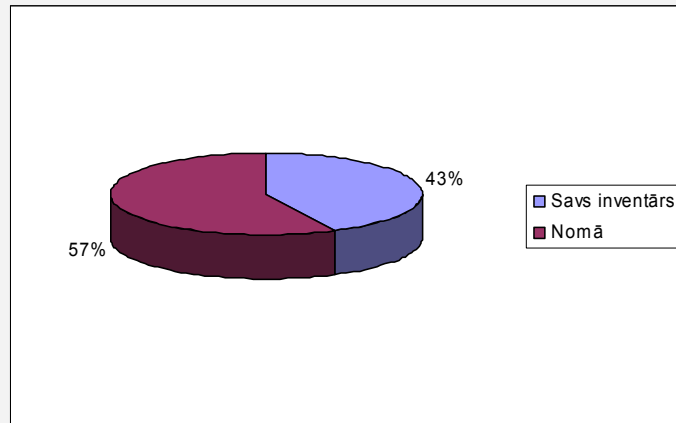

Pa Gauju ūdenstūristi visbiežāk dodas vai nu divatā – trijatā (viens peldlīdzeklis) vai nelielās grupās, kurās ir līdz 10 cilvēkiem. Saskaņā ar aptaujas anketās sniegto informāciju, Gaujas NP ir organizēti ūdenstūrisma pasākumi, kuros piedalījušies pat 100

un vairāk cilvēku. Šādam tūristu skaitam Gaujas tūristu apmetņu kapacitāte ir vairāk kā nepietiekama.

1.5. Vai Jūs braucat individuāli ar savu laivu, vai izmantojiet laivu nomātāju pakalpojumus?

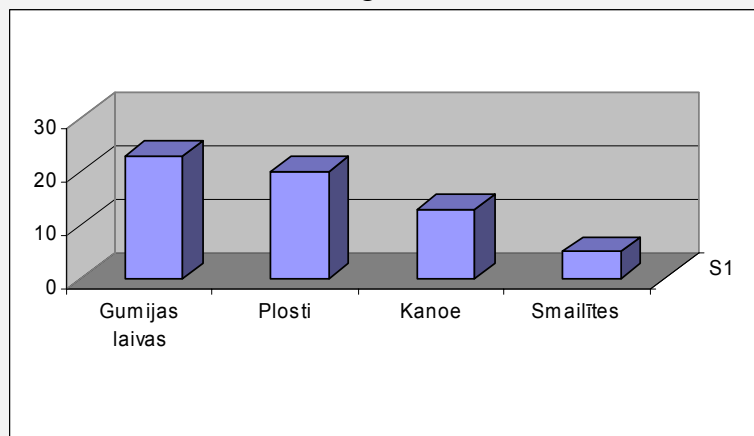
8. grafiks

Aptuveni puse no kopējā ūdenstūristu skaita izmanto savējo, bet otra puse – nomāto inventāru. Tomēr tendences, kas šobrīd vērojamas Latvijā un tuvākajās valstīs liecina par to, ka nākotnē aizvien vairāk tūristi izvēlēsies šobrīd populāro piedāvājumu – nobraucienus ar kanoe laivām, kur tiem tiek nodrošināts ne tikai inventārs, bet arī tā transports iekāpšanas un izkāpšanas vietā. Tas jāņem vērā nākotnē, plānojot tūristu plūsmu, jo inventārs tiek transportēts ar īpaši šim mērķim pielāgotām automašīnām, kas kā autotransports rada papildus negatīvas ietekmes uz vidi.

1.6. Ar kādiem peldlīdzekļiem Jūs braucat pa Gauju?

9. grafiks

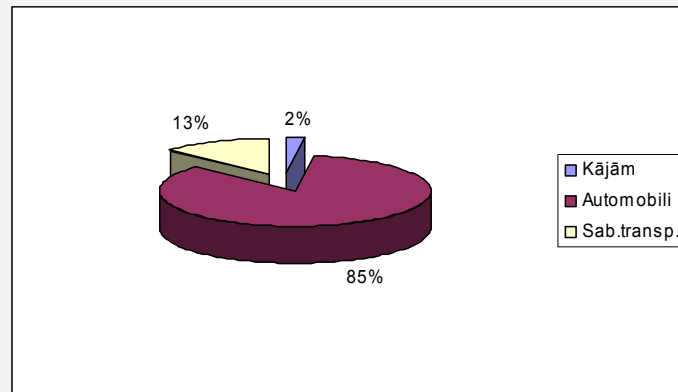

Kaut arī Latvijā pēdējo gadu laikā pieaug kanoe laivu un ar tām saistītā tūrisma produkta piedāvājums, vēl aizvien nobraucienos pa Gauju ūdenstūristi izmanto ne tik piemērotās gumijas laivas (nepiemērotas straumes nelielā ātruma dēļ un pretvēja gadījumā), plostus,

kurus visbiežāk izvēlas lielākas vienotu interešu grupas. Kā specifika jāmin fakts, ka ārvalstu tūristi biežāk izmanto nomātās kanoe laivas.

1.7. Kā Jūs nokļūstiet un transportējat inventāru līdz Gaujai?

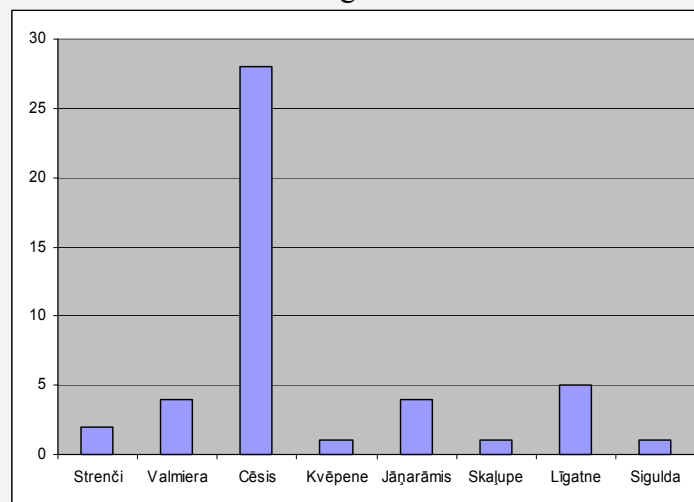
10. grafiks

Diemžēl tūristi aizvien mazāk izmanto sabiedrisko transportu, kas saistīts ar daudzām neērtībām (inventāra pārvadāšanas neērtības, laivu braucienu iekāpšanas un izkāpšanas vietu attālums no sabiedriskā transporta pieturām u.c.). Tas norāda, ka arī nākotnē cilvēki visbiežāk izvēlēšies automobili kā ērtāko piekļūšanas līdzekli, kas saistīts ne tikai ar to izraisītajām ietekmēm, bet jaunas infrastruktūras plānošanu minētajā teritorijā.

1.8. No kurienes Jūs uzsākat laivu braucienu pa Gauju (norādīt apdzīvotas vietas vai tūristu apmetnes nosaukumu)?

11. grafiks

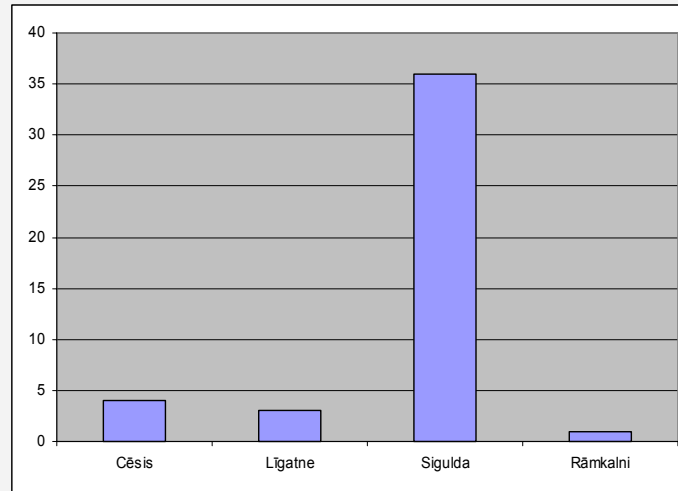

Aptaujas rezultāti apliecina jau iepriekš zināmu faktu, ka populārākā vieta, no kuras ūdenstūristi visbiežāk uzsāk braucienu pa Gauju, ir Cēsis vai to tuvākā apkārtnē. Otra populārākā vieta ir Līgatne. No tā jāsecina, ka pie Cēsu tilta vai Cēsu tūristu apmetnē un

Līgatnē tuvākajā nākotnē vajadzētu pilnveidot ūdenstūristu infrastruktūru, kas saistīta ar laivu braucienu uzsākšanu minētajās vietās.

1.9. Kāds ir Jūsu brauciena galamērķis (norādīt apdzīvotas vietas vai apmetnes nosaukumu)?

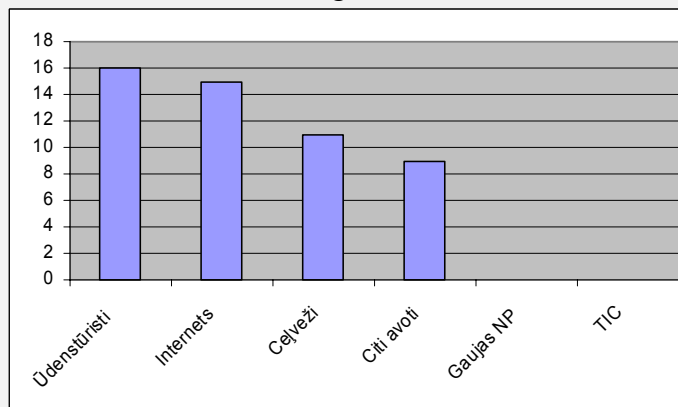
12. grafiks

No iepriekšējiem diviem grafikiem izriet, ka vairumā gadījumu ūdenstūristi nobraucieniem pa Gauju izmanto upes posmu no Cēsīm līdz Siguldai, kas ir vidēji 2 – 3 dienu ilgs brauciens ar vienu vai divām nakšņošanām (sk. arī 6. grafiku). Līdz ar to, minētais posms ir pakļauts vislielākajai slodzei uz vidi tūrisma sezonas laikā! Siguldas tūristu apmetnē būtu nepieciešams izveidot infrastruktūras elementus, kas saistīti ar ūdenstūristu izkāpšanas ērtībām un ietekmju intensitāti!

1.10. Kur Jūs ieguvāt informāciju par Gaujas ūdenstūrisma iespējām?

13. grafiks

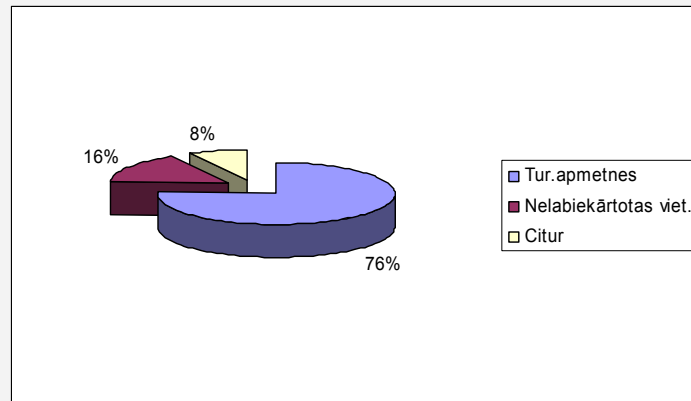
Minētais aptaujas jautājums atklāja divus interesantus faktus: ūdenstūristu „uzticamākais” un biežāk izmantotais informācijas avots ir citi ūdenstūristi, bet neviens no aptaujas respondentiem (sk. ievērojamo respondentu skaitu!) kā informācijas avotu nav izmantojis

Gaujas NP un ar to saistītos informatīvos avotus, kā arī TIC pakalpojumus. Acīmredzot, galvenais informācijas avots Interneta vidē ir šai mērķauditorijai domātās un specifiskās mājas lapas. Tas nozīmē, ka, iespējams, nākotnē vajadzētu pārdomāt tūristiem domāto Gaujas NP mājaslapas daļu.

2. Ūdenstūristu apmetnes

2.1. Kur Jūs parasti nakšņojiet laivu brauciena pa Gauju laikā?

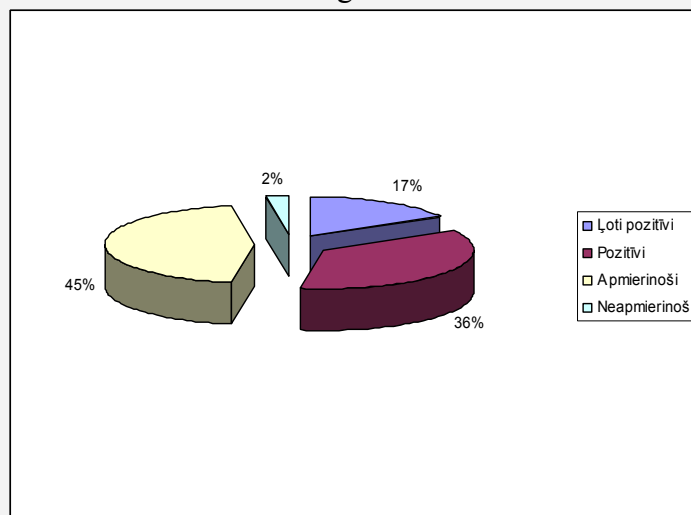
14. grafiks

Respondentu atbildes uz minēto jautājumu liecina, ka vidēji katrs sestais ūdenstūrists nakšņošanai izmanto nelabiekārtotas vietas Gaujas krastos, tātad – pārkāpj šobrīd spēkā esošos normatīvos aktus. Tam var būt vairāki iemesli – esošo tūristu apmetņu kapacitātes trūkums, to izmantošana neadekvātiem mērķiem (aizņēmuši atpūtnieki, bieži vien nepiemērotas uzvedības), tūristu neinformētības līmenis, tieksme pēc „mežonīgā tūrisma” u.c. No tūrisma ietekmes uz vidi viedokļa šī vērtējama kā ļoti negatīva tendence!

2.2. Kā vērtējat Gaujas NP tūristu apmetņu vietu labiekārtojumu?

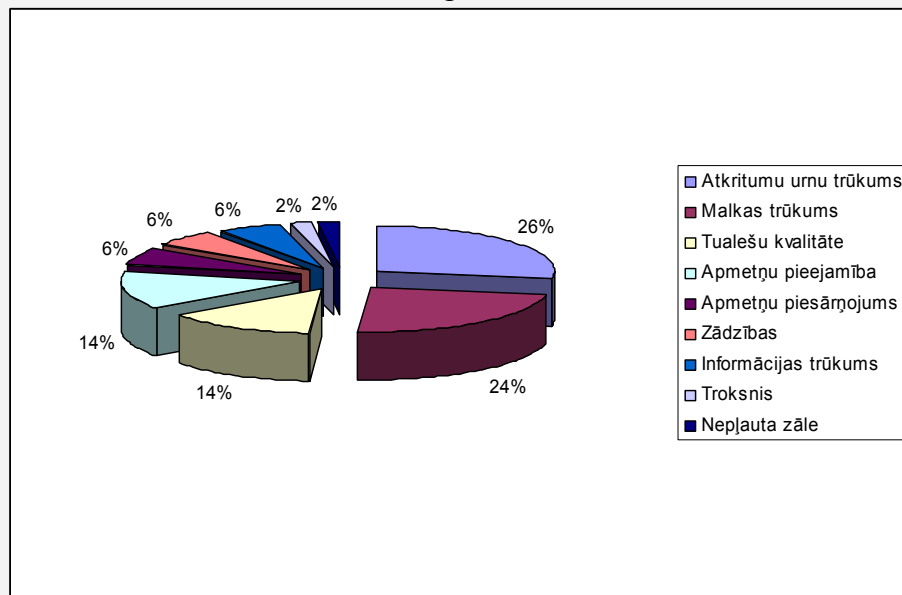
15. grafiks

Vairāk kā puse respondentu pozitīvi (!) vērtē Gaujas NP tūristu apmetņu labiekārtojumu, tajā pašā laikā norādot uz esošajiem trūkumiem (16. grafiks). Pozitīvā attieksme, domājams, saistīta ar faktu, šobrīd Gaujai kā populārākajam ūdenstūristu galamērķim ir vispārdomātākā un kvalitatīvākā ūdenstūrisma infrastruktūra (arī pēc blīvuma u.c. kritērijiem) Latvijā.

2.3. Kas Jūs neapmierina Gaujas tūristu apmetnēs (norādīt)?

16. grafiks

Respondentu atbildēs kā galvenais neapmierinātības cēlonis dominē atkritumu urnu trūkums vai to kapacitāte un ar atkritumiem saistītais vides stāvoklis, kā arī malkas trūkums atsevišķās tūristu apmetnēs. Kā divus nākamos neapmierinātības cēloņus respondenti min sauso tualešu stāvokli un tūristu apmetņu (ne) pieejamību no upes (stāvie krasti, piemērotu laivu novietošanas vietu trūkums upes krastā un apmetņu teritorijā). Kā negatīva tendence pēdējo gadu laikā ir zādzības atsevišķās tūristu apmetnēs, kas saskaņā ar šobrīd pieejamo informāciju ir vietējo iedzīvotāju izraisītas. Atsevišķi tūrisma organizatori ir izveidojuši „nevēlamo apmetņu” sarakstu.

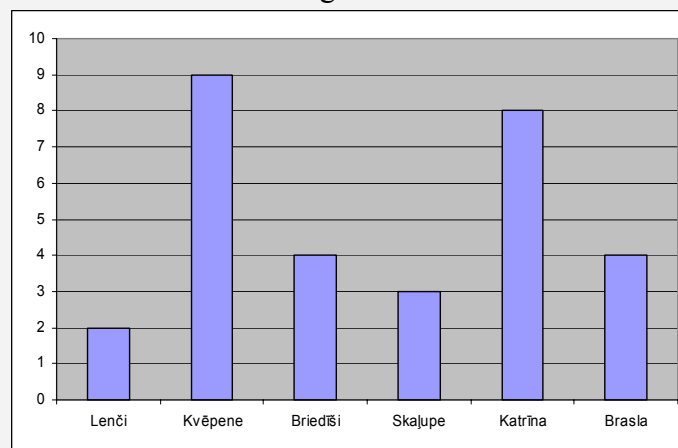
2.4. Kādi būtu Jūsu ieteikumi Gaujas tūristu apmetņu infrastruktūras uzlabošanai (norādīt)?

Zemāk prioritārā secībā norādītas respondentu biežāk minētās atbildes:

1. Informācijas (stendi, norādes u.c.) papildināšana, informācijas „vizualizēšana”, norādīti attālumi starp tūristu apmetnēm, atsevišķu informācijas elementu atjaunošana konkrētās tūristu apmetnēs;
2. Kāpņu, laivu piestātņu vietu vai peldošu pontonu uzstādīšana ūdenstūristu izkāpšanas vietās;
3. Atkritumu urnu uzstādīšana un atjaunošana atsevišķās apmetnēs;

4. Malkas krājumu papildināšana atsevišķās apmetnēs;
5. Jaunu apmetņu izveide;
6. Apmetņu vietu attīrīšana, padarot tās „caurredzamākas”, taku un krūmājā ieaugušo norāžu „attīrīšana”;
7. Jaunu infrastruktūras objektu – tirdzniecības vietu izveide Gaujas tuvumā;
8. Esošo tūristu apmetņu kapacitātes palielināšana;
9. Jaunu tualetu izveide un esošo kvalitātes un apsaimniekošanas nodrošināšana;
10. Jaunu kempingu izveide;
11. Pret lietus nojumju izveide u.c.

2.5. Kuras tūristu apmetnes Jūs uzskatāt par ūdenstūristiem piemērotākajām (nosaukt)?
17. grafiks

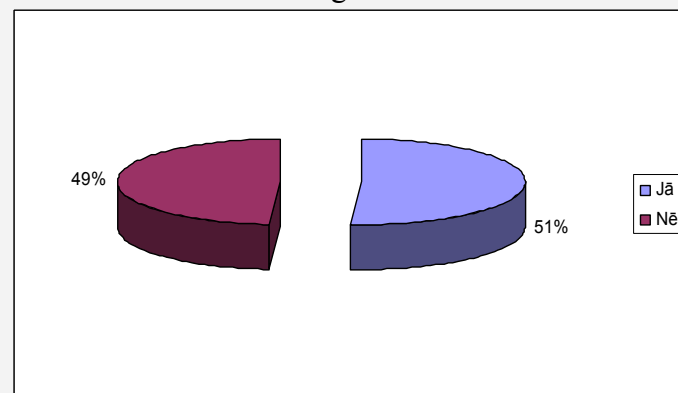

Kaut arī respondenti biežāk nosauca tās tūristu apmetnes, kurās paši ir nakšņojuši vai apmeklējuši, 17. grafikā attēlotas visbiežāk norādītās, tātad – savā ziņā arī populārākās un biežāk izmantotās tūristu apmetnes.

3. Ūdenstūristu radītās ietekmes

3.1. Vai, Jūsprāt, ūdenstūristi apdraud Gaujas un tās apkārtnes dabas vērtības?

18. grafiks

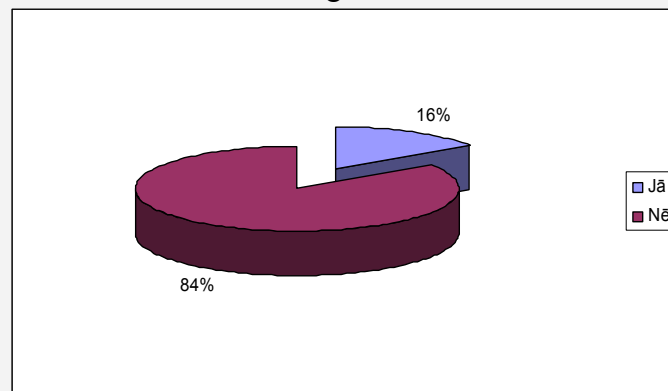
18. grafiks uzskatāmi attēlo viedokli, ka puse no ūdenstūristiem apzinās, ka viņu vai citu ūdenstūristu darbība minētajā teritorijā var apdraudēt Gaujas NP atsevišķus dabas objektus, sugas vai dabas vidi kopumā. Šī tendence vērtējama kā pozitīvs apstāklis!

3.2. Vai laivu brauciena laikā izmantojiet jau esošās labiekārtotās Gaujas tūristu apmetņu ugunsкура vietas?

Uz minēto jautājumu visi respondenti, izņemot vienu, atbildējuši pozitīvi. Tas nozīmē, ka ar statīviem aprīkotās un ierobežotās ugunsкура vietas ir vērtējamās kā ērti lietojamās no tūristu vajadzību viedokļa.

3.3. Vai laivu brauciena laikā līdzī nēmat bez austiņu tranzistorus u.c. audio atskaņotājus?

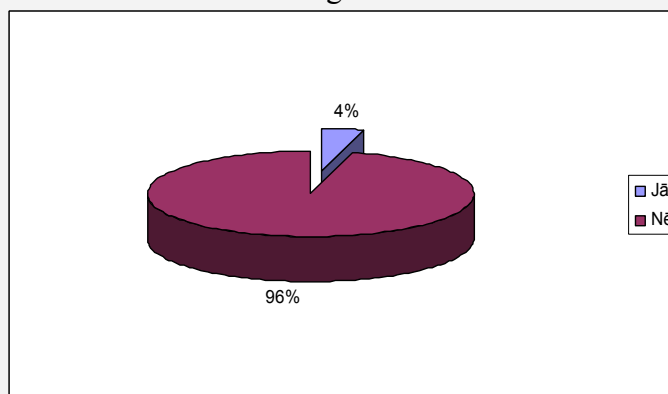
19. grafiks

Atbilde uz minēto jautājumu norāda, ka vēl joprojām ir populāra audio aparatūras izmantošana ūdenstūrisma braucienu laikā, kas vērtējama kā papildus traucējuma faktors gan dažādām dzīvnieku sugām, gan arī citiem tūristiem.

3.4. Vai laivu brauciena laikā līdzī nēmat mājdzīvniekus, piemēram, suņus?

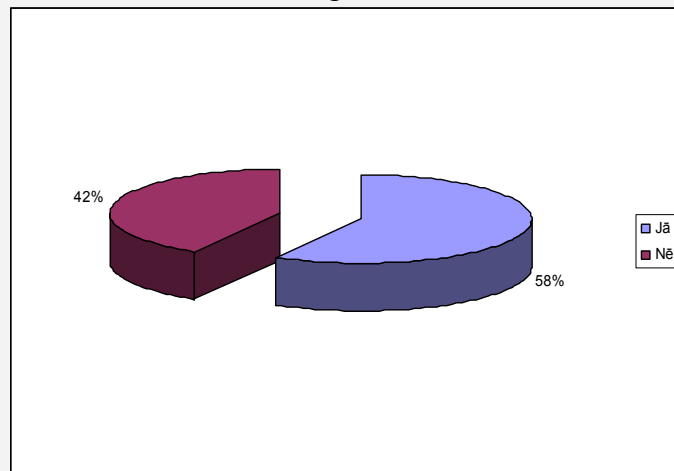
20. grafiks

Kaut arī salīdzinoši neliels respondentu skaits atzina, ka laivu braucienu laikā ņem līdzīgu suņu, uz kopējo ūdenstūristu skaitu līdzīgu paņemto mājdzīvnieku skaits varētu būt pietiekami liels. Turklāt, saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, minētā rīcība ir vērtējama kā pārkāpums Gaujas NP teritorijā. Suņu uzturēšanās tūristu apmetnēs var būt nepatīkama ne tikai citiem tūristiem, bet to atrašanās dabiskā vidē var traucēt savvaļas dzīvnieku sugas vai arī tām nodarīt neatgriezenisku zaudējumu.

3.5. Vai laivu brauciena laikā maksājerējat?

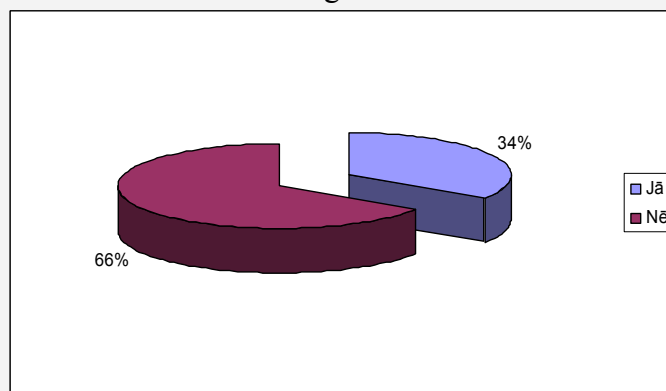
21. grafiks

Saskaņā ar ūdenstūristu aptaujas rezultātā iegūtajiem datiem, vairāk kā puse ūdenstūristu maksājerē. Ņemot vērā ūdenstūristu skaitu, kā arī citu maksājumu esamību šajā teritorijā, būtu jāapsver šīs ietekmes nozīmība un apmēri attiecībā Gaujas upes zivju populācijas kontekstā.

3.6. Vai laivu brauciena laikā apmeklējat alas?

22. grafiks

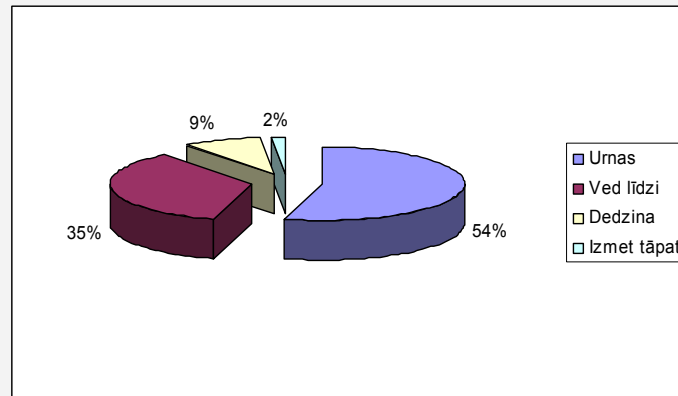

No ūdenstūristu aptaujas izriet, ka katrs trešais (!) ūdenstūrists apmeklē alas, kas ir kā vieni no jutīgākajiem Latvijas biotopiem. Šis skaitlis liecina par alu apmeklējumu

popularitāti, lai gan minētie dabas veidojumi nav piemēroti tūrismam ne no drošības, ne no tajos sastopamo sugu saglabāšanas viedokļa.

3.7. Kur laivu brauciena laikā liekat atkritumus?

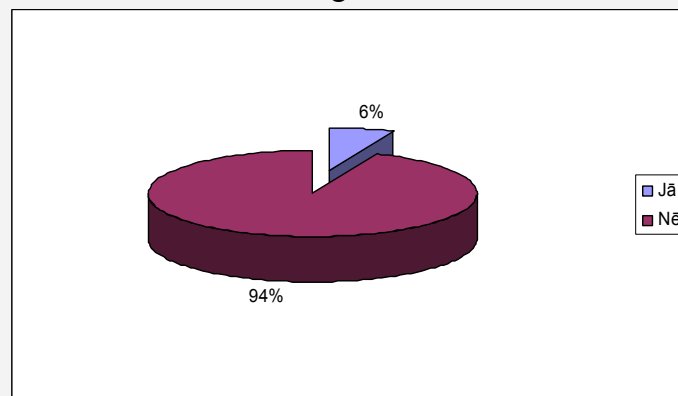
23. grafiks

Aptuveni puse no aptaujātajiem respondentiem kā atkritumu deponēšanas vietas izmanto tūristu apmetņu atkritumu tvertnes, bet aptuveni 1/3 tos ved līdzī, kas uzskatāms par pozitīvu izturēšanās modeli attiecībā pret vidi un atkritumu apsaimniekošanu. Kā negatīvs jāmin fakts, ka aptuveni 1/10 daļa tūristu tos dedzina ugunsuros, kas rada papildus gaisa piesārņojumu un dod savu „artavu” planētas globālajos procesos.

3.8. Vai laivu brauciena laikā vācat (kolekcionējat) augus, dzīvniekus, minerālus?

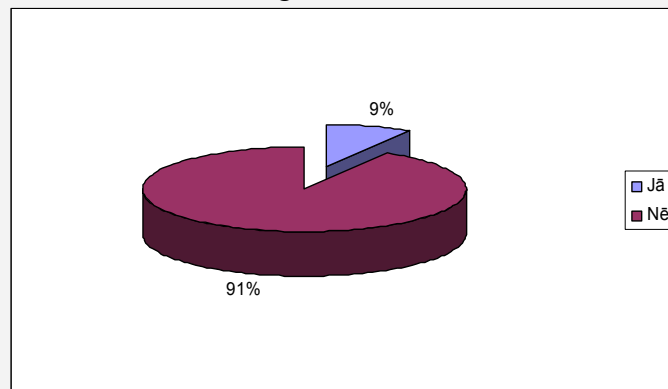
24. grafiks

Ūdenstūristu aptauja norāda, ka samērā liela daļa no ūdenstūristiem vāc kolekcijas vai var būt potenciāli kolekciju vācēji, kur kolekciju objekti var būt arī Gaujas NP nozīmīgas dabas vērtības.

3.9. Vai esat saskārušies ar vietējo iedzīvotāju neapmierinātību pret ūdenstūristiem?

25. grafiks

Saskaņā ar aptaujas rezultātiem katrs desmitais ūdenstūrists ir saskāries ar vietējo iedzīvotāju neapmierinātību, kas norāda uz abu pušu savstarpējo neiecietību un problēmām, kas pastāv saistībā ar privātīpašumu apsaimniekošanu, tūristu uzvedības īpatnībām u.c. problēmām.

7.6. Secinājumi

1. Tūristu skaita un aktivitāšu pieaugums gan atsevišķās ĪADT, gan valstī kopumā tuvākajā nākotnē var būt reāls drauds nozīmīgām dabas vērtībām;
2. Latvijā līdz šim nav ilgstošas prakses un tradīciju tūrisma ietekmju uz vidi pētniecībā un monitoringā, tādēļ Gaujas NP parka iniciatīva šajā jomā vērtējama kā pozitīvs precedents, kam nepieciešama pēctecība;
3. Dažādas tūrisma aktivitātes un veidi atšķirīgi ietekmē vidi gan atkarībā no ietekmju veida un intensitātes, gan arī no to izraisītajām sekām;
4. Pētot kādā teritorijā tūrisma radītās ietekmes, jāreķinās, ka ne tikai atsevišķi tūrisma veidi vai aktivitātes, bet arī tūrisms kā tautsaimniecības nozare rada kompleksu ietekmi ne tikai uz dabas, bet arī uz sociālo, kultūras u.c. vidēm;
5. Pētījuma gaitā konstatēts, ka ūdenstūristi rada (vai var radīt) vismaz 46 dažādas ietekmes uz vidi, kas, pretēji vispārpieņemtam uzskatam par aktīvā tūrisma veidu „videi draudzīgumu”, atsevišķos gadījumos rosina izvērtēt aktīvo tūrisma kā videi draudzīgu tūrisma veidu;
6. Dažādu ietekmju izraisītās sekas var būt atšķirīgas, tādēļ nākotnē būtu lietderīgi novērst vai samazināt tās tūristu radītās ietekmes, kas vidē rada vislielāko slodzi un nopietnākās sekas;
7. Kopējais tūrisma radīto ietekmju summārais efekts ir „lielums”, ar kuru nākotnē nepieciešams rēķināties, plānojot ar tūrisma saistītas aktivitātes Gaujas NP teritorijā;
8. Saskaņā ar ūdenstūristu aptaujas rezultātiem, var secināt, ka lielākā daļa ūdenstūristu pa Gauju brauc pirmo/otro reizi, g.k. vasaras vidū 2 – 3 dienu

-
- garumā, 7 – 10 cilvēku lielās grupās un kā peldlīdzekli izmanto personīgo vai nomāto gumijas laivu, plostu vai kanoe;
9. Līdz Gaujai ūdenstūristi nokļūst g.k. ar automobili un populārākais laivu braucienu upes posms ir no Cēsīm līdz Siguldai;
 10. Lielākā daļa ūdenstūristu kā nakšņošanas vai atpūtas vietas izmanto Gaujas tūristu apmetnes, kuru labiekārtojumu un infrastruktūras stāvokli vairums vērtē pozitīvi, kā nozīmīgākos trūkumus minot atkritumu urnu un malkas nepietiekamību, tuaļu slikto stāvokli un apmetņu pieejamības problēmas no upes;
 11. Puse no ūdenstūristiem uzskata, ka ar ūdenstūrismu saistītās aktivitātes var apdraudēt Gaujas NP dabas vērtības;
 12. Kā nozīmīgākās tūrisma radītās ietekmes uz vidi saskaņā ar ūdenstūristu aptaujas rezultātiem ir traucējuma efekts, atkritumi, jūtīgu biotopu (alu) apmeklējumi, makšķerēšana, kā arī nesaskaņas ar vietējiem iedzīvotājiem.

8. Metodika tūrisma radīto ietekmju uz vidi noteikšanai, novērtēšanai un monitoringam Gaujas NP tūristu apmetnēs

Metodikas izstrādes mērķis – nodrošināt ilgtermiņa pēctecīgu tūrisma radīto ietekmju monitoringu un ilgtspējīga un videi draudzīga tūrisma attīstību Gaujas NP teritorijā.

Metodikas uzdevums – ar dabā praktiski pielietojamu noteiktā secībā veiktu rīcību algoritmu, identificēt un novērtēt ūdenstūristu radītās ietekmes uz vidi un uz iegūto rezultātu bāzes un analīzes – izstrādāt ikgadējus priekšlikumus tūrisma negatīvo ietekmju uz vidi samazināšanai vai novēršanai.

Metodika ir izstrādāta un pielietojama g.k. konkrētai teritorijai un objektiem – Gaujas NP Gaujas tūristu apmetnēm.

8.1. Metodikas īstenošanas algoritms

Dokumenta autora izstrādātā Metodika sastāv no septiņām rīcību pamatgrupām un tām atbilstošiem 13 soļiem (konkrētām rīcībām), kas sīkāk izskaidrotas un analizētas Dokumenta tālākajā tekstā:

Nr.	Rīcību pamatgrupas:
I	Kamerālie darbi, 1. – 4. solis
II	Parauglaukumu izveide, 5. solis
III	Ikgadējais apsekojums, 6. – 7. solis
IV	Datu analīze, 8. – 10. solis
V	Ūdenstūristu skaita monitorings, 11. solis
VI	Rīcību plāna izstrāde, 12. solis
VII	Citu datu fiksācija, 13. solis.

Zemāk uzskaitīti un analizēti konkrētie soļi:

1. solis: Ūdenstūristu radīto ietekmju uz vidi identifikācija;
2. solis: Ūdenstūristu radīto ietekmju uz vidi prioritizācija;
3. solis: Piemērotu indikatoru izvēle;
4. solis: Tūristu apmetņu izvēle;
5. solis: Parauglaukumu izveide tūristu apmetnēs;
6. solis: Ikgadējā tūristu apmetņu un parauglaukumu apsekošana;
7. solis: Datu fiksācija;
8. solis: Ikgadējo datu analīze;
9. solis: Tendenču analīze;
10. solis: Līdzšinējās metodikas pārskatīšana;
11. solis: Ikgadējā Gaujas ūdenstūristu uzskaitē;
12. solis: Ikgadējā rīcības plāna izstrāde un tā realizācija;
13. solis: Citu datu fiksācija.

I Kamerālie darbi – rīcības, kas veicamas empīriskā veidā uz esošo datu un pieredzes bāzes. Šajā gadījumā ir jāizvēlas un jāprioritizē nozīmīgākās ūdenstūristu radītās ietekmes (sk. 4. tabulu!), kuru radītās sekas var nopietni ietekmēt Gaujas NP dabas vērtības gan tuvākajā nākotnē, gan tālākajā nākotnē.

Kamerālos darbus jau veicis autors Dokumenta izstrādes gaitā, taču laika gaitā tie būtu aktualizējami un nepieciešamības gadījumā – to algoritms maināms.

1. Solis: Ūdenstūristu radīto ietekmju uz vidi identifikācija

Lai īstenotu Metodiku tūrisma radīto ietekmju uz vidi noteikšanai, novērtēšanai un monitoringam Gaujas NP tūristu apmetnēs, sākotnēji ir jānoskaidro, kādas ietekmes vispār pastāv minētajā teritorijā. Pirmais solis ir īstenots Pētījuma 4. tabulā.

2. Solis: Ūdenstūristu radīto ietekmju uz vidi prioritizācija

No laika un finansu resursu taupīšanas viedokļa būtu nelietderīgi (vai praktiski neiespējami) analizēt un fiksēt visas ūdenstūristu vai tūristu radītās ietekmes (īpaši maznozīmīgās, kas nerada būtiskas sekas), tāpēc sākotnējā fāzē nepieciešama identificēto ietekmju prioritizācija un nozīmīgāko ietekmju izdalīšana atkarībā no to izraisīto seku būtiskuma.

4. tabulā ar oranžo krāsu ir atzīmētas, pēc autora domām, būtiskākās un nozīmīgākās ietekmes, kas var radīt paliekošas sekas uz dabas resursiem un vidi kopumā, taču Metodikas īstenošanas ietvaros īpašu uzmanību vajadzētu pievērst šādām 17 ietekmēm (ietekmju kārtas numuri atbilst numuriem 4. un 9. tabulā), kas būtu uzskatāmas par prioritārām:

- 1.1. Upes krasta nogāžu erodēšana;
- 2.1.1. Zemsedzes veģetācijas nomīdīšana;
- 2.1.3. Sauszemes veģetācijas bojāšana/iznīcināšana;
- 2.2.1. Dzīvnieku (t.sk. retu un aizsargājamo) iznīcināšana;
- 3.1. Biotopu (mikrobiotopu) un sugu atradņu bojāšana/iznīcināšana;
- 3.1.1. Iežu atsegumu bojāšana;
- 3.1.3. Pārvietošanās pa iežu atsegumu virsmu;
- 3.2.1. Alu apmeklēšana (iekļaujot visu ar alām saistīto ietekmju kompleksu);
- 3.2.3. Atklātas uguns dedzināšana alās;
- 4.1. Augu vākšana;
- 5.1. Ūdensteču un ūdenstilpju piesārņošana ar sadzīves u.c. atkritumiem;
- 7.1. Tūrisma infrastruktūras bojāšana, vandālisms;
- 8.1. Jaunu ugunsgrāvu vietu izveidošana;
- 9.1. Trokšņošana;
- 10.1.1. Augsnes/ūdens piesārņojums ar vielām, kas bioloģiski sadalās (biodegradablām);
- 10.1.2. Augsnes/ūdens piesārņojums ar vielām, kas bioloģiski nesadalās;
- 11.1. Mājdzīvnieku (suņu) klātbūtne.

Prioritāro un līdz ar to – monitorējamo ietekmju sarakstu Metodikas īstenošanas laikā var pārskatīt un mainīt.

3. Solis: Piemērotu indikatoru izvēle

Konkrēti izmantojamus indikatorus, kas raksturīgi dažādām ietekmēm, autors uzskaitījis 4. tabulas trešajā kolonnā, tāpēc tie Metodikā atkārtoti nav norādīti. Taču bez augstāk minētajiem, par potenciāliem indikatoriem nākotnē varētu izmantot arī dažas dzīvnieku vai augu sugas.

Ekspedīcijas laikā tika veikti novērojumi, uz kuru pamata atsevišķas augu un/vai dzīvnieku sugas varētu izmantot kā indikatorsugas. Taču sākotnēji būtu vēlams vismaz vairākus gadus ilgs minēto sugu monitorings attiecīgajā teritorijā.

Lai Dokumenta saturu papildinātu ar iegūto pieredzi kaimiņvalstīs, autors Pētījuma un Metodikas izstrādes laikā ar laivu nobrauca pa vienu no populārākajām Dienvidigauņas upēm – Ahju posmā no Korveres līdz Kīdjarvei (14 km). Minētajā posmā Ahja līdzīgi Gaujai tek pa senieleju (šaurāka un seklāka kā Gaujai), kuras krastos atsedzas vairāki desmiti smilšakmens atsegumu.

Saskaņā ar vietējā ūdenstūrisma uzņēmēja (pārstāvis no: www.kagureis.ee) sniegto informāciju, sezonas laikā minētā uzņēmējsabiedrība Ahjas upes posmā noorganizē braucienus aptuveni 5000 ūdenstūristiem. Pēc minētā pārstāvja vērtējuma, kopējais ūdenstūristu skaits (ieskaitot citu organizatoru) varētu būt 5 – 10 reizes lielāks, kas rada pamatotas bažas par vides kapacitātes pārsniegšanu un tūrisma radīto (pār) slodzi šajā teritorijā.

Domājams, ka tieši ūdenstūrisma „masveidīgums” ir iemesls, kāpēc Ahjā 14 km garumā bija novērojamas tikai dažas mežapīles *Anas platyrhynchos* un divas lielās gauras *Mergus merganser*, kaut gan visi apstākļi (t.sk. gadalaiks) minētajām putnu sugām šeit ir līdzīgi un ne mazāk piemēroti kā Gaujā.

Piemērs:

Šobrīd, saskaņā ar minētajiem novērojumiem, ir pamats abas putnu sugas ieteikt kā potenciālas indikatorsugas. Iespējams, ka veicot minēto sugu un to izvesto mazuļu ikgadējas uzskaites ilgākā laika posmā, varētu spriest par ūdenstūrisma radīto ietekmju intensitāti. Taču tas būtu jāskata kontekstā ar ūdenstūristu skaita dinamiku Gaujā. Kā līdzīgu indikatoru varētu izmantot arī vienu no biežāk sastopamajiem Gaujas tārtiņveidīgajiem putniem – upes tilbīti.

6. tabula. Indikatoru piemēri

Indikatora piemērs	Identificējamās ietekmes	Problēmas
<p>Lielā gaura <i>Mergus merganser</i>, Meža pīle <i>Anas platyrhynchos</i> – divas no biežāk sastopamajām putnu sugām – ligzdotājām Gaujas krastos, kas veiksmīgi ligzdo un izved jaunos putnus. Parasti nonāk ciešā kontaktā ar ūdenstūristiem</p>	<p>Trokšņi, dažāda veida traucējumi Var pieņemt, ka, pieaugot tūristu skaitam, pieaugs traucējuma faktors (trokšņi, tūristu klātbūtnes efekts, putnu un to mazuļu „dzīšana pa upi”, kas atspoguļosies kā pieaugušo putnu skaita un sekmīgas ligzdošanas skaita, kā arī izperēto mazuļu skaita samazinājums</p>	<p>1. Līdz šim nav veiktas regulāras šo putnu uzskaites Gaujas posmā no Valmieras līdz Murjāņiem, respektīvi – nav zināma šo putnu skaita dinamika pēdējo gadu laikā; 2. Ligzdojošo/neligzdojošo putnu un to mazuļu svārstībām var būt citi – gan dabiski, gan citi cilvēka radīti faktori; 3. Minētā suga var būt pietiekami elastīga un pielāgoties apstākļu maiņai – tūristu skaita pieaugumam un to radītai slodzei, kā rezultātā – saglabāt līdzšinējo skaita dinamiku</p>
<p>Upes tilbīte <i>Actitis hypoleucos</i> Viena no biežāk sastopamajām putnu sugām – ligzdotājām Gaujas krastos un uz salām, kas nonāk tikpat ciešā kontaktā ar ūdenstūristiem kā iepriekšējās divas sugas</p>	<p>Dažāda veida traucējumi</p>	<p>Līdzīgi kā iepriekšējai sugai</p>

Īstenojot Metodiku un uzkrājot ilgstošāku praktisko pieredzi, nepieciešamības gadījumā dažādus indikatorus varētu mainīt.

4. Solis: Tūristu apmetņu izvēle

Ūdenstūristu radīto ietekmju monitoringu nav nepieciešams veikt visās ūdenstūristu apmetnēs. No 19 apmetnēm varētu izvēlēties ~ 8 apmetnes. Konkrētas apmetnes var izvēlēties pēc vairākiem kritērijiem:

- Dažādi apmetņu tipi (ūdenstūristu, zaļās, universālās tūristu apmetnes);
- Apmetņu popularitāte (bieži, reti apmeklētas);
- Apmetnes – ūdenstūristu izkāpšanas/iekāpšanas vietas;
- Lielāku apdzīvotu vietu klātbūtne (apmetnes pie Cēsīm, Siguldas);

- Citi kritēriji

7. tabula. Metodikas īstenošanai ieteicamās tūristu apmetnes

Tūristu apmetne	Izvēles kritēriji
Sapa	Ūdenstūristu apmetne
Rauna	Ūdenstūristu apmetne, populāra apmetne
Lenči	Universālā tūristu apmetne, iecienīta atpūtnieku vieta
Cēsis	Universālā tūristu apmetne, populāra laivu brauciena uzsākšanas vieta, iecienīta atpūtnieku vieta, atrodas pie Cēsīm
Kvēpene	Ūdenstūristu apmetne, tūristu iecienīta apmetne
Briedīši	Zaļā tūristu apmetne
Katrīna	Universālā tūristu apmetne, tūristu iecienīta apmetne
Sigulda	Universālā tūristu apmetne, atrodas pie Siguldas, populāra izkāpšanas vieta

Metodikas īstenošanai izvēlēto apmetņu sarakstu laika gaitā var pārskatīt un mainīt.

II Parauglaukumu izveide – parauglaukumu iekārtošana konkrētās Gaujas tūristu apmetnēs. Tā var būt vienreizēja vai arī atsevišķos gadījumos – atkārtota parauglaukuma izveide (piemēram, parauglaukums tiek iznīcināts dabisku vai cilvēku radītu apstākļu dēļ vai, pārskatot ikgadējos metodikas rezultātus, rodas nepieciešamība pēc jauna veida datu ieguves u.tml.).

5. Solis: Parauglaukumu izveide tūristu apmetnēs

Lai varētu īstenot Metodikas praktisko daļu, nepieciešams izvēlēties un labiekārtot konkrētas izpētes un monitorējamās vietas – parauglaukumus. Šajā nolūkā nepieciešama ūdenstūristu apmetņu atkārtota apsekošana, parauglaukumu vietas izvēle un praktiska parauglaukumu iekārtošana.

Ar parauglaukumu Metodikas ietvaros tiek saprasta dabā izvēlēta cilvēka ietekmēta vai maz ietekmēta teritorija (piemēram, 10 x 10 m vai 20 x 20 m liels kvadrāts), kurā ģenerāli fiksēts augu vai dzīvnieku sugu sastāvs, blīvums u.c. to raksturojošas īpašības, piemēram, veģetācijas nomīdījums, parauglaukuma ekspozīcija, indikatorsugu klātbūtne, dažādu ietekmju radīto seku apmēri u.c.

Lai precīzi fiksētu parauglaukuma atrašanās vietu, nepieciešams uzzīmēt tūrisma apmetnes pārskata shēmu (mērogs jāizvēlas atkarībā no apmetnes lieluma) un paša parauglaukuma skici mērogā ~ 1 : 100 (1 cm – 1 m). Skicē maksimāli jāattēlo iepriekšējā rindkopā minētie parametri.

Parauglaukuma lielums var būt dažāds – tas jānovērtē konkrētos apstākļos, taču ieteicamais lielums varētu būt 10 x 10 m (100 m²). Lai parauglaukumus varētu labāk

salīdzināt, nepieciešama arī to digitāla fotofiksācija (kopumā vai pa daļām, ja nepieciešama detalizētāka izšķiršana). Ikgadēja fotoattēlu salīdzināšana ļaus labāk spriest par izmaiņām (dabiskām un cilvēka radītām), kas notikušas minētajā parauglaukumā.

Parauglaukumus nepieciešams iekārtot to prioritāro ietekmju monitoringam, kas uzskaitītas 2. solī (63. lpp.), taču ne visu ietekmju monitoringam ir iespējams fiziski iekārtot parauglaukumus – tās jāfiksē savādākā veidā.

Ietekmes, kuras var monitorēt ar parauglaukuma metodi atzīmētas ar „+” simbolu.

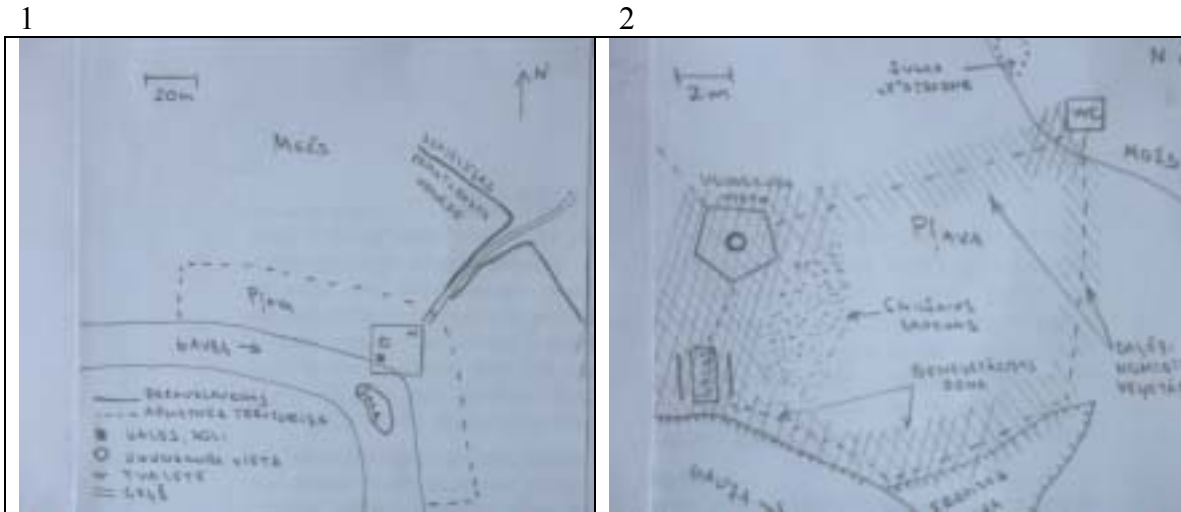
8. tabula. Monitoringam iesakāmie tūristu ietekmju veidi

Ietekmes veids	+/-
1.1. Upes krasta nogāžu erodēšana;	+
2.1.1. Zemsedzes veģetācijas nomīdīšana;	+
2.1.3. Sauszemes veģetācijas bojāšana/iznīcināšana;	+
2.2.1. Dzīvnieku (t.sk. retu un aizsargājamu) iznīcināšana;	+
3.1. Biotopu (mikrobiotopu) un sugu atradņu bojāšana/iznīcināšana;	+/-
3.1.1. Iežu atsegumu bojāšana;	+
3.1.3. Pārvietošanās pa iežu atsegumu virsmu;	+
3.2.1. Alu apmeklēšana;	+/-
3.2.3. Atklātas uguns dedzināšana alās;	-
4.1. Augu vākšana;	-
5.1. Ūdensteču un ūdenstilpju piesārņošana ar sadzīves u.c. atkritumiem;	-
7.1. Tūrisma infrastruktūras bojāšana, vandālisms;	-
8.1. Jaunu ugunsgrūdu vietu izveidošana;	-
9.1. Trokšņošana;	-
10.1.1. Augsnes/ūdens piesārņojums ar biodegradablām vielām;	-
10.1.2. Augsnes/ūdens piesārņojums ar bionedegradablām vielām;	-
11.1. Mājdzīvnieku (suņi) klātbūtne.	-

Pārējo tūrisma radīto ietekmju (kuras nevar noteikt ar parauglaukuma metodi) noteikšanas veids (metode) uzrādīts 4. tabulas 2. kolonnā, bet indikatori – 3. kolonnā.

Vienā tūristu apmetnē var būt iekārtoti vairāki parauglaukumi (piemēram, nomīdījuma un erozijas noteikšanai), taču vēlams izvēlēties vienu, pēc iespējas universālāku teritoriju parauglaukuma izveidei, kur vienlaikus novērojamas vairāku ietekmju izraisītās sekas.

3. attēls. Parauglaukuma skices (1) un tūristu apmetnes ar parauglaukuma vietu skices (2) piemērs.

Tūristu apmetnes, kurās būtu ieteicams iekārtot parauglaukumus, norādītas 4. solī.

III Ikgadējais apsekojums

6. Solis: Ikgadējā tūristu apmetņu un parauglaukumu apsekošana

Tūristu apmetņu un parauglaukumu apsekošana nepieciešama vismaz divas reizes sezonā: pirmā – jūnija sākumā, otrā – septembra sākumā vai vidū.

Dokumenta autors dažas tūristu apmetnes (Lenčupe un Jāņarāmis) apmeklēja arī septembra beigās un veica vizuālu tūristu apmetņu salīdzinājumu ar situāciju, kāda tur bija novērota vasaras sākumā. Pēc šī apmeklējuma varēja secināt, ka ievērojami paplašinājušies smilšainie laukumi (veģetācijas nomīdīšanas efekts), Lenčupes tūristu apmetnē bija vērojama ceļa izbaukšana ar automašīnām, sabojāti informatīvie materiāli, bet abās apmetnēs – palielinājusies Gaujas krasta erozija, pa kuru ūdenstūristi mēģina uznest savus peldlīdzekļus. Šis novērojums liecina, ka vērojamas salīdzinoši lielas izmaiņas dažādu tūristu radīto ietekmju uz vidi seku intensitātē un izpausmē salīdzinoši īsā laika sprīdī – tūrisma sezonas sākumā un beigās.

Ņemot vērā iepriekš teikto, Gaujas NP būtu vēlams ik gadus paredzēt un plānot līdzekļus regulārai Gaujas tūristu apmetņu Metodikas īstenošanai un tūrisma apmetņu regulāram monitoringam.

7. Solis: Datu fiksācija

Tūristu apmetnes apsekošanas brīdī fiksētas prioritārās ietekmes, to apjomi u.c.

Apsekojot tūristu apmetni papildus tiek:

- fiksēts tūristu apmetnes vispārējais stāvoklis;
- fiksēts infrastruktūras stāvoklis;
- fiksēts parauglaukumu stāvoklis;
- ievākti dati par prioritārajām ietekmēm (noteikšana un novērtēšana), indikatorsugām;
- veikta digitālā fotofiksācija;
- veiktas citas nepieciešamās piezīmes.

Lai iegūtu pilnīgākus datus un ilgākā laika posmā tos varētu kvalitatīvāk salīdzināt, nepieciešama tūristu apmetņu un parauglaukumu digitāla fotofiksācija. Fotografija sniedz ievērojami vairāk informācijas, nekā skice vai pieraksti. Turklāt, izmantojot iepriekšējos gados iegūtās fotoattēlus, var iegūt informāciju, kas pirms tam varbūt nav fiksēta.

Tūristu apmetnes apsekošanas laikā jāfiksē arī atsevišķu infrastruktūras elementu stāvoklis un, nepieciešamības gadījumā, jāveic attiecīgo infrastruktūras objektu atjaunošana.

IV Datu analīze

8. Solis: Ikgadējo datu analīze

Ikgadējie dati, kas tiek ievākti un analizēti, ir atspoguļoti iepriekšējā solī.

Lai pēc iespējas objektīvāk varētu spriest par tūrisma ietekmju radītām esošajām vai potenciālajām sekām, kā arī tendencēm, nepieciešams vismaz piecus – desmit gadus ilgs nepārtraukts tūristu apmetņu monitorings.

Attēlojot iegūtos kvantitatīvos rādītājus grafiski un salīdzinot tos ar iepriekšējos gados iegūtajiem datiem, var spriest par dažādām ar ietekmēm saistītām tendencēm.

Ideālā gadījumā monitoringam pirmos desmit gadus vajadzētu būt ikgadējam, nākamos desmit – vismaz reizi divos gados. Monitoringa biežums lielā mērā atkarīgs arī no tūristu plūsmas īpatnībām un dinamikas attiecīgajā teritorijā.

Lai objektīvāk varētu veikt datu analīzi, vēlams pieaicināt arī citu nozaru vides un tūrisma speciālistus.

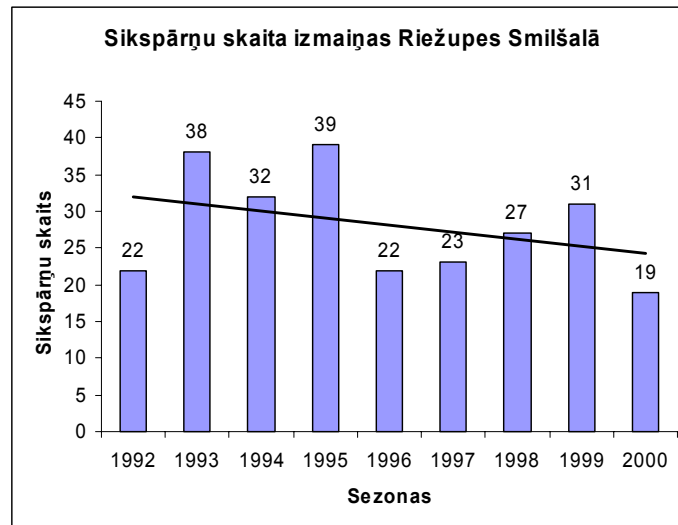
9. solis: Tendencu analīze

Pēc ikgadējo datu analīzes veikšanas, nepieciešama to salīdzināšana ar iepriekšējos gados iegūto datu analīžu rezultātiem. Šāds salīdzinājums ļaus izteikt prognozes par dažādu ietekmju tendencēm ilgākā laika posmā un pieņemt atbilstošu rīcību plānu (12. solis, 71. lpp.).

Lai labāk varētu spriest par tendencēm, datus vēlams attēlot grafiskā veidā.

Piemērs:

26. grafiks. (Datu avots: V. Vintulis)

26. grafikā parādīts uzskatāms piemērs, kā vienā no Latvijas populārākajām un vairāk apmeklētajām alām (atrodas Kuldīgas rajonā) aptuveni 10 gadu ilgā laika periodā iezīmējās tendence – ziemojošo sikspārņu skaita samazinājums.

Ja prioritāro ietekmju intensitāte laika gaitā palielinās, nepieciešams nākamais – 10. solis.

10. Solis: Līdzšinējās metodikas pārskatīšana

Tā kā līdz šim Latvijā nav reālas pieredzes šādas ilgtermiņa metodikas tūrisma ietekmes uz vidi noteikšanai un ieviešanai konkrētām aktīvām tūrisma veidam, Metodiku laika gaitā būtu nepieciešams regulāri pārskatīt un vajadzības gadījumā – aktualizēt un pilnveidot.

Konkrētie uzlabojumi un papildinājumi ir jāfiksē, jāizskata Gaujas NP adm., konsultējoties ar vides un tūrisma speciālistiem, un nepieciešamības gadījumā – jāieestrādā jau esošajā Metodikā.

V Ūdenstūristu skaita monitorings

11. Solis: Ikgadējā Gaujas ūdenstūristu uzskaite

Lai varētu pēc iespējas objektīvāk analizēt un interpretēt Metodikas īstenošanas un monitoringa gaitā iegūtos datus, nepieciešama ikgadēja ūdenstūristu uzskaite un citu ar ūdenstūristu plūsmu saistītu datu vākšana.

Lai uzskaitītu ūdenstūristus (vismaz Cēsu – Siguldas posmā, kas ir visnoslogotākais Gaujas posms), var izmantot agrāko Gaujas NP adm. praksi – ūdenstūristu uzskaiti pie Līgatnes pārceltuves, ko veica pārceltuves darbinieks. Lai arī tas neaptver visu Gaujas NP Gaujas posmu no Valmieras līdz Murjāņu tiltam, ūdenstūristu skaits minētajā upes posmā būtu pietiekami nozīmīgs rādītājs, pēc kura varētu spriest par ūdenstūristu aptuveno skaitu visā minētajā upes posmā.

Papildus būtu vēlams iegūt arī šādus datus:

- aptuvenais ūdenstūristu skaits, kas nakšņo tūristu apmetnēs;
- aptuvenais ūdenstūristu skaits tūristu apmetnēs, kurās izveidoti parauglaukumi;
- individuālo ūdenstūristu skaits;
- dažādu firmu (laivu nomātāju) apkalpotais ūdenstūristu skaits.

Šos datus daļēji varētu iegūt, regulāri apsekojot apmetnes vai veicot ūdenstūristu un uzņēmēju anketēšanu un aptauju.

VI Rīcību plāna izstrāde

12. Solis: Ikgadējā rīcības plāna izstrāde un tā realizācija

Pēc ikgadējo datu un tendenču analīzes (8., 9. solis, 69. – 70. lpp.) un ikgadējās Gaujas ūdenstūristu uzskaites (11. solis), Gaujas NP adm. būtu nepieciešams izstrādāt ikgadējo rīcības plānu tūrisma radīto ietekmju uz vidi samazināšanai vai novēršanai, Gaujas tūristu apmetņu infrastruktūras atjaunošanai un tālākiem monitoringa pētījumiem.

Rīcību plānā jāparedz konkrētas darbības, to izpildes grafiks, finansējums un atbildīgais darbinieks. Būtu jānodrošina minētā plāna iekļaušana Gaujas NP adm. kopējā darba plānā kārtējam budžeta gadam.

VII Citu datu fiksācija

13. Solis: Citu datu fiksācija

Ne vienmēr pilnīgi droši var noteikt un apgalvot, ka kādas konkrētas izmaiņas vidē ir tikai tūristu vai arī antropogēna rakstura radītas. Dažkārt tām par iemeslu var būt klimatiski, cikliski u.c. veida faktori, kā arī globālas parādības.

No tā izriet, ka dažkārt arī cita veida datiem, kas it kā tiešā veidā neattiecas uz ūdenstūrismu vai tūrismu kopumā, var būt izšķiroša nozīme dažādu ietekmju radīto seku analīzē un interpretācijā.

Nozīmīgs datu avots ir arī ūdenstūristu aptaujas, kuras būtu nepieciešams veikt vismaz reizi divos – trijos gados. Aptaujās būtu jānoskaidro pašu ūdenstūristu viedoklis par to radītājām ietekmēm, Gaujas NP infrastruktūras stāvokli, tās uzlabojumiem u.c.

Kā redzams no autora Igaunijā iegūtās pieredzes, tūrisma plūsmas nodrošināšanā liela nozīme ir tūrisma uzņēmēj sabiedrībām, kas nodarbojas ar ūdenstūrisma pakalpojumu organizēšanu, tādēļ būtu nepieciešams vākt datus par minēto uzņēmēj sabiedrību skaitu, kas organizē nobraucienus pa Gauju un to apkalpoto tūristu skaitu, populārākajām iekāpšanas un izkāpšanas vietām, izmantotajām tūristu apmetnēm, to piedāvāto produktu u.c.

Tā kā Latvijā ar ūdenstūrismu saistītas aktivitātes ir tiešā veidā atkarīgas no klimatiskajiem faktoriem (nokrišņi, saulaino dienu skaits, gaisa temperatūra), būtu nepieciešams apkopot arī pamatdatus par klimatiskajiem apstākļiem attiecīgā gada tūrisma sezonas laikā u.c.

8.2. Secinājumi

1. Šī Metodika ir izstrādāta g.k. ūdenstūristu radīto ietekmju identificēšanai un novērtēšanai konkrētā teritorijā – Gaujas NP Gaujas tūristu apmetnēs un to tuvākajā apkārtnē;
2. Lai ieviestu Metodiku praksē, nepieciešama atkārtota tūristu apmetņu apsekošana un parauglaukumu izveide;
3. Vēlams būtu atkārtota tūristu apmetņu apsekošana katras tūrisma sezonas beigās;
4. Lai pilnveidotu un uzlabotu Metodiku, kā arī, lai varētu spriest par dažādu tūrisma radīto ietekmju tendencēm, sākotnēji būtu nepieciešams vismaz dažu gadu ilgs Metodikas ieviešanas posms;
5. Atsevišķos gadījumos atbilstošu tūrisma infrastruktūru nepieciešams veidot ne tikai tāpēc, lai samazinātu tūristu radītās ietekmes un aizsargātu nozīmīgas dabas vērtības, bet lai nodrošinātu tūristu ērtības un drošību (piemēram, stāvie un grūti pieejamie upes krasti dažu apmetņu tuvumā);
6. Lai noteiktu un novērtētu kopējo tūrisma radīto ietekmju spektru Gaujas NP teritorijā kopumā, nepieciešams izstrādāt atbilstošas metodikas un veikt pētījumus arī par citiem aktīvā tūrisma – kājinieku, velotūrisma, autotūrisma, speleotūrisma u.c. veidiem;
7. Kārtējā valsts budžeta pieprasījumā Gaujas NP administrācijai būtu jāieplāno līdzekļi Metodikas īstenošanai un rīcībām, kas saistītas ar regulāru ūdenstūristu apmetņu monitoringu;
8. Metodikas ieviešana sekmētu ūdenstūrisma radīto ietekmju savlaicīgu noteikšanu, novērtēšanu un atbilstoši – tūrisma plūsmas plānošanu nākotnē, kā arī videi draudzīga

un ilgtspējīga tūrisma organizēšanu vienā no lielākajām un nozīmīgākajām Latvijas ĪADT;

9. Metodikas īstenošanas laikā būtu nepieciešams iekļaut un realizēt nākamo soli – noteikt vides kapacitāti konkrētām teritorijām (piemēram, tūristu apmetnēm) un dažādiem tūrisma ietekmju pakļautiem dabas objektiem;
10. Līdzīgas metodikas tūrisma ietekmes uz vidi noteikšanai būtu vēlams izstrādāt arī citām lielākajām Latvijas ĪADT – Ķemeru un Slīteres nacionāliem parkiem, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātam, dabas parkiem, atsevišķiem dabas liegumiem u.c.

9. Priekšlikumi tūrisma radīto ietekmju uz vidi samazināšanai vai novēršanai

Vīzija:

Gaujas upe ar apkārtni – vietējiem un ārvalstu tūristiem atpazīstams videi draudzīga un atbildīga ūdenstūrisma galamērķis Gaujas NP teritorijā ar:

1. Modernu un regulāri uzturētu tūrisma apmetņu tīklu u.c. veida infrastruktūru Gaujas krastos;
2. Kvalitatīvu un atpazīstamu tūrisma produktu no tūrisma pakalpojumu sniedzēju puses;
3. Regulāru ūdenstūristu (gan individuālo, gan organizēto grupu) uzskaiti, apmetņu monitoringu un kontroli, īpaši ūdenstūrisma sezonas laikā;
4. Regulāru tūrisma ietekmes uz vidi novērtējuma praksi tūristu apmetnēs un pārējā Gaujas NP teritorijā;
5. Sabalansētām vides aizsardzības, tūrisma un vietēji iedzīvotāju sociālām interesēm;
6. Kvalitatīvu visa veida informatīvo nodrošinājumu.

Lai realizētu autora vīzijā izvirzītos mērķus, Dokumenta ietvaros izstrādāti priekšlikumi, kas sadalīti divās grupās:

1. vispārīgie priekšlikumi (sadalīti pa konkrētām jomām);
2. priekšlikumi konkrētu ietekmju samazināšanai vai novēršanai.

Devītajā nodaļā izteiktie priekšlikumi attiecas ne tikai uz Gaujas NP administrāciju, bet arī pašvaldībām, tūrisma organizatoriem u.c. tūrisma organizācijā iesaistītām pusēm.

Tā kā, saskaņā ar darba uzdevumu, autoram nebija jāizstrādā konkrēts rīcības plāns, tad priekšlikumi zemāk definēti tēžu veidā.

9.1. Vispārīgie priekšlikumi

Dabas aizsardzības joma

Mērķis – nodrošināt dabas vērtību un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu minētajā teritorijā.

1. Apmeklētāju plūsma nākotnē jāorganizē tā, lai nepieļautu turpmāku tūristu apmetņu teritorijas izmīdīšanu, kuras rezultātā veidojas nesaslēgtas fitocenozes un redzamas putekļainas smiltis;
2. Teritorijas, kurās ieviešas nomīdītu augteņu sugas un/vai veidojas klajumi bez veģetācijas, ieteicams būtu nenoslogot, bet vairākus gadus (atkarībā no dabiskās

-
- veģetācijas atjaunošanās ātruma) atstāt mazāk intensīvai cilvēku ietekmei, piemēram, pārvietojot galdiņus un informācijas standus;
3. Vietās, kur dominē nomīdītu augtņu sugas un ir daļēji nenaslēgta fitocenoze, vēlamais rezultāts būtu daudzveidīgu apkārtņē esošo sugu ieviešanās un līdz ar to izturīgas velēnas izveidošanās;
 4. Vietās, kur ir lieli plaši putekļainas smilts klajumi ar atsevišķiem augu ceriem vai vispār bez tiem – vēlamais rezultāts būtu vismaz nomīdītu augtņu augu ieviešanās un vismaz daļēji noslēgtas cenozes izveidošanās;
 5. Augiem, īpaši pļavu augiem, atklātās vietās – pļavās, krastmalās, □reniņi ir liela loma augsnes virskārtas saglabāšanā un erozijas profilaksē, tādēļ nepieciešams izveidot vizuāli patīkamas apmetnes bez lieliem putekļainu smilšu klajumiem ap atpūtas vietām un informācijas stendiem;
 6. Apmetnes (nereti ieaugušas krūmos un zālē) ir jāpļauj. Mērena pļaušana (1-2 x gadā) veicina velēnas izveidošanos un rada lielāku zelmeņa izturību pret nomīdīšanu;
 7. Jānodrošina tūristu apmetņu uzraudzība un kontrole, īpaši tūrisma sezonas laikā;
 8. Jāveicina ūdenstūristu izkliešana, iekārtojot jaunas tūristu apmetnes vai aicinot tūristus doties uz ne tik populārām tūristu apmetnēm;
 9. Jāizskata iespēju ieviest individuālo ūdenstūristu reģistrāciju vai cita veida uzskaites formu tuvākajā nākotnē un to limitēšanu, balstoties uz Gaujas NP adm. veikto ūdenstūristu statistikas analīzi un turpmākiem vides kapacitātes pētījumiem Gaujas tūristu apmetnēs;

Infrastruktūras attīstības joma

Mērķis – radīt modernu un mūsdienu priekšstatiem atbilstošu ūdenstūrisma infrastruktūru.

1. Izstrādāt Gaujas NP tūristu apmetņu infrastruktūras modernizēšanas koncepciju un ieviest to praksē;
2. Ilgtermiņā plānot ikgadēju tūristu apmetņu infrastruktūras uzturēšanas finansējumu;
3. Nodrošināt esošo tūristu apmetņu ikgadēju un sezonālu apsaimniekošanu un uzturēšanu;
4. Plānot jaunu tūristu apmetņu izveidi vietās, kur tas nav pretrunā ar dabas aizsardzības prasībām, ar mērķi – maksimāli izklie tūristus sezonas laikā;
5. Veikt ikgadēju un regulāru tūristu apmetņu apsekojumu un infrastruktūras stāvokļa novērtējumu vismaz divas reizes gadā (pirms un pēc tūrisma sezonas);
6. Realizēt ūdenstūristu aptaujās minētos trūkumus tūrisma apmetņu infrakstruktūras jomā:
 - a. Lielākajās tūristu apmetnēs un izkāpšanas vietās ierīkot šķiroto (dalīto) atkritumu konteinerus;
 - b. Izveidot nojumes malkai lielākajās atpūtas vietās;
 - c. Izveidot izkāpšanas platformas un kāpnes tūristu apmetnēs, kur tas nepieciešams;

-
7. Pārskatīt zaļo tūristu apmetņu koncepciju, skaidri noteikt zaļo tūristu apmetņu infrastruktūras elementu izmantošanas un apmeklēšanas kārtību u.c.;

Uzņēmējdarbības joma

Mērķis – veicināt vietējo ūdenstūrisma pakalpojumu sniedzēju iesaistīšanos un videi draudzīga tūrisma produkta piedāvājumu.

8. Apzināt (ja tādi pastāv) un iespēju robežās novērst pastāvošos vai potenciālos administratīvos u.c. veida ierobežojumus, kas kavē tūrisma uzņēmējdarbības attīstību minētajā teritorijā, ja tas nav pretrunā ar dabas aizsardzības prasībām;
9. Izskatīt iespēju ieviest maksas iekasēšanu par tūrisma apmetņu infrastruktūras izmantošanu privātajās un Gaujas NP adm. apsaimniekotajās apmetnēs;

Informatīvi – izglītojošā joma

Mērķis – izglītots un pret vidi atbildīgs tūrists, tūrisma uzņēmējs un pašvaldības darbinieks.

10. Izstrādāt un publicēt Gaujas ūdenstūrisma ceļvedi, iekļaujot tajā videi draudzīgas un atbildīgas ceļošanas principus;
11. Izstrādāt „rokasgrāmatu” tūristu, tūristu uzņēmēju un pašvaldības darbinieku, kas atbild par tūrisma jautājumiem minētajā pašvaldībā videi draudzīga ūdenstūrisma pasākumu organizēšanā;
12. Informatīva materiāla ar shēmu par tūristu apmetnēm un tajās esošo infrastruktūru sagatavošana, publicēšana un ievietošana internetā – Gaujas NP adm. mājas lapā;
13. Informatīvu iespaiddarbu un cita veida materiālu izdošana par tūrisma radītām ietekmēm Gaujas tūristu apmetnēs un Gaujas NP kopumā un to izraisītām sekām;
14. Fotoattēlu par tūrisma radītām ietekmēm un to izraisītām sekām fotomateriālu krājumu izveide un ievietošana internetā – Gaujas NP adm. mājas lapā;
15. Tūrista ētikas, videi draudzīga un atbildīga tūrisma „ceļveža” izstrāde, publicēšana un ievietošana internetā – Gaujas NP adm. mājas lapā;
16. Informatīvu kampaņu veikšana par tūristu apmetnēm, tūristu radītām ietekmēm un vides kapacitāti Eiropas dabas un nacionālo parku dienu u.c. pasākumu laikā;
17. Videi draudzīgas ceļošanas popularizēšana sadarbībā ar plašsaziņas līdzekļiem;
18. Gaujas NP adm. vides valsts inspektoru apmācība tūrisma ietekmes uz vidi novērtēšanā u.c. ar tūrisma saistītos jautājumos;
19. Gidu iesaistīšana ūdenstūrisma pakalpojumu sniedzēju jomā;
20. Informatīva CD par Gaujas NP tūrisma iespējām sagatavošana;
21. Slejas “Videi draudzīga ceļošana” Gaujas NP tūrisma avīzē;
22. „Tūrisma dienas” iekļaušana Gaujas NP adm. pasākumu plānā;

Pētniecības un monitoringa joma

Mērķis – ilgtspējīga un videi draudzīga tūrisma attīstība Gaujas NP teritorijā.

23. Izstrādāt un ieviest ikgadēju dabas vērtību (biotopu, sugu, dabas pieminekļu) inventarizācijas plānu tūristu apmetnēs un Gaujas posmā no Valmieras līdz Murjāņiem;
24. Veikt atsevišķu sugu – indikatorsugu monitoringu Gaujā;
25. Veikt ikgadēju ūdenstūristu skaita monitoringu gan Gaujas upē kopumā, gan arī atsevišķās tūristu apmetnēs;
26. Tūrisma ietekmes uz vidi Gaujas NP teritorijā pētījumu un monitoringa programmas izstrāde 2006. – 2010. gadam;
27. Regulāru ikgadēju pētījumu veikšana par dažādu tūrisma veidu (kājinieku, velo, ūdens, auto – moto, speleo u.c. tūrisma aktivitātes) ietekmēm uz vidi Gaujas NP teritorijā;
28. Pētījuma par dažādu dabas un infrastruktūras objektu un teritoriju vides kapacitāti (ekoloģiskā kapacitāte) izstrāde pieaugošās tūristu plūsmas kontekstā;
29. Pētījums par dabas vērtībām (biotopu, sugu un to atradņu) tūrisma apmetņu tuvumā un Gaujas NP dabas lieguma zonā;
30. Ieviest ikgadēju ūdentūristu uzskaites statistiku.

Administratīvā joma

Mērķis – nodrošināt pēctecīgu finansējuma mehānismu ar tūrismu saistītu projektu un pētījumu realizācijā.

31. Nodrošināt regulāru tūristu apmetņu inspekciju un uzraudzību;
32. Ikgadēja valsts vai speciālā budžeta (piemēram, projektu sagatavošana un iesniegšana LVAJ) pieprasījuma sagatavošana tūrisma ietekmes uz vidi monitoringam un ar tūrismu saistītu pētījumu veikšana Gaujas NP teritorijā;
33. Apsvērt iespēju Gaujas NP adm. izveidot “Tūrisma inspektora” štata vietu un izvērtēt šādas rīcības lietderību;

Tiesiskā un plānošanas joma

Mērķis – ilgtspējīga un videi draudzīga tūrisma attīstība Gaujas NP teritorijā.

34. Veikt vietējo uzņēmēju aptauju par uzņēmējdarbību kavējošiem faktoriem Gaujas NP teritorijā ūdenstūristu apmetņu izveides kontekstā;
35. Izstrādāt Gaujas NP tūrisma attīstības pasākumu plānu 2006. – 2010. gadam, integrējot tajā videi draudzīga, atbildīga un ilgtspējīga tūrisma pamatprincipus.

9.2. Priekšlikumi konkrētu ietekmju samazināšanai vai novēršanai

Nodaļas 9. tabulā ir uzskaitīti konkrēti priekšlikumi, kā samazināt vai novērst 7.3. nodaļā uzskaitītās tūrisma radītās ietekmes.

9. tabula. Priekšlikumi tūrisma radīto ietekmju uz vidi novēršanai

Ietekme	Priekšlikumi
I Pēc ietekmes objekta/subjekta (ko ietekmē)	
1. Upes krasti, augsne	
1.1. Upes krasta nogāžu erodēšana	Kāpņu izveide (vai peldošu pontonu izveide) un krastu nostiprināšana ūdenstūristu iekāpšanas/izkāpšanas vietās un tūristu apmetņu tuvumā
1.2. Upes pamatkrasta (senielejas krasta) nogāžu erodēšana	Labiekārtotu taku izveide vai infrastruktūras elementu (kāpņu, tiltiņu) ierīkošana potenciālās vai esošās erozijas vietās
1.3. Augsnes sablīvēšana	Automobiļu pārvietošanās ierobežošana tūristu apmetņu teritorijā
2. Flora, fauna	
2.1. Flora	
2.1.1. Zemsedzes veģētācijas nomīdīšana	Izveidot laipas vietās, kur tūristu apmetņu teritorijā izveidojušies smilšaini laukumi bez veģētācijas; Infrastruktūras (galdu, solu) pārvietošana uz nenobradātām vietām; Atsevišķos gadījumos – tūristu apmetnes slēgšana
2.1.2. Veģētācijas nobraukšana	Iebraukuma ar autotransportu aizliegums vai automobiļu pārvietošanās ierobežojumi tūristu apmetņu teritorijā; Speciālu automašīnu novietošanas vietu izveide
2.1.3. Sauszemes veģētācijas bojāšana/iznīcināšana	Regulāra malkas piegāde tūristu apmetnēs; Biežāk sastopamo aizsargājamo augu sugu uzskatāma noteicēja izveide, skrejlapa, informācija internetā; Uzskatāmas informācijas par iespējamiem administratīvajiem sodiem izvietošana tūristu apmetnēs; Tūristu apmetņu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā
2.1.4. Ūdens veģētācijas bojāšana/iznīcināšana	-
2.2. Fauna	
2.2.1. Dzīvnieku (t.sk. retu un aizsargājamu) iznīcināšana	Informatīvu materiālu par nozīmīgākajām Gaujas NP dzīvnieku sugām sagatavošana un publicēšana; Videi draudzīga tūrisma „kodeksa” izstrāde un izplatīšana; Uzskatāmas informācijas par iespējamiem administratīvajiem sodiem izvietošana tūristu apmetnēs; Tūristu plūsmas novirzīšana no aizsargājamām vietām;

	Tūristu apmetņu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā
2.2.2. Cita veida dzīvnieku traucējumi	Informatīva materiāla sagatavošana par dažādiem traucējuma faktoriem un izplatīšana; Audio aparatūras lietošanas aizliegumi tūristu apmetnēs un Gaujas NP dabas lieguma zonā, un uzskatāmas informācijas izvietošana par šo aizliegumu
2.2.3. Savvaļas dzīvnieku uzvedības maiņa	Regulāra atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšana tūristu apmetnēs
3. Retu sugu atradnes, biotopi, mikrobiotopi	
3.1. Biotopu (mikrobiotopu) un sugu atradņu bojāšana/ iznīcināšana	Kā 2.2.1.
3.2. Gaujas pieteku lejteču krastu „tīrīšana” (domāta – atbrīvošana no kritušajiem kokiem)	Plaši pieejamas informācijas par šāda veida darbības aizliegumu Gaujas NP teritorijā, kā arī uzskatāmas informācijas par iespējamiem administratīvajiem sodiem sagatavošana un izvietošana; Pastiprināta mazo upju kontrole
3.3. Zinātniskais tūrisms	-
3.1. Iežu atsegumi	
3.1.1. Iežu atsegumu bojāšana	Tūristu apmetņu un Gaujas krastu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā; Uzskatāmas informācijas par iespējamiem administratīvajiem sodiem iežu bojāšanas gadījumā <i>svītrot</i> izvietošana; Visa veida tūristu u.c. <i>svītrot</i> un sabiedrības izglītošanas pasākumi
3.1.2. Atsegumu virsmu bojāšana, veicot uzrakstus	Kā 3.1.1.
3.1.3. Pārvietošanās pa iežu atsegumu virsmu	Kā 3.1.1.
3.1.4. „Alpīnisma elementu □reniņi”	Kā 3.1.1.
3.1.5. Fosīliju vākšana	Kā 3.1.1.
3.2. Alas	
3.2.1. Alu apmeklēšana	Gaujas un to pieteku krastu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā; Gaujas NP adm. izstrādāta alu apmeklēšanas kārtība Gaujas NP teritorijā un to apmeklējuma ierobežojumi siks pārņū ziemošanas periodā; Nozīmīgāko alu „slēgšana” (pozitīvi piemēri Igaunijā u.c.) tūristu apskatei; Tūristu, pašvaldības darbinieku u.c. izglītošana

3.2.2. Gaismas avotu lietošana alās	Kā 3.2.1.
3.2.3. Atklātas uguns dedzināšana alās	Kā 3.2.1.
3.2.4. Temperatūras un mitruma režīma izmaiņa alās	Kā 3.2.1.
3.2.5. Trokšņu un cita veida vibrāciju radīšana alās	Kā 3.2.1.
3.2.6. Alu ūdensteču un ūdenstilpju izbradāšana	Kā 3.2.1.
3.2.7. Alu „tīrīšana” un atrakšana	Kā 3.2.1.
4. Dabas resursi	
4.1. Augu vākšana	Tūristu apmetņu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā; Pieejama informācija par ierobežojumiem minētajā jomā
4.2. Makšķerēšana	Tūristu apmetņu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā; Makšķerēšanas noteikumu izvietošana ūdentūristu apmetnēs vai populārākajās iekāpšanas vietās; Uzskatāmas informācija par iespējamiem administratīvajiem sodiem makšķerēšanas noteikumu pārkāpumu gadījumā
4.3. Augu produkcijas (piem., ogošana un sēņu vākšana)	“Padomdevēja tūristam par videi draudzīgu dabas resursu izmantošanu ĪADT” izstrāde
4.4. Zemūdens medības	Informācijas sagatavošana un izvietošana par zemūdens medībām Gaujas NP teritorijā
4.5. Kolekcionēšana	Tūristu apmetņu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā;
5. Ūdens	
5.1. Ūdensteču un ūdenstilpju piesārņošana ar sadzīves u.c. atkritumiem	Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabojumi tūristu apmetnēs; Atkritumu urnu pietiekama skaita nodrošināšana, īpaši populārākajās ūdenstūristu izkāpšanas vietās; Vides sakopšanas talku organizēšana un atbalstīšana; Izglītojošu pasākumu organizēšana un atbilstoša informatīvā materiāla sagatavošana
6. Gaiss	
6.1. Gaisa piesārņošana ar automašīnu izplūdes gāzēm	Automašīnu limits (aizlieguma zīmju uzstādīšana atbilstošās vietās); Iebraukšanas atļauju izsniegšana uzņēmējdarbības, kas piedāvā nobraucienus ar laivām pa Gauju
6.2. Atkritumu dedzināšana	Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabojumi tūristu apmetnēs;

	Izglītojošas informācijas izvietošana tūristu apmetnēs
7. Vietējie iedzīvotāji, sociālā infrastruktūra	
7.1. Tūrisma infrastruktūras bojāšana, vandālisms	Tūristu apmetņu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā
7.2. Vietējo iedzīvotāju u.c. tūristu traucēšana	Tūristu un vietējo iedzīvotāju izglītošana; Informatīvu semināru organizēšana par iespējam sniegt dažādus ar tūrismu saistītus pakalpojumus
7.3. Ceļu izbraukšana	Iebraukuma aizlieguma zīmju uzstādīšana attiecīgajās vietās
II Pēc ietekmes veida (kas ir ietekmi izraisošais objekts vai parādība)	
8. Uguns	
8.1. Jaunu ugunsgrēku vietu izveidošana	Labiērtotu ugunsgrēku vietu izveide vietās, kur bieži tiek lietotas nelabiērtotas ugunsgrēku vietas; Pieejama informācija par šāda veida ierobežojumiem un administratīviem sodiem pārkāpumu gadījumā; Tūristu apmetņu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā
8.2. Lokālu/lielāka mēroga ugunsgrēku izraisīšana	Regulāra atkritumu izvešana; Stikla atkritumu savākšana; Pārējais kā 8.1.
8.3. Atklātas uguns (ugunsgrēku) dedzināšana	-
9. Trokšņi	
9.1. Trokšņošana	Audioaparātūras lietošanas aizlieguma noteikšana tūristu apmetnēs un Gaujas NP dabas lieguma zonā, un uzskatāmas informācijas izvietošana; Visa veida tūristu izglītošanas pasākumi
10. Piesārņojums	
10.1. Atkritumi	
10.1.1. Augsnes/ūdens piesārņojums ar vielām, kas bioloģiski sadalās	Kā 5.1.
10.1.2. Augsnes/ūdens piesārņojums ar vielām, kas bioloģiski nesadalās	Kā 5.1.
10.1.3. Piesārņojums ar bīstamiem atkritumiem	Bīstamo atkritumu savākšanas punktu izveide Gaujas NP teritorijā (lielākajās pilsētās, ūdenstūristu izkāpšanas vietās u.c.)
10.2. Notekūdeņi	
10.2.1. Notekūdeņi, fekālais piesārņojums	Jaunu tualetu izveide, to regulāra uzturēšana un apsaimniekošanas nodrošināšana

11. Citas ietekmes	
11.1. Mājdzīvnieku (suņi) klātbūtne	Mājdzīvnieku uzturēšanās kārtības ievērošanas kontrole Gaujas NP, īpaši tūristu apmetnēs un to apkārtnē; Apmetņu pastiprināta kontrole tūrisma sezonas laikā
11.2. Sugu pārvešana	-

9.3. Infrastruktūras atjaunošana Gaujas tūristu apmetnēs

Ekspedīcijas laikā tika savākta informācija par tūristu apmetņu stāvokli uz attiecīgo laika brīdi un pēcāk apkopota Pētījuma pielikumā Nr. 8 „Gaujas tūristu apmetņu infrastruktūras stāvoklis”.

Saskaņā ar minētajā tabulā izstrādāto tūrisma infrastruktūras elementu vērtēšanas sistēmu, ir redzams, kuri (un kuru apmetņu) infrastruktūras elementi tuvākajā nākotnē ir atjaunojami vai nomaināmi.

9.4. Secinājumi

1. Lai novērstu vai mazinātu tūrisma uz vidi radīto ietekmju spektru un negatīvās sekas, kā arī, lai nodrošinātu ilgtspējīga tūrisma attīstību un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu Gaujas NP, nepieciešama kompleksa pieeja, veicot pasākumu kopu ne tikai dabas aizsardzības un infrastruktūras attīstības, bet arī citās jomās – uzņēmējdarbības, informatīvi – izglītojošā, pētniecības un monitoringa, administratīvā, tiesiskā u.c. jomās;
2. Devītajā nodaļā minētie priekšlikumi ieviešami un plānojami arī kontekstā ar Gaujas NP apmeklētāju plūsmas dinamiku u.c. faktoriem minētajā teritorijā;
3. Liela nozīme tūrisma radīto ietekmju novēršanai vai samazināšanai ir kvalitatīvas tūrisma infrastruktūras izveidei un uzturēšanai.

10. Kopsavilkums

1. Pētījuma gaitā konstatēts, ka ūdenstūristi rada (vai var radīt) 46 dažādas ietekmes uz vidi, kas ir pamats diskusijai par dažādu aktīvā tūrisma veidu „videi draudzīgumu”, ja tie notiek dabiskās teritorijās un teritorijās, kurās nav pietiekami kvalitatīva infrastruktūra;
2. Dažādu tūrisma radīto ietekmju izraisītās sekas var būt atšķirīgas un ar dažādu intensitāti, tādēļ tuvākajā nākotnē, pirmkārt, būtu lietderīgi novērst vai samazināt tās tūristu radītās ietekmes, kas vidē rada vislielāko slodzi un nopietnākās sekas;
3. Kopējais tūrisma radīto ietekmju summārais efekts ir „lielums”, ar kuru nākotnē nepieciešams rēķināties, plānojot ar (ilgtspējīgu!) tūrisma saistītas aktivitātes Gaujas NP un pārējā Latvijas teritorijā;
4. Saskaņā ar ūdenstūristu aptaujas rezultātiem, var secināt, ka lielākā daļa ūdenstūristu pa Gauju brauc pirmo vai otro reizi, g.k. vasaras vidū 2 – 3 dienu garumā, 7 – 10 cilvēku lielās grupās un kā peldlīdzekli izmanto personīgo vai nomāto gumijas laivu, plostu vai kanoe;
5. Līdz Gaujai ūdenstūristi nokļūst g.k. ar automašīnu un populārākais upes posms laivu braucieniem ir no Cēsīm līdz Siguldai;
6. Lielākā daļa ūdenstūristu kā nakšņošanas vai atpūtas vietas izmanto Gaujas tūristu apmetnes, kuru labiekārtojumu un infrastruktūras stāvokli vairums vērtē pozitīvi, kā nozīmīgākos trūkumus minot atkritumu urnu un malkas nepietiekamību, tualetšu stāvokli un apmetņu pieejamības problēmas no upes;
7. Puse no ūdenstūristiem uzskata, ka ar ūdenstūrisma saistītās aktivitātes var apdraudēt Gaujas NP dabas vērtības. Kā dažas nozīmīgākās tūrisma radītās ietekmes uz vidi saskaņā ar ūdenstūristu aptaujas rezultātiem ir traucējuma efekts, atkritumi, jūtīgu biotopu (alu) apmeklējumi, makšķerēšana, kā arī nesaskaņas ar vietējiem iedzīvotājiem;
8. Gaujas krastos šobrīd ir izveidots Latvijā piemērotākais (faktiski arī – vienīgais) tūristu un ūdenstūristu apmetņu „tīkls”, kura blīvums, izvietojums un kapacitāte kopumā vērtējama kā pašreizējai tūristu plūsmai atbilstoša (izņēmums – „tūristu pīķa laiks” vasarā atsevišķās piemērotās dienās). Tomēr, rēķinoties ar tūristu skaita reālu pieaugumu nākotnē, būtu nepieciešams palielināt tūristu apmetņu kapacitāti un apsvērt jaunu tūristu apmetņu izveidi. Gaujas tūristu apmetņu infrastruktūras stāvoklis kopumā vērtējams kā labs.
9. Konkrētā Pētījuma ietvaros radītā Metodika ir izstrādāta g.k. ūdenstūristu radīto ietekmju identificēšanai un novērtēšanai konkrētā teritorijā – Gaujas NP Gaujas tūristu apmetnēs;
10. Lai ieviestu Metodiku praksē, nepieciešama atkārtota tūristu apmetņu apsekošana un parauglaukumu izveide;
11. Lai pilnveidotu un uzlabotu Metodiku, kā arī, lai varētu spriest par dažādu tūrisma radīto ietekmju tendencēm, sākotnēji būtu nepieciešams vismaz dažu gadu ilgs Metodikas ieviešanas posms;
12. Lai noteiktu un novērtētu kopējo tūrisma radīto ietekmju spektru Gaujas NP teritorijā kopumā, nepieciešams izstrādāt atbilstošas metodikas un veikt pētījumus arī par

citiem aktīvā tūrisma – kājinieku, velotūrisma, autotūrisma, spelotūrisma u.c. veidiem;

13. Lai novērstu vai mazinātu tūrisma uz vidi radītās ietekmes un negatīvās sekas, kā arī, lai nodrošinātu ilgtspējīga tūrisma attīstību un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu Gaujas NP, nepieciešama kompleksa pieeja, veicot pasākumu kopu ne tikai dabas aizsardzības un infrastruktūras attīstības, bet arī citās jomās – uzņēmējdarbības, informatīvi – izglītojošā, pētniecības un monitoringa, administratīvā, tiesiskā u.c. jomās. Konkrēti pasākumi Dokumentā;
14. Latvijā līdz šim nav ilgstošas prakses un tradīciju tūrisma ietekmju uz vidi pētniecībā un monitoringā, tādēļ Gaujas NP adm. iniciatīva šajā jomā vērtējama kā pozitīvs precedents, kam nepieciešama pēctecība;
15. Gaujas NP teritorijā (kā arī citās ĪADT) vajadzētu turpināt ilggadējus un kompleksus pētījumus par dažādu tūrisma veidu ietekmi un tūrisma nozares kopumā ietekmi uz vidi, dažādiem dabas tūrisma objektiem, teritorijām, biotopiem u.c., kā arī nodrošināt tūrisma ietekmju uz vidi monitoringu;
16. Būtu vēlams vismaz nākamo 10 gadu laikā veikt kaut minimālu tūrisma ietekmju monitoringu Gaujas NP tūristu apmetnēs un attiecīgi – plānojot valsts budžetu, paredzēt un veikt nepieciešamās aktivitātes šādu līdzekļu piesaistīšanai;
17. Tūristu skaita un aktivitāšu pieaugums gan atsevišķās ĪADT, gan valstī kopumā tuvākajā nākotnē var būt reāls drauds nozīmīgām dabas vērtībām, ņemot vērā to, ka dabas resursi ir viena no Latvijas nozīmīgākajām tūrisma piesaistēm;
18. Gaujas NP adm. būtu nepieciešams jau ar nākamo gadu iespēju robežās veikt ūdenstūristu statistiku un vismaz ik pēc diviem gadiem veikt ūdenstūristu aptaujas;
19. Kā nākamais etaps šim Pētījumam būtu aprēķinu veikšana par dažādu dabas objektu un teritoriju vides fizisko kapacitāti.

11. Pielikumi

Pielikums Nr. 1

Saīsinājumi

Gaujas NP – Gaujas nacionālais parks;
Gaujas NP adm. – Gaujas nacionālā parka administrācija;
ĪADT – īpaši aizsargājama dabas teritorija;
LR – Latvijas Republika;
LVAF – Latvijas Vides aizsardzības fonds;
MK – Ministru kabinets;
TIC – tūrisma informācijas centrs.

Izmantotie avoti

Literatūra:

1. Autoru kolektīvs. Ietekmes uz vidi novērtējums. Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs. Rīga, 2002. g., 208 lpp.
2. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Rīga, 2000. g., 52 lpp.
3. Gaujas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns (apstiprināts ar 2004. gada 11. oktobra Vides ministrijas rīkojumu Nr. 308.).
4. Latvijas autoceļu atlants. Karšu izdevniecība „Jāņa sēta”, 2005. g.
5. Lauku tūrisma ilgtspējīga attīstība Latvijā. Pētījums. Latvijas Lauku tūrisma asociācija „Lauku ceļotājs”. Rīga, 2004. g., 85 lpp.
6. J. Smaļinskis. Lekciju kurss „Tūrisms un vide” (nepublicēti materiāli). Vidzemes augstskola, Valmiera, 2005. g. un citi nepublicēti materiāli.
7. J. Smaļinskis. Baltijas alu fauna un flora. Maģistra darbs. LU Bioloģijas fakultāte, Rīga, 1996. g., 120 lpp.
8. Tūrisma ietekmes uz vidi novērtējums vides ietilpības kontekstā Latvijā. Pētījuma projekta atskaite. SIA Estonian, Latvian & Lithuanian Environment. Rīga, 2001. g., 31 lpp.
9. Tūrisms ilgtspējīgas attīstības kontekstā. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Latvijas Ģeogrāfijas biedrība. Zinātnisks pētījums – rokasgrāmata. Rīga, 1998. g., 133 lpp.
10. Vides zinības. Angļu – latviešu skaidrojošā vārdnīca. R. Ernšteina un R. Jūrmalieša redakcija. Rīga, 2000. g. 136 lpp.

Intervijas:

11. Viesturs Vintulis, Ķemeru nacionālā parka Izpētes un plānošanas daļas monitoringa speciālists, 2005. gada 29. septembris;
12. Arnolds Lukševics, Vides pārraudzības valsts biroja direktora vietnieks, 2005. gada maijs.

Interneta resursi:

13. www.celotajs.lv – Latvijas Lauku tūrisma asociācija „Lauku ceļotājs”;
14. www.dap.gov.lv – Dabas aizsardzības pārvalde;
15. www.em.gov.lv – LR Ekonomikas ministrija;
16. www.gnp.gov.lv – Gaujas nacionālais parks;
17. www.mk.gov.lv – LR Ministru kabinets;
18. www.varam.gov.lv/ivnvb/default.htm - Vides pārraudzības valsts birojs;
19. www.vidm.gov.lv – LR Vides ministrija.

Iesaistītie eksperti

Dokumenta izstrādē konsultēja:

Ēriks Andžāns	Gaujas NP adm. Ekotūrisma infrastruktūras daļas vadītājs
Inga Belasova	Vides ministrijas Dabas aizsardzības departamenta Aizsargājamo teritoriju nodaļas vadītāja vietniece
Ilze Čakare	Gaujas NP adm. vecākā eksperte
Ilze Boroš	Gaujas NP adm. vecākā eksperte
Līga Eglīte	Gaujas NP adm. Informācijas daļas vadītāja
Arnolds Lukšēvics	Vides pārraudzības valsts biroja direktora vietnieks
Valdis Pilāts	Gaujas NP adm. Ekspertīzes daļas vadītājs
Jolanta Skrastiņa	Gaujas NP adm. Ekotūrisma plānošanas un vides izglītības daļas vadītāja

Gaujas NP tūristu apmetņu karte (2005. gads)

Ekspedīcijā konstatēto sugu saraksti

Ekspedīcijas laikā, braucot pa Gauju posmā no Valmieras līdz Murjāņu tiltam, tūristu apmetnēs, kā arī minētajā upes posmā saskaņā ar dokumenta autora novērojumiem tika konstatētas šādas **putnu** sugas:

1. Mežapīle <i>Anas platyrhynchos</i>	23. <u>Melnā dzilna</u> <i>Dryocopus martius</i>
2. Platknābis <i>Anas clypeata</i>	24. Krastu čurkste <i>Riparia riparia</i>
3. Gaigala <i>Bucephala clangula</i>	25. Bezdelīga <i>Hirundo rustica</i>
4. Lielā gaura <i>Mergus merganser</i>	26. Koku čipste <i>Anthus trivialis</i>
5. Zivju gārnis <i>Ardea cinerea</i>	27. Baltā cielava <i>Motacilla alba</i>
6. <u>Melnais stārķis</u> <i>Ciconia nigra*</i>	28. Sarkanrīklīte <i>Erithacus rubecula</i>
7. <u>Baltais stārķis</u> <i>Ciconia ciconia</i>	29. Lakstīgala <i>Luscinia luscinia</i>
8. Peļu klijāns <i>Buteo buteo vulpinus</i>	30. Melnais mežastrazds <i>Turdus merula</i>
9. Mazais ērglis <i>Aquila pomarina</i>	31. Dziedātājstrazds <i>Turdus philomelos</i>
10. <u>Grieze</u> <i>Crex crex</i>	32. Pelēkais strazds <i>Turdus pilaris</i>
11. Upes tārtiņš <i>Charadrius dubius</i>	33. Plukšķis <i>Turdus iliacus</i>
12. Upes tilbīte <i>Actitis hypoleucos</i>	34. Čunčiņš <i>Phylloscopus collybita</i>
13. <u>Lielais ķīris</u> <i>Larus ridibundus</i>	35. Svirlītis <i>Phylloscopus sibilatrix</i>
14. Kajaks <i>Larus canus</i>	36. Lielā zīlīte <i>Parus major</i>
15. Sudrabkaija <i>Larus argentatus</i>	37. Sīlis <i>Garrulus glandarius</i>
16. Mājas balodis <i>Columba livia</i>	38. Žagata <i>Pica pica</i>
17. Dzeguze <i>Cuculus canorus</i>	39. Pelēkā vārna <i>Corvus corone</i>
18. Mežapūce <i>Strix aluco</i>	40. Krauklis <i>Corvus corax</i>
19. Vakarlēpis <i>Caprimulgus europaeus</i>	41. Mājas strazds <i>Sturnus vulgaris</i>
20. Svīre <i>Apus apus</i>	42. Žubīte <i>Fringilla coelebs</i>
21. <u>Zivju dzenītis</u> <i>Alcedo atthis ispida</i>	43. Dzeltenā stērste <i>Emberiza citrinella</i>
22. Dižraibais dzenis <i>Dendrocopos major</i>	

* Pasvītrotas putnu sugas, kas, saskaņā ar 2000.gada 14. novembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” iekļautas minētajā sarakstā.

Gaujas tūristu apmetnēs tika konstatētas šādas **augu** sugas⁷:

15.06.2005. Bijusī Vītolu apmetne

Apmetne nav izteikti nomīdīta, jo ir slēgta tūristiem. Ceļa vieta saglabājusies un tiek izmantota, taču nekur nav klajas zemes laukumi bez veģetācijas. Teritorija veidojas par dabisku pļavu. Apmetnes malā atrodas valsts nozīmes dižkoks *Salix alba* ar apkārtmēru 5.00 m!

Sugas:

<i>Cenolophium denudatum</i>	kailā dobspārne
<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
<i>T. repens</i>	baltais āboliņš
<i>Viscaria vulgaris</i>	parastā sveķene
<i>Tanacetum vulgare</i>	parastais biškrēsliņš
<i>Filipendula vulgaris</i>	lielziedu vīgrieze
<i>Pimpinella saxifraga</i>	klinšu noraga
<i>Calamagrostis epigeios</i>	slotiņu ciesa
<i>Plantago media</i>	vidējā ceļteka
<i>P. lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>Potentilla impolita</i>	blāvais retējs
<i>Polygala vulgaris</i>	parastā ziepenīte
<i>Tragopogon pratensis</i>	pļavas plostbārdis
<i>Heracleum sibiricum</i>	Sibīrijas latvānis
<i>Festuca pratensis</i>	pļavas auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Fragaria viridis</i>	spradzene
<i>Cerastium semidecandrum</i>	piecputekšņlapu radzene
<i>Tussilago farfara</i>	parastā mālļēpe
<i>Artemisia campestris</i>	lauka vībotne
<i>Galium boreale</i>	ziemeļu madara
<i>G. album</i>	baltā madara
<i>Ranunculus polyanthemos</i>	daudzziedu gundega
<i>R. acris</i>	kodīgā gundega
<i>Senecio jacobaea</i>	Jēkaba krustaine
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Helictotrichon pratense</i>	kailā pļavauzīte
<i>Veronica spicata</i>	vārpu veronika
<i>V. officinalis</i>	zemteka
<i>Rumex acetosa</i>	parastā skābene
<i>Hylotelephium sp.</i>	laimiņš
invazīva suga austrumu dižpērkone	<i>Bunis orientalis</i>

⁷ Saskaņā ar Gaujas NP vecākās ekspertes I. Čakares iesniegto informāciju

Šo apmetni varētu izmantot kā parauglaukumu, kur novērot, kā mainās veģetācija pēc tūristu apmetnes slēgšanas (J. Smaļinskis).

15.06.2005 Sapa

Stipri nomīdīta upes krastmala bez veģetācijas vietā, kur krastā tiek iznestas laivas un pati upes mala. Apmetnes centrālā daļa arī stipri nomīdīta. Te konstatētas nomīdītu augteņu sugas:

<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	parastais plikstiņš

Ap nomīdīto laukumu veidojas sausa Gaujmalas smiltāju pļava ar tai raksturīgajām sugām:

<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
<i>Tanacetum vulgare</i>	parastais biškrēsliņš
<i>Filipendula vulgaris</i>	lielziedu vīgrieze
<i>Pimpinella saxifraga</i>	klinšu noraga
<i>Plantago media</i>	vidējā ceļteka
<i>P. lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>Polygala vulgaris</i>	parastā ziepenīte
<i>Festuca rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Fragaria viridis</i>	spradzene
<i>Artemisia campestris</i>	lauka vībotne
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Veronica chamaedrys</i>	birztales veronika
<i>Briza media</i>	parastais vizulis

Apmetnē Sapa nepieciešams veicināt dabiskas pļavas izveidošanos un saglabāšanos mazāk intensīvi izmantotajā teritorijā. Ieteicams to reizi gadā (ne biežāk) izpļaut.

15.06.2005. Grīviņi

Teritorijā ir viens smilšains sporta laukums gandrīz bez veģetācijas. Putekļainas zemes laukumi ir nedaudz ap galdu un solu vietām, bet pārsvarā te sastopami nomīdītu augteņu augi:

<i>Herniaria glabra</i>	kailā trūkumzālīte
<i>Scleranthus sp.</i>	žultszālīte
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene

Intensīvi izmantojamajā teritorijā ap galdiem, salīdzinot ar citām līdzīgām apmetnēm, salīdzinoši maz nomīdīta un tajā sastopamas sausu Gaujmalas pļavu augu sugas:

<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Tanacetum vulgare</i>	parastais biškrēsliņš
<i>Plantago media</i>	vidējā ceļteka
<i>P. lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>Potentilla impolita</i>	blāvais retējs
<i>Festuca pratensis</i>	pļavas auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Poa angustifolia</i>	šaurlapu skarene
<i>Cerastium semidecandrum</i>	piecputekšņlapu radzene
<i>Artemisia campestris</i>	lauka vībotne
<i>Galium album</i>	baltā madara
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Sedum acre</i>	kodīgais laimiņš

Apmetnes teritorijā ir vairāki koku/krūmu puduri, kur aug priede, vīksna un kārkli. Ap tiem nav izpļauts. Te aug:

<i>Urtica dioica</i>	nātre
<i>Anthriscus sylvestris</i>	parastais suņuburkšķis

Šo apmetni vēlams uzturēt kā pļavu, atsevišķi izdalot teritoriju, kas paredzēta sporta aktivitātēm un tai veidot nepieciešamo segumu.

15.06.2005. Rauna

Apmetne veidota bioloģiski vidēji veca priežu meža vidū. Meža zemsedzē sastop šādiem Gaujas krastu mežiem raksturīgas sugas:

<i>Equisetum hyemale</i>	ziemzaļā kosa
<i>Melica nutans</i>	nokarenā pumpursmilga
<i>Trientalis europeae</i>	parastā kumeļpēda

Ap galdiem un nelielie laukumīni meža vidū ļoti intensīvi izmīdīti, augi patvērušies klajumu malās:

<i>Herniaria glabra</i>	kailā trūkumzālīte
<i>Scleranthus sp.</i>	žultszālīte
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Festuca ovina</i>	aitu auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene

Pēc 1991. gadā veiktās reto un aizsargājamo augu inventarizācijas datiem apmetnes teritorijā bijusi satopama kailā dobspārne *Cenolophium denudatum* un bruņcepuru dzegužpuķe *Orchis militaris*. Apmetnes teritorijā pēdējā vairs netika konstatēta. Dospārne saglabājusies krūmājā Raunas upes krastos, bet bruņcepuru dzegužpuķe iespējams augusi klajākajā apmetnes daļā, kas pašreiz ļoti izmīdīta.

15.06.2005. Jāņarāmis

Līdzīgi kā apmetne „Rauna”, arī šī veidota priežu mežā. Apmetne ļoti stipri izmīdīta un izbraukāta ar automašīnām. Apmetnes zemsedzes veidošanai izmantotas skaidas, kas neveicina veģētācijas atjaunošanos. Veģētācija saglabājusies tikai atsevišķiem puduriem ap koku grupām. Te aug:

<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Festuca rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Gallium album</i>	baltā madara
<i>Equisetum hyemale</i>	ziemzaļā kosa

15.06.2005 Priedulājs

Maz izmantota apmetne. Būtu jāveido un jāuztur kā pļava. Potenciāli apdraud aizaugšana ar krūmiem. Liela pļavu sugu daudzveidība:

<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
<i>T. repens</i>	baltais āboliņš
<i>Viscaria vulgaris</i>	parastā sveķene
<i>Tanacetum vulgare</i>	parastais biškrēsliņš
<i>Filipendula vulgaris</i>	lielziedu vīgrieze
<i>Plantago media</i>	vidējā ceļteka
<i>P. lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>Tragopogon pratensis</i>	pļavas plostbārdis
<i>G. album</i>	baltā madara
<i>Ranunculus polyanthemos</i>	daudzziedu gundega
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Rumex acetosa</i>	parastā skābene
<i>Equisetum pratense</i>	pļavas kosa
<i>Poa pratensis</i>	pļavas skarene
<i>P. angustifolia</i>	šaurlapu skarene
<i>P. annua</i>	maura skarene
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene

<i>Centaurea scabiosa</i>	lielā dzelzene
<i>Alchemilla vulgaris</i>	parastais raskrēslis
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	parastā smaržzāle
<i>Geranium palustre</i>	purva gandrene
<i>Agrimonia pilosa</i>	spilvainais ancītis
<i>Rhamnus catharticus</i>	parastais pabērzs

Pļavā:

<i>Prunus cerasifera var. divaricata</i>	kaukāza plūme
<i>Pyrus sylvestris</i>	meža? Bumbiere

15.06.2005. Lenči

Apmetne veidota kā vairākas attāli izvietotas atpūtas vietas priežu mežā. Stipri izmīdītas ir teritorijas ap galdiem un ugunskura vietām – te fitocenoze nesaslēgta un vietām aug nedaudzi nomīdītu augteņu augi:

<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Poa annua</i>	maura skarene

Gar mežmalu sastopami arī šādām vietām raksturīgi augi:

<i>Festuca rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Gallium boreale</i>	ziemeļu madara
<i>G. album</i>	baltā madara
<i>Equisetum hyemale</i>	ziemzaļā kosa
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Centaurea scabiosa</i>	lielā dzelzene

Apmetnes centrālajā daļā ir klajāks un te sastopami arī sausām Gaujmalas pļavām raksturīgi augi, bet nelielā skaitā, jo stipri izbradāts un izbraukāts ar automašīnām:

<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Artemisia campestris</i>	lauka vībotne
<i>Cenolophium denudatum</i>	kailā dobspārne
<i>Dactylis glomerata</i>	parastā kamolzāle
<i>Equisetum hyemale</i>	ziemzaļā kosa
<i>Festuca. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Filipendula vulgaris</i>	lielziedu vīgrieze
<i>Fragaria viridis</i>	spradzene
<i>Galium album</i>	baltā madara
<i>Helictotrichon pratense</i>	kailā pļavauzīte
<i>Herniaria glabra</i>	kailā trūkumzālīte

<i>Pimpinella saxifraga</i>	klinšu noraga
<i>Plantago media</i>	vidējā ceļteka
<i>P. lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Tanacetum vulgare</i>	parastais biškrēsliņš
<i>Thymus serpyllum</i>	mazais mārsils
<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
<i>T. repens</i>	baltais āboliņš
<i>Viscaria vulgaris</i>	parastā sveķene

15.06.2005. Lenčupe

Apmetnes vieta daļēji nomīdīta, bet teritorija bez veģetācijas neliela. Intensīvāk izmantotajās vietās aug nomīdītu augteņu augi:

<i>Herniaria glabra</i>	kailā trūkumzālīte
<i>Plantago lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Sedum acre</i>	kodīgais laimiņš
<i>Cerastium arvense</i>	tīruma radzene

Apmetnē krūmu puduri ar neizpļautu zāli:

<i>Artemisia vulgaris</i>	parastā vībotne
<i>Anthriscus sylvestris</i>	meža suņuburkšķis
<i>Chelidonium majus</i>	parasto struteni

Pārējā teritorijā un aizaugošā pļavā blakus aug sausām Gaujmalas pļavām raksturīgas sugas:

<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Artemisia campestris</i>	lauka vībotne
<i>Carex hirta</i>	pūkainais grīslis
<i>Filipendula vulgaris</i>	lielziedu vīgrieze
<i>Fragaria viridis</i>	spradzene
<i>Galium boreale</i>	ziemeļu madara
<i>Helictotrichon pratense</i>	kailā pļavauzīte
<i>Plantago media</i>	vidējā ceļteka
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Tanacetum vulgare</i>	parastais biškrēsliņš
<i>Tragopogon pratense</i>	pļavas plostbārdis
<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
<i>Veronica spicata</i>	vārpu veronika

Apmetne noteikti jāveido kā pļava – reizi gadā to izpļaujot.

15.06.2005. Cēsis.

Apmetne aizaug ar krūmiem Nav izteikti klaju vietu. Sastopamas pļavu un krūmāju augu sugas:

<i>Ribes sp.</i>	vērene
<i>Agrimonia pilosa</i>	spilvainais ancītis
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Heracleum sibiricum</i>	Sibīrijas latvānis
<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
Izteiktāk nomīdītās vietās ap galdiem un ugunskuru aug:	
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Festuca. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Pimpinella saxifraga</i>	klinšu noraga
<i>Galium album</i>	baltā madara

15.06.2005. Kvēpene

Bijusi liela sausa tipiska Gaujmalas pļava. Pašreiz pļavas fragmenti saglabājušies nelielā daļā, bet pārējā teritorija ir stipri nomīdīti laukumi – vietām lielā platībā bez veģetācijas. Apmetnē saglabājušies vairāki lielāki nenomīdīti laukumiņi ar augiem, jo šeit dominē:

<i>Rosa sp.</i>	roze
<i>Anthriscus sylvestris</i>	meža suņuburkšķis
<i>Viscaria vulgaris</i>	parastā sveķene

Nomīdītajā daļā aug:

<i>Herniaria glabra</i>	kailā trūkumzālīte
<i>Scleranthus sp.</i>	žultszālīte
<i>Festuca ovina</i>	aitu auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Potentilla impolita</i>	blāvais retējs

16.06.2005. Briedīši

Apmetnē nelieli laukumiņi nomīdīti:

<i>Anthoxanthum odoratum</i>	parastā smaržzāle
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Herniaria glabra</i>	kailā trūkumzālīte
<i>Helictotrichon pratense</i>	kailā pļavauzīte
<i>Scleranthus sp.</i>	žultszālīte

Intensīvi izmantojamajā teritorijā ap galdiem, salīdzinot ar citām līdzīgām apmetnēm, salīdzinoši maz nomīdīta un tajā sastopamas sausu Gaujmalas pļavu augu sugas:

<i>Agrimonia pilosa</i>	spilvainais ancītis
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Plantago lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>Potentilla impolita</i>	blāvais retējs
<i>Festuca pratensis</i>	pļavas auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>F. trachyphylla</i>	raupjā auzene
<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Artemisia campestris</i>	lauka vībotne
<i>Galium album</i>	baltā madara
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Veronica chamaedrys</i>	birztales veronika
<i>Viscaria vulgaris</i>	parastā sveķene
<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
<i>Centaurea scabiosa</i>	lielā dzelzene

16.06.2005. Skalupe

Ap galdu un ugunskuru ļoti nomīdīts:

<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis

16.05.2005. Katrīna

Apmetne priežu mežā. Lieli putekļainas smilts-skaidu laukumi bez veģetācijas. Dažviet nomīdītu augteņu sugas:

<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Poa annua</i>	maura skarene

Mežmalā aug arī:

<i>Geum rivale</i>	pļavas bitene
<i>Equisetum hyemale</i>	ziemzaļā kosa

Upes malā krūmājā invazīvas sugas audzes (noteikti iznīcināms):

Heracleum sosnowsky Sosnovska latvānis

16.05.2005. Paslavas

Apmetnes teritorija ir kā neliela pļava, nomīdīts tikai galdu un ugunscura vietās. Te aug:

<i>Scleranthus sp.</i>	žultszālīte
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Potentilla impolita</i>	blāvais retējs
<i>Festuca ovina</i>	aitu auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Galium boreale</i>	ziemeļu madara
<i>G.album</i>	baltā madara
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Veronica chamaedrys</i>	birztales veronika
<i>V.spicata</i>	vārpu veronika
<i>Viscaria vulgaris</i>	parastā sveķene
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Silene tatarica</i>	Tatārijas plaukšķene
<i>Thymus serpyllum</i>	mazais māršils
<i>Hylotelephium sp.</i>	laimiņš
<i>Pimpinella saxifraga</i>	klinšu noraga

16.06.2005. Brasla

Sastopama dabiskajā vidē nevēlama suga:

Lupinus polyphillus daudzlapu lupīna

Nomīdīts tikai galdu un ugunscura vietās:

<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Festuca ovina</i>	aitu auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Elytrigia repens</i>	ložņu vārpata
<i>Hieracium pilosella</i>	mazā mauraga
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega

Pārējā teritorijā aug dabiskām Gaujmalas pļavām raksturīgas sugas:

<i>Cenolophium denudatum</i>	kailā dobspārne
<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
<i>T. repens</i>	baltais āboliņš
<i>Viscaria vulgaris</i>	parastā sveķene
<i>Tanacetum vulgare</i>	parastais biškrēsliņš
<i>Pimpinella saxifraga</i>	klinšu noraga
<i>Plantago lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>Festuca pratensis</i>	pļavas auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Fragaria viridis</i>	spradzene
<i>G. album</i>	baltā madara
<i>Ranunculus polyanthemos</i>	daudzziedu gundega
<i>Helictotrichon pratense</i>	kailā pļavauzīte
<i>Veronica spicata</i>	vārpu veronika
<i>Centaurea scabiosa</i>	lielā dzelzene
<i>Equisetum hyemale</i>	ziemzaļā kosa
<i>Fragaria vesca</i>	meža zemene
<i>Vicia cracca</i>	vanagu vīķis

16.06.2005. Vējupīte

Kādu laiku neapsaimniekota aizaugusi pļava. Steidzami nepieciešams atjaunot pļaušanu reizi gadā. Teritorija nomīdīta tikai ap ugunsкура vietu un galdiem. Sugu skaits neliels:

<i>Elytrigia repens</i>	ložņu vārpata
<i>Dactylis glomerata</i>	parastā kamolzāle
<i>Veronica chamaedrys</i>	birztales veronika
<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Festuca pratensis</i>	pļavas skarene
<i>Aegopodium podagraria</i>	podagras gārša
<i>Anthriscus sylvestris</i>	meža suņuburkšķis
<i>Geranium robertianum</i>	Roberta gandrene (mežmalā).

17.06.2005. Sigulda

Apmetne izveidota Gaujmalas palienes mežā, kur aug baltalkšņi, gobas, vīksnas un ievas. Apmetnē lieli klaji laukumi bez veģetācijas – izmīdīti un izbraukti ar automobiļiem. Vietām dažās pret nomīdīšanu izturīgākas sugas:

<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Festuca rubra</i>	sarkanā auzene

Apmetnes apkārtnē aug krūmāji un:

<i>Aegopodium podagraria</i>	podagras gārša
<i>Anthriscus sylvestris</i>	meža suņuburkšķis
<i>Urtica dioica</i>	nātre
<i>Tanacetum vulgare</i>	parastais biškrēsliņš

17.05.2005. Lielais akmens

Nelielas laucītes meža vidū. Nobradāts tikai ap ugunsкура un galdu vietām:

<i>Taraxacum officinale</i>	dziedniecības pienene
<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Festuca rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Scleranthus sp.</i>	žultszālīte

Pie tālākā galdiņa neliels pļavas fragments:

<i>Trifolium montanum</i>	kalnu āboliņš
<i>Plantago lanceolata</i>	šaurlapu ceļteka
<i>P. media</i>	vidējā ceļteka
<i>Festuca ovina</i>	aitu auzene
<i>F. rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Galium boreale</i>	ziemeļu madara
<i>G. album</i>	baltā madara
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Helictotrichon pratense</i>	kailā pļavauzīte

17.06.2005. Katlapu iezis

Daļēji nomīdīta lauce, ap ugunsкура un soliņiem plaši klajumi bez veģetācijas. Augāju iznīcina braukšana ar automašīnām. Neveiksmīga uzkāpšanas vieta - pa smilšakmens atsegumu. Aug:

<i>Trifolium repens</i>	baltais āboliņš
<i>Poa annua</i>	maura skarene
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka

Achillea millefolium parastais pelašķis

Konstatēts 1 cers dabiskai videi nevēlama auga:

Lupinus polyphillus daudzlapu lupīna.

Gaujas NP ūdenstūristu (grupu) aptaujas anketa
(respondentu sniegtās atbildes pasvītrot)

1. Vispārīgā informācija

1.1. Kuru reizi pēdējo 10 gadu laikā Jūs braucat pa Gauju ar laivām?

Pirmo, otro, trešo, cita atbilde _____

1.2. Kādu gada mēnesi Jūs parasti izvēlaties (vai izvēlētos) braucienam pa Gauju?

Maijs, jūnijs, jūlijs, augusts, septembris, cits mēnesis _____

1.3. Cik dienas kopumā ilgst Jūsu laivu brauciens?

Vienu, divas, trīs, četras, piecas, nedēļu, cita atbilde _____

1.4. Cik lielā cilvēku grupā Jūs parasti braucat (esat braucis) pa Gauju?

1 – 3, 4 – 6, 7 – 10, 10 – 15, cita atbilde _____

1.5. Vai Jūs braucat individuāli ar savu laivu, vai izmantojat laivu nomātāju pakalpojumus?

Individuāli, izmantojat citu pakalpojumus

1.6. Ar kādiem peldlīdzekļiem Jūs braucat pa Gauju?

gumijas laivas, kanoe, plosti, smailes, cita atbilde _____

1.7. Kā Jūs nokļūstat un transportējat inventāru līdz Gaujai?

Ar kājām, automobili, sabiedrisko transportu, cita atbilde _____

1.8. No kurienes Jūs uzsākat laivu braucienus pa Gauju (norādīt apdzīvotas vietas vai tūristu apmetnes nosaukumu)? _____

1.9. Kāds ir Jūsu brauciena galamērķis (norādīt apdzīvotas vietas vai apmetnes nosaukumu)? _____

1.10. Kur Jūs ieguvāt informāciju par Gaujas ūdenstūrisma iespējām?

Tūrisma ceļvežos, internetā, TIC, Gaujas NP Apmeklētāju centrā, no citiem ūdenstūristiem, cita atbilde _____

2. Ūdenstūristu apmetnes

2.1. Kur Jūs parasti nakšņojat laivu brauciena pa Gauju laikā?

Tūristu apmetnēs, nelabiekārtotās un ‘mežonīgās’ vietas, cita atbilde _____

2.2. Kā vērtējat Gaujas NP tūristu apmetņu vietu labiekārtojumu?

Ļoti pozitīvi, pozitīvi, apmierinoši, neapmierinoši, cita atbilde _____

2.3. Kas Jūs neapmierina Gaujas tūristu apmetnēs (norādīt)?

2.4. Kādi būtu Jūsu ieteikumi Gaujas tūristu apmetņu infrastruktūras uzlabošanai (norādīt)? _____

2.5. Kuras tūristu apmetnes Jūs uzskatāt par ūdenstūristiem piemērotākajām (nosaukt)? _____

3. Ūdenstūristu radītās ietekmes

3.1. Vai, Jūsaprāt, ūdenstūristi apdraud Gaujas un tās apkārtnes dabas vērtības?

Jā / nē, cita atbilde _____

3.2. Vai laivu brauciena laikā izmantojiet jau esošās labiekārtotās Gaujas tūristu apmetņu ugunsкура vietas?

Jā / nē, cita atbilde _____

3.3. Vai laivu brauciena laikā līdzī nēmat bez austiņu tranzistorus u.c. audio atskaņotājus?

Jā / nē

3.4. Vai laivu brauciena laikā līdzī nēmat mājdzīvniekus, piemēram, suņus?

Jā / nē. Ja atbilde ir "Jā", tad norādīt skaitu _____

3.5. Vai laivu brauciena laikā makšķerējat?

Jā / nē. Ja atbilde ir "Jā", tad norādīt makšķerējošo cilvēku skaitu _____

3.6. Vai laivu brauciena laikā apmeklējat alas?

Jā / nē. Ja atbilde ir "Jā", norādīt aptuvenu apmeklēto alu skaitu _____

3.7. Kur laivu brauciena laikā liekat atkritumus?

Atstājat apmetņu urnās, vedat līdzī, izmetat turpat, cita atbilde _____

3.8. Vai laivu brauciena laikā vācat (kolekcionējat) augus, dzīvniekus, minerālus?

Jā / nē, ja atbilde ir "Jā", tad norādīt tieši ko _____

3.9. Vai esat saskārušies ar vietējo iedzīvotāju neapmierinātību pret ūdenstūristiem?

Jā / nē. Ja atbilde ir "Jā", norādīt neapmierinātības iemeslus

4. Cita informācija

4.1. Anketu aizpildīja (var nenorādīt): _____

4.2. Vecums, dzimums, nodarbošanās: _____

4.3. Ja respondents prezentē vairāku personu vai grupas viedokli, norādīt grupas kopējo cilvēku skaitu: _____

4.4. Datums: _____

Piezīmes: Komentāri:

Respondentu aizpildītās ūdenstūristu aptauju anketas lielā apjoma dēļ aizpildītās nav pievienotas Dokumentam, bet nodotas glabāšanai arhīvā Gaujas NP adm.!

Prasības pastāvīgu tūristu apmetņu un ugunsķuru vietu, kā arī izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošanai un apsaimniekošanai dabas lieguma zonā⁸

Prasības noteiktas saskaņā ar MK 07.08.2001. noteikumu Nr.352 "Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 13.4.punktu un MK 22.07.2003. noteikumu Nr.415 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 16.28.3.punktu.

Ūdenstūristu apmetnes ierīkošanai un apsaimniekošanai

Ūdenstūristu apmetne – īpaši norādīta un speciāli iekārtota Gaujas NP apmeklētāju apmešanās un atpūtas vieta upes krastā ārpus blīvi apdzīvotām teritorijām, kas nav paredzēta piebraukšanai ar transportu.

1. Apmetnes minimālais labiekārtojums:

- 1) speciāli ierīkota ugunsķura vieta,
- 2) galds un soli,
- 3) atkritumu novietošanas vieta,
- 4) tualete,
- 5) telšu celšanas un nometņu ierīkošanas vieta,
- 6) informācijas stends ar izvietotu informāciju,
- 7) iekāpšanas/izkāpšanas vieta,
- 8) apmetnes sākuma un beigu norādes zīmes,
- 9) piktogrammas: "informācija", "telšu celšanas vieta", "ugunsķura vieta", "tualete", "iekāpšanas/izkāpšanas vieta", „atkritumu izmešanas vieta”.

2. Apmetnes apsaimniekotājam jānodrošina:

- 1) atkritumu savākšana un izvešana,
- 2) malkas piegāde,
- 3) shēmā norādītas apmetnes teritorijas satīrīšana un uzturēšana kārtībā,
- 4) labiekārtojumu, tualesu, informācijas dēļa un norādes zīmju uzturēšana (bojājumu novēršana, labošana, atjaunošana, papildināšana),
- 5) apmeklētāju informēšana par Gaujas NP likuma un noteikumu, citu normatīvo aktu prasībām.

Tūristu apmetnes ar piebraukšanas iespējām
ierīkošanai un apsaimniekošanai

Tūristu apmetne ar piebraukšanas iespējām – īpaši norādīta un speciāli iekārtota Gaujas NP apmeklētāju apmešanās un atpūtas vieta ārpus blīvi apdzīvotām teritorijām, kas viegli piebraucama ar transportu.

⁸ Gaujas NP dabas aizsardzības plāna 3.6. nodaļa

3. Apmetnes minimālais labiekārtojums:

- 1) speciāli ierīkota ugunsкура vieta,
- 2) galds un soli,
- 3) atkritumu novietošanas vieta,
- 4) tualete,
- 5) telšu celšanas un nometņu ierīkošanas vieta,
- 6) informācijas stends ar izvietotu informāciju,
- 7) piebraucamais ceļš un transporta novietošanas vieta – stāvlaukums ar iekārtotu velosipēdu novietošanas vietu,
- 8) norādes zīmes uz apmetni,
- 9) piktogrammas: “stāvlaukums”, “informācija”, “telšu celšanas vieta”, “ugunsкура vieta”, “tualete”, „atkritumu izmešanas vieta”.

4. Apmetnes apsaimniekotājam jānodrošina:

- 1) atkritumu savākšana un izvešana,
- 2) malkas piegāde,
- 3) shēmā norādītas apmetnes teritorijas satīrīšana un uzturēšana kārtībā,
- 4) labiekārtojumu, tualesu, informācijas dēļa un norādes zīmju uzturēšana (bojājumu novēršana, labošana, atjaunošana, papildināšana),
- 5) apmeklētāju informēšana par Gaujas NP likuma un noteikumu, citu normatīvo aktu prasībām.

Zaļās tūristu apmetnes ierīkošanai un apsaimniekošanai

Zaļā tūristu apmetne – īpaši norādīta un speciāli iekārtota Gaujas NP apmeklētāju apmešanās un atpūtas vieta ārpus blīvi apdzīvotām teritorijām bez ugunsкура kurināšanas iespējām, kas nav paredzēta piebraukšanai ar transportu, izņemot velosipēdus.

5. Apmetnes minimālais labiekārtojums:

- 1) galds un soli,
- 2) tualete,
- 3) telšu celšanas un nometņu ierīkošanas vieta,
- 4) informācijas stends ar izvietotu informāciju,
- 5) velosipēdu novietošanas vieta,
- 6) norādes zīmes uz apmetni,
- 7) norāde par tuvāko atkritumu izmešanas vietu,
- 8) piktogrammas: “informācija”, “telšu celšanas vieta”, “tualete”, „ugunsкуру kurināt aizliegts”, „atkritumus izmest aizliegts”.

6. Apmetnes apsaimniekotājam jānodrošina:

- 1) atkritumu savākšana un izvešana, gadījumā, ja tādi ir radušies,
- 2) shēmā norādītas apmetnes teritorijas satīrīšana un uzturēšana kārtībā,
- 3) labiekārtojumu, tualesu, informācijas dēļa un norādes zīmju uzturēšana (bojājumu novēršana, labošana, atjaunošana, papildināšana),
- 4) apmeklētāju informēšana par Gaujas NP likuma un noteikumu, citu normatīvo aktu prasībām.

Prasības visu veidu tūristu apmetņu ierīkošanai un apsaimniekošanai

7. Uz informācijas stenda obligāti jāizvieto sekojoša informācija:
- 1) Gaujas NP teritorijas karte ar iezīmētu apmetnes atrašanās vietu,
 - 2) shēma ar iezīmētu apmetnes teritoriju,
 - 3) Gaujas NP noteikumi apmeklētājiem un informācija par medicīnas, glābšanas un policijas dienestu izsaukšanu,
 - 4) apkārtņē apskatāmo objektu saraksts ar īsu informāciju,
 - 5) informācija par apmetnē piedāvājumiem maksas pakalpojumiem, ja tādi ir,
 - 6) kontaktinformācija par apmetnes apsaimniekotāju.
8. Gaujas NP administrācijai jānodrošina 7.punkta 1) – 4) apakšpunktos minētās informācijas sagatavošana papīra formātā. Apmetnes apsaimniekotājam jānodrošina 7.punkta 5) apakšpunktā minētās informācijas sagatavošana, kā arī visas 7.punktā minētās informācijas izvietošana uz informācijas dēļa.
9. Apmetnes apsaimniekotājam jānodrošina norādes zīmju sagatavošana, uzstādīšana, labošana un nomaiņa. Norādes zīmes jānomaina gadījumos, kad tās ir bojātas, iznīcinātas, nolietotās vai kļūvušas nekvalitatīvas ārējo faktoru ietekmē, tiek mainīts zīmes standarts.
10. Norādes zīmēm jāatbilst standartiem (izmērs, krāsas, burtu lielums, veids, informācijas izvietojums, teksts u.tml.), kas norādīti 15., 16.pielikumā:
- 1) ūdenstūristu apmetnes norādes zīme,
 - 2) tūristu apmetnes ar piebraukšanas iespējām norādes zīme,
 - 3) zaļās tūristu apmetnes norādes zīme,
 - 4) ūdenstūristu apmetnes sākuma un beigu norādes zīme,
 - 5) piktogrammas,
 - 6) citas.
11. Izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektos, izņemot informācijas piestiprināšanu pie informācijas nesēja un ugunsкура vietas aprīkojumu, vēlams izmantot sekojošus materiālus: koks, koksnes šķiedru plātes, skaidu plātes, salmi, niedres, māla dakstiņi, koka skaidas, akmens, vilna, lins, kokvilna, papīrs, krāsas, kas ražotas no dabīgām izejvielām.
- Pieļaujama informācijas lapu laminēšana un to piestiprināšana ar līmplēvi pie informācijas nesēja, ugunsкура vietām pieļaujams metāla aprīkojums.
12. Apmetnes apsaimniekotājam ar Gaujas NP administrāciju jāsaskaņo sekojošu izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu atrašanās vieta, to vizuālais izskats un izmantojamie materiāli skiču stadijā:
- 1) ugunsкура vieta,
 - 2) galds un soli,
 - 3) atkritumu novietošanas vieta,
 - 4) tualete,
 - 5) telšu celšanas un nometņu ierīkošanas vieta,
 - 6) informācijas stends ar izvietojamo informāciju,

-
- 7) norādes zīmju un piktogrammu izvietošanas vieta,
 - 8) reklāmas un citas informācijas izvietošanas vieta,
 - 9) ūdenstūristu iekāpšanas/izkāpšanas vieta,
 - 10) transporta novietošanas vieta,
 - 11) nojumes, trepes, laipas, nožogojumi un citi labiekārtojuma objekti.

13. Apmetnes apsaimniekotājam ar Gaujas NP administrāciju papildus jāaskaņo:
 - 1) tūrisma, atpūtas un izklaides komercdarbība,
 - 2) tirdzniecības veikšana,
 - 3) reklāmas un citas informācijas izvietošana dabā.

10. tabula. Tūristu apmetņu infrastruktūras stāvoklis⁹

Nr.	Apmetnes ↓ Vērtējums →	Galds, 2 soli					Lokveida atpūtas vietas					Ugunsкура riņķi					Atkritumu urnas					Tualetes				
		1	2	3	4	5	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
1	Sapa			2	1						1		2			2		1					1			
2	Grīviņi			3	2							1	1	3		1	1	2						1		
3	Rauna			2	2	1							3	2		2	3							1		
4	Jāņarāmis		4									1	1	2		4							1			
5	Priedulājs	1		1	1						1			2		3								1		
6	Lenči		3	2	1						1	1	3	1		6						2				
7	Lenčupe			2	2						2		2			4						1				
8	Cēsis		1	3							2	2				4							1			
9	Kvēpene			4	3						3	1	2	1		5		2					1		1	
10	Briedīši			1	3							2	1	1		3		1							1	
11	Skalupes		1		4								1	3		3			1				1			
12	Katrīna		2	3	4				1		1	2	4	3		5	1	2	1			1	2			
13	Paslavas			2	3				1				1	4				3	1				2			
14	Brasla			2	3							1	1	3		4			1				1			
15	Bērzi			3	1							1	3			3		1					1			
16	Vējupīte	1	1	2			1				1			4		4			1		1					
17	Sigulda			3	1								3	1				2	2			1		1		
18	Lielais akmens		1		3							1	1	2		1				3				1		
19	Katlapu iezis			3					1		1		1		1				1	2				1		
	Kopā	2	13	38	34	1	1	2	1		13	13	30	32	1	54	5	14	8	5	1	5	11	6	2	

Paskaidrojumi: 1 – labiekārtojuma elementa nav, 2 – sliktā stāvoklī, 3 – apmierinošā stāvoklī, 4 – labā stāvoklī, 5 – jauns vai mazlietots.

⁹ Saskaņā ar Gaujas NP Ekotūrisma infrastruktūras daļas vadītāja E. Andžāna sagatavoto informāciju, kas fiksēta Ekspedīcijas laikā

Fotopielikums

Fotopielikumā attēloti atsevišķi tūristu apmetņu infrastruktūras elementi un tūristu radīto ietekmju uz vidi piemēri tūristu apmetnēs pie Gaujas.

		
1. attēls. Foto: J.Smaļinskis Atkritumi tūristu apmetnē Jāņarāmis	2. attēls. Foto: J.Smaļinskis Igaunijas ūdenstūristi tūristu apmetnē Jāņarāmis	3. attēls. Foto: J.Smaļinskis Vieta, kur nomīdījuma rezultātā palielinājušies smilšaini laukumi ar trūcīgu veģētāciju
		
4. attēls. Foto: J.Smaļinskis Ūdenstūristu izkāpšanas vieta un pilnībā erodēts un nomīdīts Gaujas krasts tūristu apmetnē Jāņarāmis	5. attēls. Foto: J.Smaļinskis Pilnībā nomīdīta zemsedze ap ugunsкура vietu un atkritumi tūristu apmetnē Jāņarāmis	6. attēls. Foto: J.Smaļinskis Daļēji nobraukta veģētācija ar atsegtiem smilšainiem laukumiem tūristu apmetnē Lenčupe

7. attēls. Foto: J.Smaļinskis
Pilnībā nobraukta un
nomīdīta veģetācija tūristu
apmetnē Jāņarāmis

8. attēls. Foto: J.Smaļinskis
Sabojāti informatīvie
materiāli un informācijas
stends tūristu apmetnē
Jāņarāmis

9. attēls. Foto: J.Smaļinskis
Ērti „apkalpojamās”
atkritumu urnas piemērs
tūristu apmetnēs pie Gaujas

10. attēls. Foto:
J.Smaļinskis
Daļēji nomīdīti un
nobraukti smilšaini laukumi
ar trūcīgu veģetāciju

11. attēls. Foto:
J.Smaļinskis
Līdzīgi kā 3. attēlā

12. attēls. Foto: J.Smaļinskis
Galds ar soliēm – viens no
tūristu apmetņu
pamatelementiem un
nomīdīta veģetācija ap to

13. attēls. Foto: J.Smaļinskis
Ugunsкура vieta un ap to
nomīdīta veģetācija tūristu
apmetnē Lenčupe

14. attēls. Foto:
J.Smaļinskis
Ūdenstūristu izkāpšanas
vieta un erozijas grava
tūristu apmetnē Lenčupe

15. attēls. Foto: J.Smaļinskis
Ūdenstūristi pie Kūķu ieža

